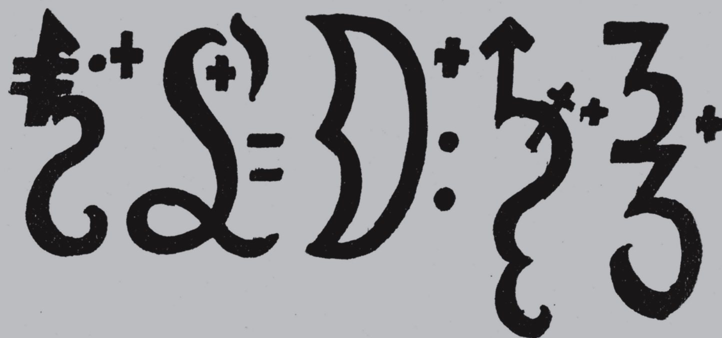
MEDDELANDEN FRÅN ÖREBRO LÄNS MUSEUM

VII.

SALOMONISKA MAGISKA
KONSTER

UTDRAG UR EN WESTBO-
PRESTS SVARTKONST-
BÖCKER.

UR FRIHERRE GABRIEL DJURKLOU'S
TILL ÖREBRO LÄNS MUSEUM DONE-
RADE HANDSKRIFTSAMLING.

Örebro Dagblads Tryckeri. 1918

III

INLEDNING.

De i de offentliga biblioteken tillgängliga, i handskrift bevarade autentiska dokumenten öfver den på sin tid i Sverige i stor utsträckning bedrifna Svarta Magien eller Svartkonsten, äro temligen fåtaliga. Härifrån göra dock protokollen vid de på 1600- och 1700-talen förda häxeriprocesserna ett undantag, enär dessa finnas i stort antal bevarade i Riksarkivet, Hofrätterna m. fl. andra ämbetsverk. Rörande dessa hänvisas till den i dagarne, af docenten E. Linderholm utgifna första delen af: ”De stora Häxeriprocesserna”, hvari utlofvas publicerandet af nämda protokoll in extenso. Öfriga dokument från under nämnda århundraden bedrifven Svartkonst referera sig jämväl i flertalet fall till dessa häxeriprocesser.

Vid anställd undersökning angående förekomsten af *handskrifter som beröra svartkonst* i: Vitterhetsakademien, K. Biblioteket, Riksarkivet, Nordiska Museet, Stiftsbiblioteken, biblioteken vid våra universitet, högskolor, högre allm. läroverk, folk- och fornminnesföreningar och muséer samt stadsbiblioteken i Göteborg, Malmö och Norrköping, hafva nedan angifna påträffats.

Härvid är att märka att någon handskrift, behandlande uteslutande svart magi i strängaste bemärkelse — vissa häxprocesshandlingar undantagna — icke synes förefinnas, möjligen med ett enda undantag. De öfriga äro mer eller mindre ingående meddelanden angående eller i *löfjeri,* denna vår gamla läkekonst på tidigaste stadium, med ett hopförande efter dåtidens uppfattning af magiska och naturliga medel, som förordades såväl till helbregdagörelse som förgörning af folk och fä. De magiska medlen voro i flertalet fall förbundna med signerier och andebesvärjelser, inhemtade genom på olika sätt ingångna förbindelser med djefvulen och hans anhang. *)

Därjämte förekomma ett flertal handskrifter, innehållande uppteckningar af skrock och signerier, i hvilka förhållanden beröras, som falla inom svartkonstens område; äfven af dessa hafva en del af större intresse relaterats.

VITTERHETS-, HISTORIE- OCH ANTIQVITETSAKADEMIEN.

Den till omfånget största handskriften, som i sig upptager svartkonst, är L. F. Rääfs till Vitterhetsakademien genom donationsbrefvet af den

*) Rörande trolldomens väsen hänvisas till Doc. Linderholms ofvannämde arbete, i hvars inledning under rubriken: ”Trolldomens väsen och hufvudarter”, en concentrerad redogörelse härför lemnas. Utförligare finnes ämnet behandladt i af samme förf. nyutgifne: *Nordisk Magi I.*

18 Febr. 1840 förärade, 7 folioband omfattande: *”Sv. Skråck och Signerier”*. Detta märkliga arbete har hittills varit temligen svåråtkomligt och derför ringa utnyttjadt på grund af den originelle donatorns bestämmelse, att arbetet ”skall gömmas under särskild nyckel, som förvaras af en eller tvänne genom Kungl. Academien utsedde och i Stockholm boende dess ledamöter, på hvilkas ensamma pröfning det blifve beroende att afslå eller bifalla ifrågavarande samlings begagnande, hvilket endast bör tillstädjas för verklige vettenskapsmän af uppricktig gudsfruktan och dermed förenad menniskokärlek och rena seder”.**) Bland handskrifter som innehålla svartkonst, hvilka Rääf användt för detta arbete, kunna nämnas: *Djäfvulens bitterhet,* en år 1801 af någon bonde i Kronobergs län gjord afskrift, innehållande bl. a. Cyprianus (danskarnes svartkonstbok); *Småländska samlingen,* ett ansenligt band 8:o med flera handstilar, af hvilka de äldste från slutet af 1600-talet, meddelade af Ingeniör V. Bodin, Mörlunda; *Törners samlingar* (se nedan); Finska samlingen, på några blad 8:o, hvars språk är dels förskämd latin, dels bruten finska, skänkt af Bibliotekarien A. J. Arvidsson till hans ämbetsverk; *Österdahls handskrift* från första hälften af 1700-talet, tillhörigt d. v. Jägmästaren L. M. Österdahl i Kisa s :n, Kinda hd, Ö. Götland.

I företalet till nämnda arbete säger Förf.: ”— — — fåfängt har mitt bemödande varit att efterforska den vittberyktade Svartkonstboken eller att om hennes beskaffenhet erhålla någon tillförlitlig underrättelse. Jag är osäker huruvida, om en sådan verkligen funnits i Sverige, den har utgjorts af öfversättning eller sammandrag af *doktor T. Höllenzwang* eller af Cypriani konstbok.”

Bland öfriga i Vitterhetsakademien förefintliga handskrifter af berördt slag kunna anföras:

”Isländska Medeltidsbesvärj elseformler.” Orig. på pergament, 32 numrerade blad, flera ritningar, i liten 8:o. Är under utgifning af D:r X. Lindqvist.

”Huskurer och Signerier på Danska.” (Senare titel.) Orig. i 4:o från 1500-talets slut. 58 sidor, hvaraf 35—48 äro insatta ur en yngre handskrift i stället för de felande 34—51. Enligt anteckning först i boken skänktes den 1617 af Frandtz Juel till Jörgen Lycke; till akademien skänktes den af N. J. Ekdahl, som 1835 köpt den i Kristiania.

[Johan Roudulf]: ”Relation angaaende Finnernis . . . Afguderi . . .” Undertecknadt 1723 P. R. Samtida afskrift i 4:o, 24 blad och 1 ritning i folio. (Tryckt i Vid. Selsk. Skrifter, Trondhjem 1904). —

Hildebrand, B. E.: ”Samling af hvarjehanda bland Svenska Allmogen ännu qvarlefvande Traditioner, Fördomar och Plägseder.” Orig. i 4:o, 118 pag. sidor. —

Ericsson, Gustaf: ”Ur Södermanlands folklif. Vidskepelse, skrock och signeri samt därmed förknippade sägner, spådomar, seder och bruk: Anteckningar från Åkers, Östra och Vestra Rekarna, Selebo, Öhnebo, Villåtinge och

**) Hemställan är nu af Akademien gjord hos K. Maj:t att förenkling i förvarandet af Rääfs arbete måtte äga rum för att bereda möjlighet för dess studerande äfven utanför Akademiens lokaler.

Daga härader, samlade af Gust. Ericsson". Orig. 100 ark i folio; inlösta af akademien 1878—79. —

KUNGL. BIBLIOTEKET.

Handlingar rörande trolldomsprocesser (Fol. 34 blad): Copia av pastoris i Elfvedahl Lars Petri Elvii brew 19 April 1669 (afskr.);

Upsala Consistorii brev om Truldom t. Kungl. Svea Hofrätt 1675 (afskr.) ;

Protokoll i hofrätten f. then 14 April 1756 angående trollqwinnorna i Åhls s:n, Dalarne;

Trolldomsmål vid Stockholms rådstufwurätt 1675.

Handlingar om Trolldomsväsendet (4:o): Copia och extrakt av Kyrkoherden i Botha hd. M. Sternelii besvärsbref t. K. Commission d. 20 okt, 1674;

Jac. Eusenii berättelse om sin tentation den 16 okt. 1674;

Olai Nordi Relation om en Flickas, Mana Andersdotters borttagelse av trollkäringarna. Solefta 1674;

Mag. Magni Pontini tankar och svar på följande frågor ang. Trullwäsendet, 11 qvestiones Holmiæ 6/3 1676;

En kort relation om det s. passerat vid Ransakningen i Mohra 1669;

Rättegångshandl. rörande en gammal qvinsperson vid namn Anna Eriksdotter, anklagad för trolldom vid Rekarne häradsrätt på Eskilstuna slott år 1704.

Handlingar om Trollväsendet, åren 1675—1676 (4:o, 84 blad) : Ubsalentium omdöme om Trollwäsendet, A:o 1675;

Holmensium omdöme om Trollwäsendet,. A:o 1676;

M :ri Pontini omdöme om Trollväsendet, A:o 1676;

Doct. Martini Brunneri oförgripliga betänkande, d:o.

Åtskilliga förnäme och lärde herrars och mäns betänkande öfver det beklagliga Trolldomsväsendet A:o 1676 uti . . . Stockholm (Fol. 292 sid.). Jämväl ok den Kongl. Commissorial Rättens . . . omständige relation huru näst den Högstes underliga hielp det samma till sitt ursprung, tillväxt och sammanhang här i ohrten bleff kunnogt och sedan stillat jämväl aldeles förqwaffdt. Cum rationibus sententia öfwer de Måhl, som efter föregången noga ransakning dermed blefvo afdombde. Skrifvet! Stockholm A:o 1680 aff Olas Anstrel. — En folio 82 sid. + 50 innehåller:

Kongl. Commissonial-Rätten Relation til Konung Cal XI:te om Trollväsendet på 1600-talet.

J. Horndus: Sanfärdig berättelse om det för 100 år sedan förelupna grufweliga trolldoms-owäsendet i Sverige, i synnerhet lämpat efter processen i Thorsåker och Ångermanland . . . jemte omständig beskr. om vantro, signerier, skrock, allehanda spöken — — —.

Mart. Brunnerus: Betänkande om trollwäsendet och thess avdömande (afskrivet efter 1 ex. hvarå finnes antecknat: ad annum 1677, vel circiter. Båda af skrifterna fr. 1800-talet.)

Kårtt berättelse om det högsbeklagelige trolldomsväsendet i Nordlanden (4:o, 136 blad). Innehåller derjemte:

Martin Brunneri betänkande om thet här i Rijket f. en tijd sedan högtbeklagliga trollwäsendet;

Upsala Consistorii Theologisct betänkande ang. det beklagl. trålwäsendet 1674;

Urban Hjärne: kort betänkande ang. dito;

Brev fr. Dresden 25 Juni 1694 ang. trollväsen;

Tingsprotokoll ang. — — — några boendes i Skieplanda giäld och Fästorps by och ett spöke 1693;

Tingsprotokoll om en dräng uti Wältle hd., som skall ha hafft olåflig beblandelse med en skogs eller Barga Råå A:o 1691;

Strödda handlingar rörande Lapparnes trolldom, afguderi och widskepelse. Från slutet af 1600- och början af 1700-talet. Samtida afskrifter. Innehåller:

Afskrifter af protokoller vid ting med Lappallmogen i Lycksele, Luleå, Piteå, Torneå, Enontekis och Sodankylä Lappmarker 1687, med ransakning angående gängse vidskepelse;

Tomas v. Westens bref t. presterskapet i Jemtland och annorstädes, hvarest Lappar tillhålla i Sveriges rijke ;

Beskrifning af Lapptrumman.

Consistorii i Lunds utlåtande till K. Maj:l rörande Danske Krigsfången Baron Otto de Lützows förbund med Djefvulen 1712 (afskr.).

Undersökning angående flere f. Häxeri anklagade Personer vid Näs Härads-Rätt den 9 Aug. 1720.

Die von dem gemeinen Volck sogenante zveise Jungfer Chatarina Fagerberg (i. i Småland 1700). Originalhandskr. med rättelser från förra delen eller midten af 1700-talet.

Det arbete, som Rääf förmenat hafva utgifvits af nämde 'D:r Höllenzwang" finnes i handskrift i Kungl. Biblioteket under rubriken: "Konsten att söka förborgade skatter, framgifvin på Wettenskapsacademiens begiäran och föranstaltande i Lissabom(!) samt Hamburg, efter Doctor Facktus anvisningar". Om denna skrift, som af de i offentliga arkiv förvarade svartkonstböckerna torde mest närma sig den oförfalskade Svarta Magien och vara den af Rääf eftersökta, upplyser G. O. Hyltén-Cavallius i den på Biblioteket förefintliga skrifna katalogen följande: "Är egentligen en öfversättning af ett tyskt arbete: Vinculum Inferorum eller Höllenzwang, som tillskrifves Faust." På första sidan af denna handskrift, som innehåller 113 sidor gråblått papper, har H.-Cavallius lemnat följande upplysning: "Denna handskrift är af mycken märkvärdighet för den, som vill erhålla kännedom om Svenska allmogens vidskepelse. Den innehåller en af en svensk bonde gjord afskrift af den i Danmark, Tyskland och Sverige högt skattade Svartkonstboken: "Helvetets andars Band", hvilken tillskrifves Doktor Faust och i största hemlighet förvaras af en eller annan "visman" eller "klok" uti aflägsna landskaper. Undertecknad öfverkom hosföljande exemplar under en fotresa i södra Sverige sommaren 1841 af en bonde i Långasjömåla i Herlunda socken af Södra Småland. Om bokens beskaffenhet och. uppkomst se Rasmus Nyerup: Almindel. Morskabslæsning i Danmark og Norge, Kjöbenhavn 1816 (sid. 194)." På 3:dje sidan står den nyss angifna titeln, på 5:te en teckning af "Hr D:r Faust", på

7:de: ”Helwetes Andars Band. 1 :mo Eller en Bok, hvaruti wisadt warder at med den framkallas alla Helfwetes andar, som bewakade forborgade skatter. 2:o att med den upfinna alla de skatter, som på jorden eller i jorden eller under wattnet eller i det fördolda Rom, gömda ligga — — — .” Olika rubriker äro: Bön till circeln; Signelse öfver Kretsen om kroppen och den största kretsen; bön om Seger; eldens signande; Sigillets wälsignande som på Bröstet hänga skall; Svärdets signande; ängelens eller den gode andens kallande; alla Helfwetes andars Besvärjning; Bönen, Satans och alla Helfwetes andars återfördrifwande; om sökande med Slag Rutan samt de 4 Elementariska Förstars Beswärjning. — Bland helsidesteckningarna kunna anföras — förutom Hr D:r Faust: Element. Försten Orieb, jordens regent; Elementar Försten Seruphe, som råder öfwer Elden; Element. Försten Tharsis, som styrer wattnet; Element. Försten Cherub, som härskar i luften. Draken LEoo; D:r M. Luther; Konsten, Eluden & Skämtet och Flärden.

RIKSARKIVET.

Handskrifter af Svartkonstböcker saknas. Förutom de nämda protokollen från häxeriprocesser finnas åtskilliga dokument berörande svartkonst, signerier och skrock, hvilket material är af Doc. Linderholm bearbetadt i de i noten*) å sid. I angifna verken, till hvilka hänvisas.

NORDISKA MUSÉET

eger följande handskrifter i svartkonst:

N:o 40,034. Cyprianis Konsten och Læror och des inrät från Ousby, Skåne, 120 sid. (b.) 8:o. Gammal stil. 4 fig. Å sista sidan synes årtalet 1857. På bokpärmens innersida årtalet 1809 samt längre ned ett pentagram.

N:o 40,035, från *Örkened, Skåne,* 4:o (h.), 32 sid. med 170 numrerade uppgifter samt 19 lösa blad; gammal stil. I muséets liggare finnes antecknadt härom: ”har tillhört Neringa-Pehr, en vidt känd klok i Skåne ” —

N:o 41,652 från *Ö. Göinge hd, Lånsboda s:n, Skåne* 8:o (h.), 28 sid. präntad. 7 korsfigurer. Innehåller slagruta, skattegräfning m. m. —

N:o 41,674, från *Ö. Göinge hd, Länsboda s:n, Skåne,* 8:o, (h.) 30 sid. gammal stil. 5 fig.

N:o 33,822, 8:o (h.), 60 sid. gammal stil; c:a 100 uppgifter *Vidskepelse och hexeri* (skrifvet på omslaget). ”Funnen i Strängnäs, men ovisst om icke han kan vara från Selaön eller Länna.” —

N:o 63,180, från *Urshults s:n, Småland,* 8:o (h.) Å framomslagets innersida står: 404 blad, deraf 9 blanka. Latinsk stil. 788 sid. pag. c. 100 fig. Rubrik å första sidan: Samling af utomordentliga människors största hemligheter i forntiden. Om denna finnes antecknadt: ”Clavicula”, handskrift af en afsatt präst, Almblad. Lär vara öfversättning efter en tysk upplaga. Kallades Klav i Kula af gifvaren, Weimar 1505.” —

”Negromänliska saker”, författad i Trycket af Upgifvaren år 1315, öfver-

satte Från Ebreiska o Grekiska och Latin på Götiskan — 1410 — och sist på Svenska utskrifvit. Liten träfolio (h.), 48 sid. gammal stil och präntning. Några fig. och tabeller. —

”Fragment af Svartkonstbok”, (har varit h.), *Skirö, Småland,* 4:o, 38 sid. gammal stil. Horisontala streck tyda på c. 200 uppgifter. Det mycket gulnade papperet starkt vittradt. Mycket ålderdomlig prägel (stafningsex.: suar siukdom). —

Svartkonstbok (b.) endast en pärm (trä-) i behåll, Mönsterås, 8:o, gammal stil, 106 sid., hvaraf 6 blanka. —

N:o 33,823, från *Tjula s:n, Södermanland* 8:o (h.) 32 sid., gammal stil. c. 50 uppgifter (början saknas) 1 fig. ”Från en torpare under Ribbingelunds Kungsgård i Tjula s :n. Flera af familjens medlemmar kan ”göra åt’ för ondt”. —

N:o 33,824, från *Åkers s:n, Södermanland* 8:o (h.) 36 sid., gammal stil. c. 80 uppgifter. På ett blad inuti boken står : ”Erik Lönnmark i Spånga MMDCC XXXVIII (m. fl. namn)”. ”Släkten är vexlande spridd i Länna och Åkers socknar.”

Svartkonstbok (gammal afskrift), från *Åkers hd, Södermanland* 8:o (h.) 32 sid latinsk stil. 98 numrerade uppgifter. Början och halfva omslaget saknas. Å sista sidan står antecknadt: ”Afskriften af Gustaf Ericsson, Södermanlands fornminnesförenings ombud. Å originalet har varit årtalet 1819 men titelbladet är förkommet. Är skrifvet med bättre stil såsom af den tidens klockare eller välbeställd fjärdingsman — Är t. o. m. N:o 73 originalet fullt likt men sedermera sammandragit; hufvudmeningen har varit: praktisk utöfning inom Åkers härad i Södermanland och förvaras ännu med omsorg inom en viss familj.” —

Anmärkningar uti naturen, *Södermanland,* 8:o (h.) 28 sid. (saknar omslag), latinsk stil. ”Från järnarbetare Ericsson 1882” (ant. å sista bladet). — ”Afskrift af original opus inlämnadt till Fornminnesföreningen” 8:o, 4 sid., latinsk stil (saknar omslag); 10 numrerade uppgifter. —

STIFTSBIBLIOTEKET I LINKÖPING:

N:o 20 Magia incontatrix. En liten undervisningh om then slemme och wederstyggelige truldoms synd etc. aff Erico johannis Prytz 1632.

N:o 23. *Collegium Chiromaticum* a Tit. Mathiæ? exhibitum. Wittenb. 1684.

N:o 24. Bure J. Cabbalistica (om denna bok se Hildebrands Buremonografi).

N:o 25 a och b. Opuscula cabbalistica av Bure.

N:o 30. J. J. Törner, Samling af Widskeppelser, 383 sid. folio Upptecknade omkr. 1760 efter muntliga uppgifter i Närke och Östergötland.

N:o 27. *Om järtecken och vidunder* 1501—75 af I. P. Klint, afskrift och utdrag af:

N:o 28. J. P. Klint. Om de tecken och vidunder, som föregingo det liturgiska oväsendet. (Se Linköpings Bibl. Handl. 11 sid. 6.)

LUNDS UNIVERSITETS BIBLIOTEK:

En Svartkonstbok, 28 sid. folio, latinsk stil, med följande upplysning på första sidan: ”Af domstolen tagen i beslag, då bondhustrun Maria Tinggren sakfäldes och dömdes för Signerier och stöld, skrifven af Pehr Andersson den 24 April 1854. Skänkt af Henrik Hallbäck 1881.” På sista sidan står: ”Denna bok tillhör Drängen Jöns Andersson. Nytja den med Försiktighet; i wad Du gjör, så se Dig För. Tänk Först inan Du Talar så Tänker jag Går Dig wäl alt wad Du Gör. Den är skrifven af Drängen Pehr Andersson. Den är widemerad af en annan Jöns Andersson men intet så säkert att jag will sätta min Stjäl i Pant Der På.” —

En Svartkonstbok, af Biskop Vilh. Faxe påträffad vid visitation i Hoby, Blekinge, under Prosten C. Wulfs tid; 32 sidor, liten oktav, gammal (”tysk”) stil. —

KULTURHISTORISKA MUSÉET I LUND:

En svartkonstbok i fragment från Halland, skänkt af Prof. M. Weibull. Ytterst svårläst. Delvis tolkad i en i muséet förefintlig afskrift af Fil. Lic. Åker Campbel.

LANDSMÅLSARKIVET I UPPSALA:

Trollbok, tillhörig Jugas Olof Jonsson i Nås och Öfverborg från 1873—1874, afskrifveu af Fil. Mag. N. Sjödahl.

Dessutom ett 20-tal handskrifter, behandlande skrock och signerier, hvilka finnas relaterade i den i noten sid. IX angifna af undert. till trycket befordrade skriften.

KULTURHISTORISKA MUSÉET I HERNÖSAND:

En handskrift, bestående af 4 större och däri inhäftade 12 mindre pappersblad med öfverkorsad påskrift med latinsk stil: ”Svartkonster af And. P. Aflemnad till Vesternorrlands Läns Museisällskap af D. j. Pontén den 17/3 1882.” Den med ”tysk stil” skrifna ytterst svårlästa skriften, som upptager 97 ”Cånster”, är af rektor G. Kallstenius tolkad i ”Arkiv för norrländsk hembygdsforskning” 1917, med särtryck i Hernösand 1918, Hernösandspostens tryckeri.

I den högst betydande samling originaluppteckningar af folkminnen från södra och mellersta Norrland samt Vesterbottens lappmarker, som under en följd af år hopbragts och ännu fullföljes af *Lewi Johansson,* förefinnes en myckenhet signerier med svartkonst som underlag. De som hafva afseende på djur äro anförda i undertecknads nyssnämnda arbete.

ÖREBRO LÄNS MUSEUM:

”Salomoniska magiska konster”, hvilka svartkonstböcker offentliggöras i denna skrift.

En svartkonstbok, hvars början saknas, 72 sidor i 4:o. Boken är skriven med ”tysk stil” af 3 olika händer samt afslutas med några älskogsråd, angifna med latinsk stil. Af det intresseväckande innehållet upptager en afdelning:

”Botemedel emot åtskillige sjukdomar på Boskap och hästar” med ett 70-tal uppteckningar. Intet meddelande finnes rörande skriftens ursprung.

Dessutom eger muséet:

7 olika alfabet i svartkonst med förklaringar. —

NORRKÖPINGS STADSBIBLIOTEK:

I den med biblioteket år 1883 införlifvade s. k. Finspongsamlingen, upptagen i den bekanta Lundstedtska katalogen, finnas under rubrikerna: Magi och Demonologi åtskilliga skrifter berörande svartkonst och skrock.

NORRA SMÅLANDS FORNMINNESFÖRENING, JÖNKÖPING,
eger en liten oktav om 150 sid., inbunden i pergament, innehållande åtskilligt signeri och en hel del ”sympatikurer”. Den rymmer derjemte bl. a. ”Prof. Hr. Doct. Linnæi cur för heshet” och en förteckning på: ”Signaturæ a D. et Arch. Linn. usit.” Rörande innehållet i öfrigt hänvisas till en redogörelse härför i: ”Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening”, II 1910, sid 67—70. Ursprunglige egaren, en prästman S. Tiliander i Ög; har under sitt namn satt: Wexiö den 3 Februarij anno 1727.

Från *trycket utgifna svartkonstböcker:*

Collectio Rerum curiosarum Eller Samling af några couriösa Reglor, Stockholm 1788; *Gamle Richards Svartkonstbok,* hvarigenom man kan förvärfva sig rikedom, lycka, anseende. Härnösand 1846; *Albertus Magnus Redivivus* eller hemligheternas bok: en bearbetning från ett tyskt opus af en viss ”D:r Most i Rostock”, utgörande ett compositum af Svartkonst, af ”läkare varmt rekommenderade curer” samt ”religiosa” påfund. Arbetet, hvars företal slutar med orden: Gudi allena äran, har utgått i flera upplagor, den 1:sta, tryckt i Göteborg 1843 och den 5:te i Norrköping 1904. Dess kulturhistoriska värde ligger förnämligast deri, att det på ett pregnant sätt konstaterar förefintligheten af ända in i våra dagar af förläggare, som med snöd vinning såsom enda motiv producera tryckalster till okritiska läsares förvillande. Som bevis på allmänhetens på sin tid stora begärlighet efter dessa svartkonstböcker kan anföras, att ett litet häfte på några få sidor med titeln *Svartkonstboken* utkommit under 25 år i följande upplagor: Jönköping 1828, Linköping 1833, Lund 1835, Jönköping 1836, Norrköping 1836, Vestervik 1836, Stockholm 1837, Vestervik 1839, Jönköping 1844, Jönköping 1851 och Jönköping 1853.

Genom *Folkminnesföreningens* i Lund föranstaltande hafva följande svartkonstböcker publicerats:

Lappmannen Jon Johanssons Signerier och Besvärjelser, Svartkonst från Lappland, utgifna af Ossian Lindskoug 1917 på Fil. Lic. Harry Maianders bokförlag, Limhamn. Det i stor folio med ett flertal konstnärligt utförda allegoriska och magiska bilder — som dock saknas i originalet — utrustade praktverket, upptager 81 sidor, fördelade på 3 afdelningar. Verket, som utkommit i 375 numrerade exemplar och distribuerats endast till subskribenter, är således icke tillgängligt i bokmarknaden. Af den arbetet åtföljande förteckningen på dess innehafvare framgår dock, att följande svenska bibliotek eger 1 ex. deraf: Kungl. Vitterhetsakademien, Göteborgs stads bibliotek,

Norrlands Hembygdsbibliotek i Härnösand, Malmö stadsbibliotek, Universitetsbiblioteket i Lund, Lunds Universitets Folkminnesarkiv samt Folkminnesföreningen i Lund. Originalskriften finnes hos Doc. v. Sydow, Lund.

I Svartkonst från Skytts härad, Lund 1915, finnes en svartkonstbok med titel Supriania, 17 uppteckningar, meddelade af Olof Christoffersson.

Petter Johan Johanssons Svartkonstbok, 40 sid. liten oktav, hvilken i likhet med den af G. Kallstenius tolkade på ett efterföljandsvärdt sätt minutiöst följer originalets alla språkliga egendomligheter.

I Folkdiktning, visor, folktro och sägner af Eva Wigström, 2:dra saml., Göteborg 1881, finnes derjemte en svartkonstbok relaterad.

Hvad *den periodiska litteraturen* angår kan anföras följande rörande föreliggande spörsmål:

Svenska Landsmål, 1906: P. Johansson relaterar sid. 239—244 en svartkonstbok från Ö. Göinge härad, Skåne. Häftet VIII: 3 upptager under rubriken: Folktro och sägner af Eva Wigström uppteckningar af diverse signerier, skrock jemte svartkonst. I *Meddelanden från Nordiska Muséet 1897,* sid. 20 och följ., anför P. G. Vistrand en del signerier och besvärjelser från Aspelands, Östra och Vestra Härad, Småland; af samme auktor refereras i *Fataburen* 1906 en af honom upptäckt svartkonstbok i Virserum, Småland. Fil. D:r E. Modin citerar i: Huskurer och Signerier från Ångermanland (Sv. Landsmål VII:2 häft. 27) en svartkonstbok, som fans vid rifningen af en gammal stuga, antagl. från 1820, i Tåsjö. Den lilla skriften, som lär vara inbunden i en katekespärm, ”förkom” under transporten till Riksbiblioteket, dit den af upptäckaren, Kronolänsmannen i Fjällsjö-Tåsjö J. R. Forsshäll, donerats.*)

* * *

Att döma af ofvanstående helt säkert mycket bristfälliga utredning, torde våra offentliga blibliotek, med undantag af Nordiska Muséet, ega högst få handskrifter i svartkonst, samt ett ringa fåtal svartkonstböcker af kulturhistoriskt värde till trycket befordrats. Sannolikt torde ock antalet af de skrifna svartkonstböckerna äfven under deras glansperiod varit obetydligt. Den trollkunnige kunde nemligen till en lärjunge af *motsatt kön* muntligen meddela sin konsts hemligheter samt *om läromästaren vore tandlös* — som väl ofta de gamla ”trollpackorna” voro — utan risk att sjelf förlora förmågan att draga nytta af sin svartkonst, på samma sätt utlära denna till hvem som helst. Flertalet af lärjungarna voro helt säkert icke skrifkunniga, att de kunde uppteckna hvad de inhemtat. Derjemte

*) I ett stort antal landskaps- och ortsbeskrifningar af äldre och yngre dato finnas därjämte åtskilliga meddelanden om svartkonst, skrock och signerier. En utförlig litteraturförteckning öfver dessa arbeten jemte andra, såväl tryckta som otryckta, som innehålla uppgifter af berörd art, finnes bifogad ett samlingsverk: *Djurskrock,* af den som skrifver dessa rader, hvilket är under utgifning på Fil. Lic. H. Maianders Förlag, Limhamn.

var på flera håll den seden gängse, att svartkonstboken skulle vid egarens frånfälle åtfölja denne i kistan, såframt ingen annan ville försvärja sig under boken. Denne, som då i evigheten antogs få lida för den förre egarens synder, var väl inte alltid så lätt att finna, i synnerhet som han sedan icke kunde bli kvitt Doken, äfven om den uppbrändes eller kastades i sjön, med mindre den blef inmurad i kyrkoväggen, hvarföre väl svartkonstböckerna oftast följde sina trollkunnige egare i grafven. *) De äldre exemplaren voro vidare ofta skrifna med ”tysk stil”, som endast förstods af ett fåtal af det yngre släktet, hvarföre dessa skrifter äfven af denna anledning i senare tid förstördes.

Det torde derför vara en vigtig angelägenhet för folkminnesforskningens befrämjare att söka taga vara på hvad som ännu kan förekomma af hithörande art samt bekantgöra materialet. Inseende detta har styrelsen för Örebro Läns Museum gått i författning om hosföljande publicering af en i den stora folkminnesvännens, Friherre Gabriel Djurklon, till Muséet donerade handskriftsamling påträffad svartkonstbok med titeln *”Salomoniska Magiska Konster, Utdrag ar en Westboprests Svartkonstböcker”,* hvilken genom sina talrika ”Wittenbergska bokstäfver”, caracterer” och rika material af Svart magi torde vara värd det största intresse.

Arbetet, som föreligger i en af Friherre D. sjelf utförd afskrift, omfattar 371 lösa blad i qvart format. Uppteckningarne äro af D. sammanförda i 24 olika konvolut under följande rubriker, hvilka anföras i bokstafsordning, enär ordningen dem emellan ej är angifven: biskötsel; djurfångst; fiskelycka; får, getter och svin; göromål inom hus; hafvande qvinnor; hvarjehanda färdigheter; hvarjehanda konster; hornboskapen; hundar; hästar; höns, ankor och gäss och dufvor m. m.; jaktlycka; landtbruk; lindrigare sjukdomar och åkommor; medel mot hvarjehanda ohyra; ormar; segermedel i strid och rättegångar; sjukdomar hos människor; skönhetsmedel; visdomsmedel, trygghetsmedel; svarta konsten i allmänhet; om tjufvar; vinna jordagods; älskog. —

Af skriftliga meddelanden som D. efterlemnat framgå, att de afskrifna svartkonstböckerna varit två: *den röda boken* och den *svarta boken.* Båda voro in qvarto. Den förra innehöll 92 sidor utom titelbladet, med tvänne mot hvarandra utsträckta händer öfver en dödskalle, under hvilka tvänne korslagda ben placerats samt nederst på sidan fyra magiska tecken, i enlighet med hvad titelplanschen, som är en copia af D:s ritning, utvisar. Sidan efter titelbladet har upptagit tvänne concentriska circlar, den inre röd och ”från centrum med cirkelbågar afdelad i 12 spetsar.” Derefter följde titelbladet: *Salomoniska Magiska Konster* med signationer under, och på baksidan började pagineringen. Enligt D:s mening kunde boken, hvari 2 eller 3 handstilar med säkerhet kunde urskiljas, ”icke gerna vara äldre än från början af förra århundradet” (1700-talet). Permarne voro rödfärgade ”med lingon- eller tranbärsaft.”

Svarta bokens titel löd: *Diverse Saker* med samma signationer som röda bokens. De första tre bladen innehöllo ett kalendarium öfver de vigtigaste

*) I Grönby kyrka, Wemmenhög (Skåne), tros en dylik finnas inmurad i absiden bakom altaret (O. Kristoffersson: Svartkonst i Skytts hd: sid 12).

dagarnes namn. Derefter följde *Sven Digelii* efter nya stilen lämpade, år 1775 utgifna runkalender. Följde så registret på ”alla de djur, foglar,, insecter och örter, oljor, som finnas antecknade i denna bok”, upptagande 3 blad, derefter ett rent blad och så texten. Denna var pagiuerad med rödt bläck och innehållet fördeladt i 362 §§ och ett tillägg med signationer. Alla pragrafer, signationer och märkliga formler, voro ock skrifna med rödt bläck. Den sista § var afdelad i 23 afdelningar, redogörande för tiden, då olika ådror vid. åderlåtning böra öppnas, hvad dervid bör iakttagas, huru mycket blod skall aftappas samt ”huru man af blodets utseende skall förnimma en menniskas kroppstillstånd”. Dessa senare redogörelser finnas icke relaterade af D., med anledning hvaraf titeln på hans afskrift ock fått tillägget *”utdrag”*.

Genom särskiljande af de enbart paginerade från de med paragrafer försedda uppteckningarne, hvilka af D. i ett flertal fall sammanförts å samma blad, ehuru de hört till olika svartkonstböcker, har det lyckats att rekonstruera dessa senare, med uppgifterna angifna i den ordning de ursprungligen haft. Endast ett par paragrafer saknas i ”Svarta boken”. Att söka efter något system i dessas placering är lönlöst, då de förekomma — såsom fallet i regel är med slika, icke modernt vandaliserade skrifter — i planlös sammanställning, Orsaken till denna hopgyttring torde vara, att uppgifterna, till en början endast några få, genom ideliga tillägg, hemtade från andra svartkonstböcker och muntlig undervisning af ”vismän”, samt genom olika egares tillskrifningar, hvarpå de olika stilarterna i samma bok bära vittne, växt ut till det omfång, de slutligen erhållit.

I hosföljande publicering har D:s afskrift till den ursprungliga ordalydelsen och stafningen äfven i de s. k. latinska uppteckningarne i minsta deltaljer följts. För att undvika feltolkning af signationerna vid reproduceringen hafva några svårtydda sidor fotograferats. Endast den lilla afvikelsen har utgifvaren tillåtit sig göra att skiljetecken, som sällan och då oriktigt placerade förekomma i svartkonstböcker, ha införts i sådan utsträckning och så godt sig göra låtit i de egendomligt formulerade satserna, att innehållet äfven för den icke sakkunnige kan utan svårighet inhemtas, hvarjemte jag tillåtit mig använda stor bokstaf efter punkt.

Hvar originalet till föreliggande svartkonstböcker hamnat, kan icke utredas: det finnes icke i de ofvannämnda offentliga arkiv, som undersökts, och af den förmodade ”Vestboprestens” anhöriga har upplysning härom icke kunnat lemnas. Men hvem var ”Vestbopresten” ? Derom finnes ingen som helst uppgift i vare sig Djurklons till muséet donerade handskriftsamling ej heller i den stora korrespondence, som af D. förts och som finnes förvarad hos hans son, Ryttmästaren Nils Djurklon, Malmö. Att döma af ett par uppteckningar, som meddelats af *L. Palmgren,* af hvilka en är försedd med samma signation, äfven beträffande smådetaljer, som af D. afritats i svartkonstböckerna torde det kunna antagas att den åsyftàde presten var Sven Magnus Ludvig Fritiof Palmgren, som utnämndes till Kyrkoherde i Nottebäck, Vestbo härad, 1898. (På de af D. afskrifna bladen står jemväl märket: P—n, hvilket kan tolkas såsom förkortning på Palmgren, men äfven endast åsyfta: presten.) Om denne P. meddelar en hans ämbetsbroder: ”Palmgren var en stor skämtare och gaf sig

sken af att kunna trolla och dymedelst kunna återställa t. ex. tjufgods. Han blef för några år sedan anklagad i domkapitlet af några bönder bl. a. för trolldomskonst.” Palmgren var emellertid minst af allt någon charlatan. Det var en man med många intressen och stora försänkningar i vetenskapliga kretsar. Han var sålunda bl. a. Korresp. L. H. A. och L. Sk. S. I den skriftvexling, som i Vitterhetsakademien finnes bevarad mellan P. och Riksantiqvarien B. E. Hildebrand, är dock intet omnämdt om merberörda svartkonstböcker.

Örebro i December 1918.

Paul Heurgren.

Salomoniska Magiska

Konster

Utdrag ur en Westboprests

Svartkonstböcker

I

Röda Boken.

Att kunna hålla fogeln på stället.

Så kan man utsi trä, der fogelen har sit ställe att spela utpå eller dän plats, han skall stå om qvällarne; så skall man sedan fogelen är flugen ått sitt natsäte taga jord af 3 grefter, som döfödda barn äro begrafne och litet der utur ungsmunnen som sammanblandas; och när man går omkring stället, där man will ha fogelen stående, skall man rita en fyrkanti ring och på strö litet af denna mullen och säga: jag (med både sitt och sin faders namn) binder dig på detta stället innan klåkan 8 med ord och jord, med 10 mina finger och med 12 Guds änglar, och så läses fader wår i de fyra hörnen baklänges fyra gånger; men för allting att man intet ser sig tillbakars, när man går der ifrån; detta måste skje in Nom. D. P. F. S. s. Am. 3 gr.

Att kunna öfvervinna dem, som säger sig wara fri för swerd och stryk.

Så skall man, der han finner en sådan man, förse sig med en ring som 3 par äro wigda med som sättes på den lång fingeren af högera handen och en nyckel, som är gången innom 3 arf och litet af liberstickarot; om man will huga med wärga eller sabel på en hård menniska, så skall man söka upp en man, som är död för swärd eller om det wore af skåt och taga omkring glasyret af kropen och klädena och infatta det uti sabelfästet och

tillika taga 3 eller 9 hår af hans hufwud och knyta om sitt sabelfäste, så kan man befalla sin sabel att göra så jupa sår som han will; förut kan man gräfwa op ett hul i mällan 2 wäggar som äro ganska nära ihopa och draga sin sabel der under, män för ingen del röres torwen, som skall ligga orörlig.

Att få sin bysa at skiuta långt och at ingen kan förjöra dän samma.

Så skall man taga af mullen, som prästen med sin spada kastar på en hustru, som har fått twillingar af et slag, därtill aska af enebärsträd samt jertat af en flädermus och 3 ormagaddar samt preparerat qvicksilver och 3 korn, som äro hela och oskadda komna under qwarnen, och det båras ett håll under spetsen af Swaneskrufwen och dätta nederlägges uti ståcken, insyt uti en klut af mysan af en är halshuggen ; tillika tages en lap af des högra hanske om flintan och litet af stiernan af asketräd in Nom. D. P. F. S. s. Am. gr. 3.

Om du will hafva stark hårwäxt.

Tag jernen af en swart katt och blanda uti winätteka och blanda det wäl tillhopa och smörg på håret och hufvudet en gång hvar månad ett helt år igenom, så skal tu finna, att tu får så långt skjönt hår, at dig häröfver förundrar.

Om godt minne.

Tag gallen af en groda, torka den i sohlen tillika med dessa wittenbergska Bokstäfver; skrifvas med tuppeblod

bind det under din wänstra arm, så får du godt minne, så länge du låta ligga under armen som pass ett halft år.

Att bekomma wackert och skjönt ansikte.

Tag neckablod och koka uti hästa urin och söt mjölk tillhopa, sedan tvätta dig där med, så skal du med lust skåda din hud wit och wacker.

För gickt som är elak så at de äro contracte.

Tages en gryta, hvaruti slås 3 kannor rent kjällewatten, men wattnet bör wara lika warmt som lefweren, då en ko (oxe) slacktas (för man ko, för fruntimmer oxe); tages lefweren på stunden, då kreaturet öppnas medan han är varm och lägges uti grytan, och då lefweren med wattnet börjar koka, sticker man flitigt med en gaffel under kokningen i lefweren. Af denna decocten drickes 2:ne eller 3:ne thekoppar hwarje morgon samt ätes en bit af lefweren; will man warma upp denna decocten till hwarje drickning, så lägges en bit af lefwern der uti, som uppätes sedan den föreskrefna docis af decocten är utdrucken för hwarje dag; den som hafwer mycket svår plåga kan koka 2 gånger. ex. Keij.

At bekomma flickor til män.

Skrif ditt och hennes namn på ett äple, ost eller muskott med dessa orden

Obera mater Dulcans tilii D G 6. h:o:o h:
Iveros Julus

Gif henne detta at äta på äpple, ost eller muskott och gif henne äta; sedan skall hon öfwer måttan älska dig.

At bekomma god röst.

Tag qwicksilfwer och saffran och gapen af en gök och stöt tillsammans och smörg dig på bröstet war månad ett helt år igenom.

At bekomma wita händer.

Tag liberstickor och siud i gamalt öhl och twätta händerna mäd, så skall tu finna at de skall blifwa wita.

För håll och styng.

Tag etter myror och koka uti ättika och bind wid den sidan, som det är.

För hosta.

Tag hampefröd och wittlök och sjud uti mjölk och drick wäl warmt — hielper.

För Kåthet.

Tag Lindebark och lägg til blöt uti enebärsdricka uti 3 dagar och twätta lemmen med och drick en bägare mjölk med wallmofröd.

At stämma näseblod.

Tag borax och blöt uti watten och gör dig en tapp utaf lindskaf och blöt wäl uti samma watten och stick wäl upp i näsan, så läs Pater Noster 3 gånger baklänges och gör Dig 3 blogdar utaf enebärs träd och låt bloda på och lägg dem på en hård sten, håll den öfver elden til torkes, sedan slå dem upp i ryggåsen, sedan skall det stanna. Hagon.

Longesot at bortdrifwa.

Tag Gråbo, mjölk och blodrötter och hallon söta och koka uti waten uti tre timmar och blanda lite wit honung uti och drick det warmasta du kan — hielper:

För wisdom.

Skrif dessa wittenbergs Bokstäfver med Tuppeblod

[illegible] Amma [illegible] åma

och lägg under din wenstra sida, när du lägger dig at sofva, så förebär det dig wad som hända och skie skall uti en månad derefter.

At bekomma Jungfruwänskap om nätterna.

Tag tig en ormgad och en nål synål, som inte är brukad och sätt samma gad uti nållögat och förwara det uti en *katteskalle;* eller hummerblod och förvara det uti en maraskalla till dess du behöfver det; när du wil hafva henne til dig, så tag nålen med gaden och steck genom tjortelen på henne, så kommer hon til dig hvilken tima du sätter före och säg

Ram. grin fil.

För tannewärk at läsa bort.

Jag döfver tin tannewärk N. N. som du har, jag binder dig hafsens strand som Wår Herre bandt alla orena andar vid hällfwetes stranden och det: in nom. D. P. f. & S. S. am. 3 gr.

Skrif dessa orden på bröd och gif den at äta:

[illegible]

gamler Vargax anagax. Sargengax." Menniskan måste äta thesse orden på bröd och hunden desse fyrkantiga betor af bröd.

Aron Hagon	*Norgon Bargon*	*Bragon fragon*

At få god lycka at skjuta.

Tag en pigsvin eller illekute och skjär up honom och tag ur honom Istret och smörg byssan med, både jernan uti pipan och utanför, så får Du god lycka at skjuta derefter.

At behålla en fogellek, at ingen mer än jag skall få skjuta.

När du kommer mitt uti fogelleken, så tag up knifwen och skjär up en torf under wänstra foten och wänd samma torfwa om; så säg: "det skall ingen råka något lif på denna fogellek och

det så länge, tills det gräs wäxer på denna torfwa“ och sätt sedan din högra fot på samma torf och läs 3 gr Pater Noster; sedan skall ingen människa på jorden råka något lif på den fogel lek mer än jag.

At behålla en fiskelek vid landet.

Tag tre stenar på wallfwet i kyrkan och litet qwicksilfver uti tre fjäderpennor och bind en fjäderpenna med war sten med en bast och släpp stenarne utan före fiskeleken; när du släpper den första stenen, så säg: *Sexeren!* när du släpper den andra, så säg: *Hagelton!* när du släpper den tredje, så säg: *Gnugul!*

At fånga fisk med krok.

Tag maskar och lägg dem uti mull, som är tagen under ett svinhus-golf och låt dem ligga öfver natten och skumma grädden af söt mjölk och häl på dem, hwilket fisken må gerna taga.

At fånga fisk med nät.

Tag en klut af det klädet, som ligger på altaret och bind på nätet med en fixsa uti, gack sedan til sjön en torsdags afton; och när du lägger ut nätet, så säg: *116 å 119 Ramgrubi Gardi* i god tro kastar jag ut mit nät, som te fattiga guds utkorade apostlar gjorde, och läs i god tro P. Nost. 3 gr.

At fånga fisk med händerna.

Tag hägerister och smält uti en pana och tag qvinnomjölk och sätt den mjölken, til det blir gredda på henne, skumma af samma gredda och blanda uti hägeristret och rör tilhopa och blöt händerna der uti qvinnomjölken, först sedan torka dem i solen; och när de bli torra, bestryk dem med smörgan och tag sedan uti wattnet, så kommer fisken.

Om tjufnad.

Om någon röfwar något ifrån dig, så tag en spån der det stulna låg eller af rummet och skrif denna Caracters Bokstäfver med ormablod

gack åt skogen och lägg spånnen under en granrot in Nom. D.

P. F. et S. S. am. 3 gr. en torsdagsmorgon innan sohlen uppgår, så får tjufven ingen ro warken natt eller da, gångande eller stån-dande, sofwande eller wakande, för än han återbär det han har stulit.

At slå ut ögat på en tjuf.

Gör tig en kopparnagel, förr än sohlen uppgår och måla ett öga på wäggen och slå samma nagel deruti, och slå tre slag och säg: "jag manar dig fram ur hälfwetet och pinorummet *Bjälsebub,* jag manar dig *lusiferd* med allt ditt sällskap jemte wänner och fränder och det in Nom. D. P. F. S. S. am. Slår på denna nagel igen, så läs dessa orden: *Saluk osta bore helken talis Biälsebub* är en öfverste för alla jäflar. Jag uppmanar eder alla Jäflar wid den högstes Guds namn och wid hans allra heligaste rätt-färdighet och wid solenes fot och wid de tilkommande ting för den ytterste dagen. Så knäböije eder för desse orden *Eli Eli Eli.* Slå på nagelen och läs samma orden Saluck osta bore helken talis Biälsebub. När detta skall skje, skall det wara om en söndas morgon, innan sohlen går upp.

At göra sig osynlig.

Tag en wattensurk och skjär upp honom, tag hjertat ur honom och skjär likt denna Caracter [character] och lägg det 3 ⊙ (= söndags) mornar på altaret och sedan bind det under din wen-stra arm, så ser dig ingen.

Att förtrolla en bössa.

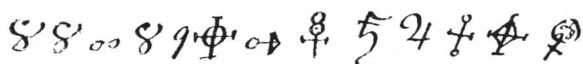
Tag libersticka, koträck och stoppa uti bössepipan, sedan skal den bössan aldrig skjuta rätt ej heller råka något lif.

At en qvinna säger alt thet hon hafwer bedrifwit.

Tag en ormslås hufwud och den träd på fogela fjeran, brän allt sammans til asko och strö samma asko på hennes hufwud, säger hon alt thet hon har bedrifwit.

At få weta på hvad rum ägodelar äro ståndande.

Tag tig et enespö eller runnespö om söndags eller torsdags morgon, förr än solen går upp, rätt som natt och dag skiljes åt. Tag du ett runnespö, så är det bäst at hämta om skjärtorsdagsmorgon, rätt som natt och dag skilljes åt, men tar du et enespö, så är det bäst at hämta det påskedagen, förr än sohlen går upp, och låt barken sitta på och rita desse Caracterer med wit tuppeblod af en wit tuppes kam; men först skal det wara skrifwit med en nål eller syl, som först är stucken genom en swart groda och rita desse

sedan skall detta skrifwas med blod af en wit tuppes kam, men på enespöet skal sättas nijo ångeruddar utan på spöt. Desse spö får inte skjäras af med jern, knif eller stål utan stötas eller brytas af, och laga så att det inte faller på jorden. När du kommer på det ställe, som ägodelar äro ståndande, med förenämda spö, skal du inte kunna hålla dem uti handen. Men bäst är at uppgrafwa ägodelar ur jorden är emällan skjärtorsdagsnatten och långfredagen samt påskadagen eller midsommarsnatten, hälst emellan 12 och 1 är det bäst. Då bör man något på sig hafwa tillika med spöet: äkta godt bäfwergäll, wittlök och detta namnet *I. H. S.* har sig skrifwit. Eljes brukas ett slags pulfwer för krankt at strö omkring rummet af en silfwerring, som har gått igenom vigseln 3 gånger, thet filas filspån tillika med wittlök, och swafvel stötes tillhopa med silfret och strö omkring rummet, där som egodelar äro ståndande; likaledes brukas at göra en ring omkring rummet med et swärd, som karl dragit hafwer och sedan nedersticka det uti jorden, så har intet krankt makt at det undandraga.

At en jungfru inte blir hafwande.

Tag qvicksilfver för 4 öre och 2 ormaskallar och stöt sönder ormaskallarne til pulfver och tag 3 harlortar och det pulfret och qvicksilfret och blanda til hopa uti öhl och låt henne dricka, så skall hon inte bli hafwande, det skall du wara säker på

Hagon Hergon.

At kunna få hvem man will til hustru.

Tag en nattblacka och skjär upp henne, der ligger en blodesdroppa i hjertat, tag den tillika med blod af tin lillefinger och blanda tilhopa och skrif desse orden på tin högra hand

[illegible]

den jungfru du tager i famnen, den kan aldrig blifwa ifrån dig.

At en jungfru drager af dig dina kläder.

Tag en klut af hennes lindtyg och doppa uti hareblod tillika med tre af hennes hufvudhår och weckla in uti kluten och lägg honom uti lampan till dess han brännes, så kläder hon af dig dina kläder.

At en gumpfru skall älska dig.

Tag en swaletunga och lägg under din wänstra fot, den jungfru, som du trampar bak på hälarne, hon skall öfwer måttan älska dig.

At behålla en foglelek, at ingen mer än jag skall få skjuta.

Gack ut en söndagsmorgon innan sohlen går up, gack dit som fogelleken är, tag en ekepinne och sätt under en tallebuske, skrif dessa ord på pinnen med blod af din högra lillefinger

O O O ♍ F △ ⊙

och när du sätter ner pinnen, så säg

Salten Filer Kamus

sedan skal ingen mer än jag råka något lif.

At inga vägglöss skall hafwa makt att bita dig, om de än wore aldrig så många.

När du går åstad och lägger dig, så tag up din knif och hugg honom öfver dig uti panelet och i det du hugger dit knifwen, så säg:

Branus biter.

För klädelöss at fördrifva.

Tag dig en måss-sud, som är wäxter på et likkistebräde och gack til sjölandet om en söndagsmorgon, innan solen uppgår och tvätta hela kroppen med samma måssudd, så skall inga löss trifwas på din kropp.

At gifva en hund in, at han blifwer bra til kjöra i skogen.

Tag en kalfwalunga och skjär uti fyra stycken tillika med fyra stycken tyrkantiga bitar af bröd, skrif på brödet efter följande ord:

ondo	gax	X 69	vilack
alov	diller	Komia	bore.

skrif på brödet med hareblod och gif hunden en bit af lunga, ret en bit hwar morgon uti 4 mornar, börja en torsdagsmorgon, sedan skall hunden aldrig trotna och aldrig släppa djuret, förrän han får'et fatt.

At kunna skjuta ihjel sin ovän, om han vore aldrig så långt borta.

Ladda din bössa med saltpetter och swafvel och watten och tag lite af ett äfläte och tag hår af ditt hufwud och weckla äflätet in uti håret och steck neder uti bössan och gack åt skogen och skjut 3 skott; det sista skottet du skjuter, så är han döder, som du skjuter på.

At kunna ställa fram djuren ur skogen.

Då skall du först skjuta till måls på tre af dina salighets skatter; när du skjuter det sista skottet, så warsnar du 3 bloddroppar på stället, tag dem och klen på bösspipan, sedan får du fram wad djur du befaller skal komma til dig; men tag ej fram mera än tre djur om dagen, för eljest trottnar konsten.

At binda djur i skogen.

Tag en fjäderpänna, som är tagen af en kalkon och häll up qvinnomjölk uti och qvicksilfwer och till täpp holet på pennan

med wax, som är runnet af altarljusen och fäst en klod af en katt; när du får weta war djuret är, så fäst pännan med kloden uti en gerdsgårdstör, så stannar djuret.

Om god lycka at spela med terning eller kort.

Tag en nattblackas blod och blanda i blod och skrif desse orden

Wt 7 Dr 4 D£ anex 9.9. o o

At vinna på lotterispel.

Tag pänningar, som en hora har tjent sig om en söndagsnatt af manfolk, och sätt in på lotteriet, så winner du.

At sätta kraft uti en häst.

Tag en spik, som suttit uti en galga och sätt den till en ring uti milet, som du knyter tömmen uti, så skall han blifva äv och qwick, at du kan knapt honom syta.

Om god hästalycka.

Tag ister af en ilekutte och qvicksilfwer tillsammans och baka uti en kaka och gif hästen at äta, så trifs han väl och ingen kan förgöra honom.

Om tjufvar at hemställa.

Tag en penning, som en hora har tjent sig om en söndagsnatt af manfolk och gack til watten, som rinner från söder och til norr om en torsdagsafton och kasta penningen uti wattnet och säg: jag manar tig watten *olansgält,* jag manar tig *lusiferd* med alt dit sällskap, at ni tager min gåfva igen, at tjufven eij får någon ro natt eller da, sofvande eller wakande, ridande eller gångande eller på hwad sätt hälst, för än han hemburit det han stulit hafwer.

För wisdom.

Tag en orm, som är svart bränd til aska Simoniada, tag wallbörke och bränn honom up med och strö af samma aska på dit hufvud, så förbäres dät dig wad som händer och skjer och wad din ändalykt blifwa skall.

At fånga linorm eller witee orm.

Om du får spörja war en orm har sit bo någorlunda, på en höjd war han håller sig, så gack dit midsommarnatten och sätt möte med honom således at säga: här i denna ängden sätter jag möte med denna orm och på detta stället, och i det samma sätt en knif i jorden. Vid ure sidst klåckan 12 skal du möta mig och det in nom. D. P. f. S. s. am. 3 gr. Sedan ställ så, att du har et kläde, som har warit på hufwudet på et barn, sedan prästen eller straxt sedan prästen har öst watten på det samma, och när ormen kommer, så tag om honom med klädet, så har han ingen makt at röra sig; gack sedan hem med ormen, men akta dig at du icke släpper honom, sedan tag en gryta och sät på elden med watten deruti och lägg lock derpå, sedan låt honom koka så länge du tycker til dess spadet inte blir för mycket, akta at ingen kommer til at löfta på locket för dig. Sedan drick ur samma spad, så blir du så klok, så at du wet hwad som händer och skjer i hela werlden och huru länge du lefwa skal och tillika hwet du hwad som skjer i helfwetet och i himelriket och hwad som blifwa skal.

En mycket nöttig ört (Herba serpentina filis mas)

ormbonke det är en ört, som har nijo dygder med sig.

Om en menniska hafwer hennes frö på sig, så måste den orena anden wika från den menniska, som besatter är. Om någon hafwer henne på sig, hon får ej stryk eller slag, honom tryts aldrig pengar, at alt det han wil begära och wil hafwa får han, han skall se ypperst ut ibland alla. Om han will gå til rätta med någon, så winner ingen på honom med mera.

Samma ört skal således uptagas om midsommarsnatten emellan 12 och 1, så skal man hafwa en sjorta, som et nyfödt barn har hadt på sig, förr än det blifvit lögat och et swärd eller

wärja, som skada är gjordt med; häng samma skjorta inunder och omkring wärg fästet och gör en ring omkring tig wid pas 4 alnar rundt om alla sidor och sätt dig der midt uti samt sitt stilla och tala intet, ty du måste mycken frestelse utstå, men låt tig intet förtryta eller förskräckja, ty det gör tig intet ondt.

Om du wil winna, när du will slås.

Lägg en död menniskotand och et tuppeägg och bär uti dina kläder, så kan du aldrig få stryk, om du will slås med aldrig så många.

För ögonwärk.

Tag en Ikornes ister och smörg ögonen med, skola de straxt blifwa bätter.

At blifwa älskad af hwar man.

Tag 4 larkungar och tag den längsta klöften och dem bär uti dina kläder, så blir du älskad af hwar man.

At wänna syn.

Tag tig en uggleskalle och twenne klor af de allra längsta och en af hwardera foten och sätt en klod i wartdera ögat på skallen och skref ett ugglehufvud på en papperslapp och dessa ord med blod af din minsta finger

OOO ee Ꝗ Haken Gardi Malaques ti Δ 9.9.4

sätt sedan den lappen uti nebben på uggleskallen och bind honom i det wänstra armholet, så ser tig ingen människa.

Qvinfolks konst at göra.

Tag twå fröor om wårtiden uti leken, tag dem när de ligga på hvarandra och lägg dem uti en låda med många hol uti och gack åstad och sätt honom uti en myrestack, och det bör skje om en torsdagsqwäll, sedan skal du låte henne wara der i 3 wickor, men du måste titta til lådan war torsdagsqwäll, och den

tredje torsdagsqwällen så tager du up lådan, så finner du twenne ben, tag dem; det ena är som en klynna, det andra som en krok; lägg dem uti en ask, til dess du behöfwer dem. När du will hafwa en jungfru til dig, så tager du det benet, som är som en krok och drar til dig på benet, så kommer hon; när du will hafwa henne ifrån dig, så tag det andra benet och skjut ifrån med, så går hon sin kos.

Om tjufwar at hemställa.

Tag samma ben, som är omtalta (se under rubriken Qvinfolks konst at göra d. v. s. ben af grodor som legat nedgräfda i en myrstack) och gack til watten, som rinner från söder til norr om en torsdagsafton, förr än sohlen går neder och dra til dig uti wattnet med kroken och säg: jag manar dig watten full och tig faen i hälfwete och Pluto och Bjälsebub, och säg: förbanna dig öfver mig och 6 gånger *pederolem anam* och desse orden *Vilack osta Borr Bjälsebub* och fan i hällfwetet, at tjufwen som stal från N. N. icke skal få någon ro ridandes eller kjörandes, sofwande eller wakande, gångandes eller ståndandes och i all dess handtering och rörelse, förr än han har hemburit det som han stulit; in nom. P. F. S. s. am. 3 gr.

Om du wil at ingen rätt skal bita på Dig.

Tag tre ormaklor och lägg dem tre söndagsmornar på altaret under handboken, lägg dem sedan uti din högra sko, så biter ingen rätt på dig. —

Tag dig en ormagadd och lägg tre söndagsmornar på altaret, tag den sedan uti din wänstra sko, så biter ingen rätt på dig.

At göra sig osynlig.

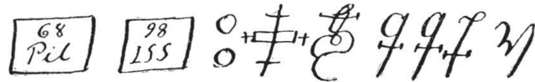
Tag en död människohufwudskalle och graf honom neder i gorden på det ställe som är klockt och sätt en ärta genom ögat på skallen och låt henne wäxa och mogna, tag sedan up henne och spräck ur ärterna, men akta dig at du icke tappar någon, tag sedan en ärta tillikes uti munnen och ställ dig för en spegel til dess thu hittar på den rätta, så ser du dig inte uti spegeln.

Om du will at ingen människa skal kunna arrestera dig.

Gack til den kyrka som du är kristnad uti, gack dit en torsdagsqväll sedan det är nermörkt och doppa tre bloddroppar af din minsta finger, sedan kan ingen människa arrestera dig.

Om du will at pängar aldrig skal tryta dig.

Bär dessa caracterer på dig, som äro skrifne med ditt eget blod

bär detta uti din pung, så tryter dig aldrig pengar.

At kunna hålla en menniska på stället at hon ej förmår röra hand eller fot.

Tag ormskinn och et af de oblater, som prästen har välsignat och dem gnugga med tilsammans och strö uti hans hufwud; när du befaller i tre namn at han skal stå eller sitta, så måste han wara bunden til händer och fötter och engtils du säger: gack fritt min wän. N. B. låt honom ej wara bunden öfwer tio minuter, ty då krefwerar han.

At döfwa wärk.

Wår Herre C. hade fem sår,
Intet hull och intet wärk,
Intet bolnade och intet brast.
In Nom. D. P. F. S. s. am. 3 gr.

Emot rosen.

Tag en warm svinträck och kramma saften ur och blanda med lite rödbetewatten och bestryk såret med — hjelper.

At pröfwa om en jungfru är mö.

Tag haregalla och lägg uti öhlkannan och låt henne dricka deraf, och om hon derpå ej är mö, så gispar hon straxt.

At weta hwem som är trollkjäring.

Tag en nattblacka och graf neder wid kyrkodörren om midsommardagen rätt som sohlen uppgår, så skola de gapa så länge de äro i kyrkan.

At aldrig blifva drucken af bränvin.

Så måste du äta af en getlefwer, när du har supet ett par supar och sedan lite lackris och muskottblomma, sedan blir du aldrig drucken, om än du wore aldrig så länge uti gästabud.

At komma uti gunst hos stora herrar.

Bär nijo stycken ormagaddar uti en bärnstensask på bröstet, så kommer du i stor gunst med alla stora herrar som du talar wid.

At bekomma svalsten.

Tag en svala och häng henne öfwer sitt eget bo till thess hon swälter i hjäl och så warder du finnande tre stenar, en svart hindrar sorg, den andra är röd; haf den hos dig, så blifwer tu aldrig torstig och den tredje hwit; hafwer du den, så får du alt hwad du begärer och önskar.

At hafwa god lycka til all tjenstgöring.

Bär dessa Wittenbergs Bokstäfwerna på halsen på tig.

Amortil all oll tusenbold

hagelon vilion hägelon.

Om den naturliga svartkonsten och dess beskaffenhet, som finnes antecknade både före och efter thenna bok.

At fullgöra och bruka alla dessa konster rätt och i sin fullkomliga widd, så måste man tillita en *anda* först, innan man gör dessa konster rätt; för de stycken, som intet äro signatur uti och wid, eger ingen bestånd för ty de stycken, som äro signatjoner wid, de äro fullkomliga utan deras widare hjelp, för det är deras

kjära tros stämplar och derför drifwa de det utan widare ansökning. Men för det andra skal du tillsäga desse *andar,* at de måtte göra det du befaller det, ware sig ondt eller godt, när eller fjerran.

At kunna få en af Andarne att tjena sig.

Desse andar betjena dem, som äro först uptagne, eller rörde vid födseln af dem, som äro hemlige syndare medelst hor; men om en ärlig hustru eller mö, så kan hon ej tjena eller lyda befallning på något sätt antingen til godt eller ondt (marginalanteckning af yngre hand med modernare stil).

Skrif på en kortlapp med eget blod desse orden: jag gifver dig Detta till ett bevis du orene ande, skrif sedan dit namn och sätt sedan kortlappen under kyrkotröskeln. När det skall skje, skall det wara om en torsdagsqväll, men akta dig att ingen dig hinner eller möter, gack sedan dit den andra torsdagsqvällen och ta på låsen och säg: jag gifwer dig detta till ett bevis du orena ande, på det at du måtte möta mig nästkommande torsdagsqväll. Gack sedan hem igen, men wackta dig at ingen hinner eller möter dig, ty du måste wara du skjälf allena. Gack sedan dit den 3:dje torsdagsqvällen och då bör du wara rätt som dag och natt skiljas åt, då är kortlappen borta, men bli qvar på stället til dess det kommer en ande fram och flyr dig en ask, sedan går han sin wäg, men du måste inte bli rädder, för han säger intet åt dig något. Uti den asken är en liten klåcka, när du ringer med den klåckan så kommer det en ande fram til dig, som är synlig för dina ögon men inte för flera menniskor, den anden måste tjena dig och gjöra hwad du befaller honom det, ware sig ondt eller godt och han måste ställa dig allt hwad du befaller honom eller hwad du begärer af honom antingen penningar eller annat gods eller eljest andra konster, som du wil göra till pröfwatt; men så ofta du will at han skal tjena dig, så måste du ringa med klåckan, så kommer han fram at göra hwad du befaller honom; om du wil Disputera med någon, så skref detta på en lapp och lägg under tin tunga

q q. E E E Ð P g g V F I

sedan kan du inte på något sätt öfwerwinnas.

Om tjufvar at hemställa.

Stöp dig en liten människobild af blyd alldeles en fullkomlig menniska lik, du kiänner wid namn och lägger den å det ställe, du wet at en sådan menniska har sin väg fram, så skal en olycka honom öfverkomma, at han måste hembära det han stulit hafwer. Om jag allenast will, kan jag taga lifwet af honom. Om jag allenast will sticka med en syl uti bilden och sätta en liten kopparnagla der uti armen, lår, ben eller om jag wil göra honom lemmalös eller aldeles döda honom, om jag sticker twert igenom kroppen på bilden och sätter en kopparnagel deruti; eller om du wil sticka ut ögat på bilden och sätter en kopparnagel deruti, så flyger ögat på honom och således at säga, när du begrafver bilden.

At framställa osynliga andar at muntligen tala wid dem för at utforska förborgade ting.

Skrif desse bokstäfwer, som här stå tryckta nembligen sät dit namn och sedan detta

Fillex [illegible] aktaol hördaa [illegible] [illegible] Pilack Bjälsebub [illegible]
höfrev

Skrif detta med ditt eget blod på en gammal granspån och gack på kyrkogården och sätt spånen under en jordfast sten; när du går åstad skall det wara en torsdagsafton och sät dit spånen och säg dit namn och bed dem möta dig nästkommande torsdagsqväll. När du kommer dit den andra torsdagsafton, så tag på spånen och säg theras namn samt säg: jag befaller Eder att ni kommer mig til mötes nästkommande torsdagsafton och det in nom. D. P. F. S. s. Gack sedan dit den 3:dje torsdagsaftonen, så är spånen borta och en liten runner sten i det stället. Tag denna stenen och förwara den. Sedan kommer de til dig, då kan du få weta hwad du frågar dem efter, men fråga dem inte för mycket första gången, ty då ledsnar de; men sedan widare får du weta af bokens beskaffenhet.

1. När du har denna stenen uti din pung, så tryter dig aldrig pengar.

2. När du lägger stenen i en glasflaska och rumlar med

stenen, så kommer andarne fram til dig på hwad rum du är; men om du wil ej hafwa fram mer än en, så måste du inte rumla mer än et röstane på flaskan; men wil du hafwa fram flera, så måste du rösta på flaskan en gång för hwardera, som du wil framställa; ty så snart som du har den stenen, så äro de skyldige at tjena dig och göra allt hwad du befaller dem.

3. Skola de säga dig alt hwad du wil weta, så widt som hela jorden sträcker sig.

4. Om du wil slås och har denna stenen uti dina kläder, så kan du aldrig få stryk.

5. Om du har stenen uti din pung och hänger pungen under tin wenstra arm och sedan wil gifwa dig uti spel med några, så winner du så ofta du will.

6. Om du will at ingen rätt skal bita på dig, när du skall för rätten, så ha stenen uti din vänstra sko, så kan ingen domare döma dig ej heller något wittne säga något om dig.

7. Om du har stenen uti din mun och will begära något af någon lite eller mycket, så blir han så förtjuster, at han inte kan neka dig hwad du begär af honom.

8. Om du dispoterar med någon, så lägg stenen under din tunga, sedan kan du intet af någon menniska öfwerwinnas.

9. Om du har stenen på dig och will at en jungfru skall älska dig, så tag henne uti din fang, sedan älskar hon dig öfwermåttan för det.

10. Om jag will skjuta, tag stenen och lägg uti bösselådan, sedan kommer djuren fram för dig, och du kan skjuta så fort du hinner at ladda.

11. Om du will winna på lotteriespelet, tag penningarna uti en pung och lägg stenen deruti och låt liggan uti 3 dyng; tag sedan samma penningar och sätt in på lotteriet, så winner du.

12. Om du tar stenen och lägger på dit hufwud, så är du osynlig för alla menniskor.

13. Så länge du hafwer denna stenen, så har Du lycka til allting hwad du wil begynna uti, thet ware sig hwad thet wara må.

14. Om du lägger stenen under din wänstra fot och will sedan gå på wattnet, så kan du gå torrskodd; om du will lägga stenen wid dina knä och sedan gå på wattnet, så går där ner i

wattnet til knäna, och huru långt upp du lägger stenen på kroppen, så långt ner sjunker du i wattnet.

15. Om du är aldrig så långt borta och du will fara hem på en timma, så kan du taga tre bloddroppar och smörga stenen och säg: jag önskar at jag wore hemma, så kommer det en ande fram och förer dig hem, at du intet wet huru du är hemkommen.

16. Denna stenen är til färgen röd och inte större än en nöt, och när du har haft densamma ett helt år, så kommer han intet ifrån dig; om du wil kastan i sjön eller på elden, så kommer han til dig tilbakas igen; men när du har haft honom uti femtijo år, så haf honom intet länger, då kan du blifwa af med honom om du wil sälja honom til någon annan; eljest om du wil bära honom på det ställe, som du har tagit honom, så blifwer du honom qvett.

At stämma blod.

Jesus stod wid Noe flod,
öste watten och stämde blod.
Så wist skall denna blod gifwa öfwer at rinna
som den nämdeman, som går till tinge,
wet rätt och witnar orätt

eller:

hålt ord, statt blod
som Jesus gjorde med Noe flod.

Om du will at ingen skall kunna stjela ifrån Dig, när du är ute på någon resa.

Tag en synål mäd en wit selkestrå och sy tre gånger afwigt genom näsan på en död människa och sätt sedan nålen uti lasset, så skal tjufwen inte wara i stånd at taga något af lasset, förr än du lossar honom.

At kunna bota en häst för qweckdrat.

Gif en höna korn at äta at hon får krafwen wäl fuller, sedan skjär upp krafwen på henne och tag ut kornet samt gif hästen at äta, så blir han fri derifrån.

Om en qvinna, som qväls med barn.

Stöt Bernsten til pulwer och tag in i win, det har en mägtig kraft.

At en häst icke skall trottna, när du är ute på någon resa.

Gack ut skjärtorsdagsmorgon och hämta tig en flugrunnekjepp, tag honom rätt som dag och natt skiljes åt, gör tig selestickor deraf; så länge du brukar samma stickor, så trottnar aldrig tina hästar.

At förtrolla en bössa.

Tag med din långfinger på den högra handen uti rumpan. I det du tager honom utur rumpan, så sätt honom uti bössemynningen, sedan skjuter den bössan aldrig rätt, förr än han blir afskurader efter.

At få god lycka at skjuta.

Smörg bössan med qvinnomjölk, sedan kommer djuren för henne; eller:

Tag en flugeswamp och koka den uti en qwarter winättika med lite pomeransskal och koka löckt uti en potta och thermed bestryk hela pipan utanpå samt then öfriga sumpen hälles uti pipan och sättes en kork uti ändan och lätt dät stå en natt öfver och sedan torka henne wäl; eller:

Tag hägerister och bestryk låsen med 2 gånger, så blir den lydande at ingen kan göra skada på din bössa

victor

eller:

När du tar bössan och går åt skogen, så ladda inte bössan förrän du kommer ut i skogen; ställ dig under en gran, som har de mesta grenarne på den södra sidan; ställ dig under desse

störste qvistar, medan du laddar bössan; men när du lägger i hagelen, så skall tu säga: *full femtioåtta slagen Gardi* och lägg litet af det ibland hagelen och stöt wäl ner hagelen och tag förladdningen utan för hagelen utaf en pigas lindtyg och skrif dessa Wittenbergske bokstäfwer med blod af din minsta finger och lägg under krutkammaren på bössan.

Rafel Fil: Tull 52 & 6 ana ana +

sedan skall du kunna skjuta så mycket du begär.

At taga igen Elden.

Om elden tages ifrån dig när du är ute på jakt, och när du det förmärker, skall du tre gånger taga bössan emellan tina lår och med awig hand henne åter föra tre gånger, så skall den stå slätt som den har tagit och hwar gång säga:

hupti siact 53 tuli fort

At förvara tin bössa, at ingen kan taga elden.

Tag en ormsten och förwara uti lådan på bössan, så skal aldrig göras någon skada, om än det wore den aldra konstigaste

Huru ormsten skall fångas.

Tag en wattenorm och håll honom med en kloft och tag en sno utaf swart silke, som göres utaf 13 trådar och knyt om wid nawelen så hårdt, at han ej klänker sig derur och häng honom upp uti et träd; och när han är upphängder, så tag kloften af honom och passa då på, så skal tu finna at han föder en sten, som är så stor som en stor nöt; denna skal du straxt taga och lägga uti et papper samt lägg honom wid din wänstra wårta på bröstet och sedan tag den samma från och wänd tig om nord och säg:

Så Så Durcht flemtis gaden 74

At vinna på lotterispel.

Sät tre kalkonfjädrar å kors uti en fjädernäbb, som är afskuren och lägg den deräst du ligger under din hufvedjerd och et korphjerta och sof derpå öfver natten, så skall du uti drömmen finna huru det slår in; men när du waknar, skal du säga:

Bröget dus, upen hand $\frac{103}{72}$ ☛

För missfall.

Tag ett kläde, som hon har haft, gå till en korswäg om en måndagsmorgon samt inweckla i klädet en silfwerpenning, gräf neder samma kläde i korswägen och säg 3 gånger:

Toni, Maxoni, Mine,
Wacka, Kalma, Lina,
Kansa, Tuttra, Meijkoijen.

At en hustru skal blifwa hafwande.

Tag mull på kyrkjogården, släpp samma owetande emillan dess kropp och lintyg.

At taga bort wårtor, liktornar och lnkar.

Hälsa [: morgon, afton och så kontra :] och säg i det du nyper om dem korswis:

Visna, wäsna, som kol i aska,
man i jord, snö för sol,
du skall blifwa så liten som ett senapskorn
sedan inte.

Detta säges 3 gånger.

Om bössan ej dödar.

Lägg tvenne råg, hwete eller bjuggkorn på eller uti förladdningen på krutet, så dödar hon.

Då Kreatur äro sjuka,

så klippes lite hår på kreaturets wänstra framfot emillan klöfwarne och så på högre framfot och wänstre bakfot, lite hår af det, som

sitter i nackagropen; hvarje kreatur botas med sit egit hår, och askan gifwes dem in.

At weta den som stulit.

Tages et grynasåll, lägg uti det en lusaborste, en psalmbok, en ullsax och i brädden sättas 3:ne nya synnålar. Detta såll håller tvenne personer mot hwarandra öfwer en wattenså på dess pekefinger, sedan ropas alla de misstänktes namn upp, och då den sannskyldiges namn nämnes, wänder det sig.

[illegible] ♄+ ♒ ♌

Harfwen och Välten hos kor.

Dertil fordras en väfskied, en kårda, 3 sylf, brudsärk och strumpa och en garfvetinne, och då man skall bota koen, ställer man sig vänstra sidan om koen och den man har med sig på den högra, sedan fattar man med vänstra handen desse saker och för under koens buk; säg:

Jesus och jag äro tvenne,
Jungfru Marja den tredje.
Det må vara som en hund, katt stort.
Det skall gå bort och försvinna till bingkom.
Sedan als intet.

Detta göres 3 gr. och det in nom. D. P. F. S. s. Derefter kastas först öfver koens boger, sedan rygg och sidst öfver korsländen med skieden, kårdan och garftinnen. Desse saker ligga et dygn i fähuset orörda.

Att preparera en pinne hvarmad man kan narra djur till sig.

Mitt emellan Ny och Nädan tager man en liten Röne eller hasslepinne, som har en tjyfva Y af hvars ändar den ena skall vetta åt norr och den andra åt söder; denna klynna bör eij för än hon är färdig komma under tak. När den är skuren, gnider man henne med hvit lök rätt wäl öfver alt, sedan lägger man henne i jorden, så att tjyfvan vetter åt norr at ligga trenne veckor,

sedan bestrykes den med haregalla och lägges åter i jorden åtta dagar, sedan kan man bestryka samma pinne med räf- och varg-ister; fortfar efter föreskriften med nedläggandet, så kommer djur på stället.

Att hålla en tjuf på stället, då han stulit.

Man går hemifrån tigande och hela vägen acktandes, at man ingen möter eller blifver helsad af hvarken bort eller hemvägen. Då man kommit på kyrkogården och funnet det som sökes, som är en dödskalle, så säges: Jag N. N. beder dig om förlåtelse at jag tager dig på så lång tid, at du vaktar mig och mitt för tjufvar. Då den tiden är ute, skall jag med vördnad bära dig tillbakars och begrafva dig. På samma sätt bäres han åter ti-gandes och begrafves, men sedan får man tala med hvem man vill. Då man har detta hos sig, lägges det uti en skinpung med något af mässehaken och ett oblat på ett hemligt ställe. Man får eij tala hårt till tjufven.

Om tjufvar att hemställa.

Sedan man fått rätt på den sannskyldige, skrifves dess namn på en papperslapp och derunder

Sator
arepo
Tenet
Opera
Rotas

och så tjufvarnes namn N. N. Detta sättes under smedjestädet och smides derpå, då den misstänktes namn nämnes.

Då Råg fälles eller upätes af mask at det bota.

Man går åt den swedja, som ätes af mask, man tager wist märke där som första masken finnes. Då stickes med en knif eller annat hvasst, som är gjordt af en galgaspik genom masken, derpå börjar man at gå från märket ansörs omkring swedjan lite från gjerdesgården samt hållande knifwen som sitter genom masken upvänd samt sägandes alt jemt: Jag befaller all den mask, som är här, äter och fräter, skall vika från detta ställe in Nom. D. P.

F. S. S. amen. Då man nu kommer til märket, tages en klynna, hvaruti masken hänges med et hufwudhår.

Lärt af Johannes på Nordgjerdet.

Vill någon öfverfalla dig förrän du griper till motvärn,

så at med dessa orden hos dig sägandes *Ego Dam Barbiel Masa catist est Jesum Prucatum Barbielis.*

At förekomma och bota det som är förgjordt.

Skrif desse orden på en sedel at bära hos dig, när det förgjorda brukas eller bind det dervid, det skall då försvinna.

Haber, Avasex. Orel.

At gjöra en häst halt.

Tag en spik uti en ruten likkista och 3 söm utur en hästsko, som är hittad med symmen uti, smid densamma med symmen; och när du derpå slår, så säg uti Belsebubs, Lucifers, Belials och alla helfwetes änglars namn — — —. Spiken slås icke något hufvud uppå; hon göres en torsdagsmorgon, när solen upgår; sät honom der hästen har trädet med foten, så haltar han; när han tages upp, så är hästen ohalt.

Observeras

när spiken tages, bör man wara tigande, äfven när han göres färdig i smedjan.

Om tjufnad.

Gack en torsdagsmorgon förr än solen uppgår, tag et glödande kohl och lägg uti en handqvarns öga och drag den afvig med wänstra handen 3 gånger och säg hvarje gång, qvarnen vrides: Titum jag befaller dig at du bringar mig den tjuf tillbaka, som stulit ifrån N. N. (en summa eller persedlar som namngifvas) uti ditt kraftiga namn D. P. F. S. S. amen. Qvarnen drages således, at man börjar ifrån bröstet til bröstet.

Om en häst är magtstulen.

Tag af en murken likkista, gif hästen in i hafre, men får intet komma under tak.

För bränvinssupare.

Tag af 3 myrstackar, 3 grafstenar, detta kokas uti urin en stund, upblandas med söta droppar och ingifves.

Barnskjerfven.

Om en hustru som är hafvande klyfver öfver en gärdesgård, som är gärd och hvaruti en lefvande stafver står [: en gran eller annat trä är bundit med hank, då denna sjuka kallas *wålbunden* :]; om samma hustru söker upp denna stafver och hugger af hankarne, så är barnet friskt inom några dagar.

At Bi ej flyga då de svärma.

Man observerar då svärmen gifver sig ut, så tager man sig 3 svinlortar, kastar en i sänder öfver svärmen, så at det kommer öfver visen, så måste de hålla sig stilla.

At räfven ej tager får, lamm, gäss.

Tag mårdkött, gif dem i födan åt får och gäss och lam, innan de diat sin mor.

För Mullsorken.

Tag en lapp af et lintyg, som en menniska dött uti, under armen och rumpen, lägg det i jorden, så vill han inte röra något på 7 alnar rundt omkring, eller: om ett qvinfolk pissar i holet, då hon har sin rening, så flyr han bort.

At häst ej hoppar.

Tag hår af läggen, bind kors om en stafver neder vid jorden och lägg mås derpå uti den hage der hästen först släppes om våren.

At en bössa tager det, som skutes åt.

Tag et murket ben på kyrkogården, skaf lite deraf med nagelen, lägg under hagelen.

At få en tjuf ståndande.

Tager man en trå, som är rätt spunnen men och afwigt tvinnad och mäter ett liks bredd från längsta finger till lång

finger, som är en fang, sedan dess längd. Wid hvarje mätning slås en knut. Sedan brukas följande ord: *alt hvad som innom hanck och stör är, det stånde qwar till dess man får se hvad tjufven stulit hafver in Nom.* D. P. F. S. S. N. B. det som man freda vil, mätes utomkring med denna tråd under det man säger det understrukna.

At säd och lin skall vexa.

Blanda i all sädesslagen fin stött Antimonium crudum då den sås.

At göra vantrefnad på åker, at ej säd vexer.

Ryk upp 3:ne låckar, vänd tappen upp och säg: aldrig mer skall någon säd växa på denna åker och det in Nom. D. P. F. S. S.

At hindra det ej säd fälles.

Tag mull, som är dragen upp till klåckorna med skoerna, knyt den i en tuta, lägg den till ett korn af hvad slag som sås vill på åkern; detta sättes i åkern så djupt, at det ej ärjes upp.

Svinlycka.

Då du säljer en Gris, så kasta en hästskosöm och hår af grisen i Båsen och säg: *Lyckan för mig till.*

At kreatur eij trå.

När kreaturet kommer till fähusdörren, slås lite brännewin i hvarje näsboren äfven uti munnen, man tager och lite hö, låter kreaturet nosa derpå, det läggs på tröskelen at kreaturet går öfver. I örat hviskar man kreaturet och säger: *hit skall du trå och aldrig dit* in nom. D. P. F. S. S. 3 gr.

At göken intet skall taga några höns eller foglar i ens gård.

Tag en bråta som nytjas wid lin bråkning, sätt en sten emellan skräfterna och bråten; så länge denne sten sitter uti, är höns och foglar fria.

För dem som ej få bränvin.

Tag Bäfwergäll, Dyfwelsträck, svafvel, olsten, wättaljus, hvitlök, libbsticka lika af hvarje. Något sys in i en fin klut; hvarje gång man vill sätta, stickes med en nål 9 styng i 3 rader, derpå lägges det under sättekornet, dess emellan förvaras det uti en ask till detta behof.

At handla Kreatur.

Då man köpt ett kreatur, bör man sedan taga säljaren i hand och säga: jag hoppas att ni unnar mig det som är köpt. Om någon sedan man kiöpt eller säljaren slår kreaturet på länden eller stryker det, så vill han taga lyckan efrån det som är kiöpt. Gif honom på munnen, så har du din lycka qvar.

ex. Jöns på Sjörenet.

Item. Om man tager upp lite mull eller en sten under der kreaturet stått, stoppar til dig, kastar för det, då det sättes i dess bås, så trår det ej.

Remedeum för Longsot eller därmed menas blodsot eller gång.

Vår Herre och Sangte Päder
gingo sig vägen fram;
fick de se, hvar lungson kom.
Hvart skall du rinna, sa då Vår Herre?
Jag skall rinna till mannahem,
rööta blod och bryta ben.
Nej, sade Vår Herre,
Du skall i den skog, dar ingen bor,
i den sjö, der ingen ror;
uti en jordfaster sten
skall du brått och blifva utan men.

Lars Nilsson-Berg.

För onda Bettet.

Aldra först går man till en brunn eller bäck, tager vatten uti en trädskål, slår på backen 9 sqättar; den 10:de håller man qvar i skålen till den behöfvande. Då man tager en Tälg knif, tager

vatten i skålen med knifven och öser på den lemmen, som värker, ansörs omkring och göres kors, säges så:

Wår Herre Jesus Christe
själfver reste vägen fram
en Torska Qvinna mötte.
Hvart skall du där?
Hans ben bryta, blod suga.
Det skall Gud dig förbjuda
I det heliga namn:
fader, son och helig and.

Detta säges 3 gånger. N. B. Den sjuke bör sitta på en jordfaster sten under som detta gjöres.

At stilla torrvärk på en frånvarande.

Tag en fyrkantig jordtorfva, gjör derpå, sedan den är uppskuren (N. B. på den afviga sidan), 3 kors med samma knif som den upskurets med, och säg: "Den värk som Dig här plågar förvandlas skal på samma sätt som pinan svår på korsets träd". Lägges sedan på sitt ställe med en sten på. Korsningen skjer i höjd — eller åt sidan efter värkens ställe. Dop och faders namn nämnes. Då Patienten är hos, brännes den upp.

Silfversvärd.

För Nageln på kreatur.

Tag en gren som vuxit nor ut af stammen på et alträd, skjär deraf 1 pinne, som då kuren skal skje skjäres af 3 stickor och vid hvarje skjärning säges: Jag bortskjär nagelen på N. N.:s kreatur till färgen rödletta (svart, hvitt) — höger eller vänstersida nämnes — i 3 namn. Sedan upbrännes stickorna och pinnen — probatum est.

At läsa bort vättan.

"Du lede stygge nitta, som lofte den N. N. att han (hon) intet skulle få bättre, för nu har han (hon) fått jorden på sig och vatten under sig. In nom. D. P. F. S. S." Detta läses 3 gånger ock spottas 3 gr hvarje.

En torf skäres upp med en knif, denna upptages och lägges på bart hufvud under läsningen. Stå öfver watten kan ock vara

bra. Sedan torfven legat på hufvudet, sättes den på en gärdesgårds stafver att torkas.

af Måns Månsson i M. Lida.

Mask at vita bort.

Man tager några maskar af hvarje träd och går en torsdagsmorgon till kyrkiogården, innan solen rinner upp. Släpp dem i en öppen graf — om den ej är tillfinnandes, gjör ett hål uti en täpt graf med en kjäpp — som göres tigandes och tänck eller säg: "Hit skola alla maskar gå, som äro i N. N. trädgård i N. D. P. F. et S. S. Man ser sig ej tillbakars, då man går till och från kyrkjogården. Sedan går du åter till trägården igen, sätt så i ett trä mitt i trägården i dess löf och nya skott en nål med tråd uti, hvarmed förut är sydt genom en swepeduk eller ett lakarn, en död haft på sig dock atvättadt 3:ne gånger.

At fördrifva Rotter.

Malt males till mjöl, hvaruti blandas fint sönderstötta menniskioben, tagne på kyrkiogården. Detta sättes för råtterne, så fly de bort.

Uppgifvit af en resande från Lappland til Kalscrona för Præpositus P. Starck. —

Man går 3 torsdagsqvällar i rad klockan 11 eller klockan 2 till det stället, hvarest råttorna befinnas. Då man går, skall man gå tigandes hemifrån, och då man kommer på stället, skal man säga: "*Dirtom Mirtom Poss Bits.* Dessa sänder jag på Eder om ni intet flytta inom en månads tid." Så säger man på hvad ställe man vill at di skall gå; för det andra : "der hafver di bättre om födan än jag hafver här".

Man aktar att man gömmer väl hvad som finnes, eljest äter di upp dett.

II

Svarta Boken.

§ 1. **At wara fri då man grafwer efter ägodelar, at de eij tagas bort under grafningen.**

Man tager ett stycke fläsk och slår deruti litet qvicksilfwer, så kan Ђ intet förwilla en och draga det bort.

§ 2. **De bästa dagar att jaga i hvarje månad.*)**

69. ♌. ♍ ♎. ☼

§ 3. **At arbeta i eld**

♈. ♌. ♐

§ 4. **bygga hus**

♉. ♌. ♍. ♒. ♃. ☿

*) Se förklaringarne i slutet af boken.

§ 5. **kjöpa och sälja**

♉ □. ♌. ♍. ♎. ♂

§ 6. **wandra och resa**

♈. ♉ ♋ ♎ ♏. ♀

§ 7. **At stöpa**

i den månaden då ♐♐♐ stå på en gång; infalla de på nytänning så är det bäst.

§ 8. **At fånga fjällfisk på krok.**

Slå en på munnen med afwid hand så at näsa och mun bloda, tag den bloden och blanda litet miöl deruti, så at det blifver en deg, men intet watten får slås deruti, sätt en bit på kroken så nappar fisken gjerna. ex. Albert.

§ 9. **Ett Sympathi medel för fråssan.**

Så skrif efter följande figurer på ett papper, och häng det på patientens bröst, så blifwer han på kort tid frisk.

A.
g g g
r r r r r
a a a a a a a
k k k k k k k k
a a a a a a a a a
d d d d d d d d d d
a a a a a a a a a a a a
b b b b b b b b b b b b b b b
r r r r r r r r r r r r r r r r
a a a a a a a a a a a a a a a a a a a

De nedersta märkena i andra raden äro med rödt bläck; formeln synes vara oriktig och torde andra raden böra bestå af 3 b. så att ordet blifver abrakadabra (afsk. anm.).

§ 10. **Ett försökt medel mot gammal Gickt.**

Först sätter man gickten i rörelse genom Electriciteten. Sedan tager man 5 färska enerötter, som skiäras ganska fina, deruppå låter man 5 stop godt kjällevatten, som kokas till dess en kanna är qwar, häraf drickes det mesta som skje kan; och under drickningen tager man ett stycke oxekjött af halsen (N. B. för man af ko för qvinna oxe.)(: det är detsamma om man tager af kalfwar, men kiönet bör noga observeras) så stor som betäcker hela fotsålen, det fast bindes med servietter, derpå lägger man sig i säng, samt håller sig så warm at man swittas, i flera dagar, samt dricker flitigt af decocten under alt detta, så utdrages alt gickten gjenom fotsålorna at kjöttet blifwer grönt som det wore färgat med spansk gröna.

Probat: est ex Rosvall.

§ 11. **At med hast läka friska sår.**

Tages ren, fin och klar grankåda, som pulfveriseras ganska fin, som slås uti en flaska, hvarpå slås spiritus vini rectificatissimus eller ganska starkt brännewin; detta sättes på el uti ett warmt ställe uti 14 dagar men skakas flitigt om, så är det färdigt til at nyttja. Det brukas allenast uti färska sår efter omständigheten. *At döfva värken uti Såret* tager man en klut och låter bloden rinna uti så at han blifver väl blodig, denna lägges uti en skåll med rent vatten uti, men får eij på något warmt ställe sättas samt eij röras förr än såret är läckt.

ex. F. Tranb.

§ 12.

[illegible] 11. och 12. [illegible] och [illegible] och [illegible], Schadai + Ell + Elohim + Jehova + [illegible] Gott + Sotter + Emanuel + Tetra Grama ton + [illegible] *)

§ 13. **At få hweta hwem som har stulit.**

Man låter hämta upp en såd med rent watten, sedan skrifwer man namn på flere lappar som hålles misstänkte, sedan går man 3 el 4 dag om aftonen kastandes alla lapparne på en gång uti såden, dens namn som sjunker han är saker.

Probatum est.

*) Skrifvet med rödt bläck (blod?).

§ 14. **At bota en bössa som är skjämd.**

Man går en torsdagsafton då solen går neder, skjär upp en torf från öster till wäster af en alns läng af sådan figur ≪ men vid ändarna skall den hänga fast vid jorden, sedan låfter man upp den jorden som är emillan bägge dessa ränner på figuren med knifwen, stöttandes upp denna jord med 2 pinnar så at solen skiner der igenom; tag bössan, träd derigenom från wänster til höger, men bösseskylten bör vara före 3:ne gånger, sedan lägger man sig neder, spottar 3:ne gånger gjenom nämda torfwen från wänster till höger, derpå trampas torfwen neder wäl så at det eij syns, så är bössan bra.

ex. Keij.

§ 15. **At wara osynlig i 24 timmar.**

Man skall kläda af sig alla kläder och wara naken, gjöra dessa tecken i pannan

[illegible] + [illegible] +

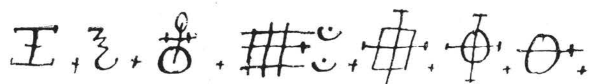
§ 16. **Sympatie mot Gulsoten.**

Tages färsk gåsaträck, prässas ut genom ett fint linne och gifwes in uti win. ex. Keij.

§ 17. Dito tages en färsk swinaträck (man af en sogga, fruntimber af galt) som lägges uti godt brännewin at opplösas, sedan silas det gjenom ett fint kläde flere gånger, hwilket gifwes den sjuke in. Det är Revere probatum est.

§ 18. **At piska den, som har förgjort ens bössa.**

Skjär ett ahle, ett björke och ett enespö ♄ eller ♃, tag sedan af dig ditt lifstycke, häng det på en buske, gå sedan tre steg baklänges, skjär upp en torf under wenstra foten skjär derpå ȝ̂ † wänd om den, drag sedan spöenn tri gangor under wänstra foten, gack sedan till lifstycket i

namn och slå lifstycket 3 slag wänstra handen först, men ackta dig at du intet slår längre än till dess det blifwer fucktigt; slår du längre, dryper en droppe watten; slår du till des en blod droppa kommer, så är det fara om lifwet.

§ 19. **At få spöke at swara.**

När man förmärker at spöke är inne i rummet så säg först: "hwarje ande ber sin herre"; detta Jtereras 2:ne gr. om det intet swarar. Skulle det eij swara, så befall det at på Eder Ed swara, fråga sedan hwad det will, så säger det.

§ 20. **At blifwa af med spöke på resor.**

Så säg: "hwar war du, då Christus bant Luciferd?"

§ 21. **Att sätta löst lif på den, som gjör ett skjälmstycke.**

Man tager träck af den som misstänkt är, lägger det uti en påse samt lägger den uti en ström, som går norr och sör en ♄ eller ♃ morgon innan solen går upp.

§ 22. **Ett Sympatimedel iör fråssan.**

Man tager en papperslapp och skrifver derpå följande ord nembl.: Kalamiber
Kalamibe
Kalamib
Kalami
Kalam
Kala
Kal
Ka
K sedan klipper man emellan hvarje rad dock at de hänga tilsammans; dessa wewas wäl tillsammans samt läggas i et stop *godt öl.* Något för än fråssan kommer, tages in på en gång.

ex. Keij.

§ 23. **At förwara kreatur.**

Tad tidebast (kjällerhals), hållörts rot, befwergäll, dyfwelsträck och hwitlök af hwartdera efter behag, detta lägges uti en liten klut med wäl omswept papper, som inboras uti öfra och nedra dörträdet, härtill kan läggas små bitar af flugrun, hwarpå slås en nagel i hålet.

§ 24. **At ingen skal kunna stiäla från enom.**

Tag på kyrkiogården ett stycke ben af en hufwudskål och stick hål på långfingret på wänstra han och släpp 3 bloddroppar der på. Detta ben lägges der man wil at ingen tjuf skall komma eller ock, om tu går uttur kyrkjan när prästen läser wälsignelsen, så tag litet jord af en graf och lägg i en strut, som äfwen lägges på det ställe, der man will at ingen tjuf skall komma. N. B. benet bör intet lånas utan tagas och, då man lägger det på det ställe som man will, säg: Du ligger här för det du skall fri alt som jag har lemnat dig i wåld, at ingen utan min wetskap kan det borttaga.

§ 25. **At återfå det som är stulit.**

Tag en hufvudskalle på kyrkjogården af en död menniskja, sätt på det rummet det stulna har warit, då han ej får någon ro för än han återbär det han har stulit. N. B. hufvudskallen bör tagas och säg då du har lagt den på stället: här skall du ligga till dess du har twingat den som har stulit at återföra det hit. Det befall jag dig i 3 namn. —

§ 26. Om man ey wist wet på hvad rum det stulna låg, så skjär 3 st. stickor af tröskelen och läg dem i en liten ask och sätt dem sedermera under östra kyrkioknuten en torsdagsafton och se derefter 3 torsdagsqwällar årad, så kommer tjufwen den sidsta torsdagsqwällen och återbär hwad han stulit.

§ 27. **At blifwa stark at ingen skal blifwa tin make.**

Skaffa dig mässewin 1 Botälje och en Botälje Renst win, tag så thesse tvenne butäljerna och gack en Pingstmorgon på en slätt plan der du finner en myrstack, gräf dem der ner en i öster och en i söder, gack sedan tina färde; möter tig en korp

så är tu lyckelig, men möter något annat så akta dig, men laga at du kan sjuta wad tig möter utom en korp, rör den icke; gjöm wad du sjuter, ty det skall bli dig nyttigt. Gå sedan en midsommarsmorgon wid samma tima dit och tag det med dig som du har skjutit och en wit julebröd, ropa sedan tre gånger: heij öster och wäster här blifwer strid, men det kan jag säga dig lägg din knif igämte dig på saken, slå på tin wärga och säg: "twå gäflar drack jag brorskål med, de twå skall mig hjelpa, den tredje skal jag stjälpa med wärga och pistol ty dab: det klingar min arm will bli stark". Men om du ser något, så förfära dig intet, ty först kommer en skata, bjud henne dricka af mässewinet och gif henne en liten bit bröd och drick henne till utaf det renska winet, men akta dig at, när du det har gjort för hennes wingar när hon flyger åstad, at hon icke mördar dig, för då är du olyckelig; sedan kommer en liten wacker hun, gjör på samma sätt med honom, men akta dig wäl at du eij frågar honom wad hans husbonde gör så länge, men i det samma han skjäller twå skjällande, så hör dig wäl före om du hör något susa och drag då din wärja innan det tar backen, så warder tig mötandes en wit häst men en swart Kahr och han tilltalar dig således: "hwarför har du jordt mig besvär" och du skall svara endast: för at blifwa stark; och han frågar dig om din wärja biter och du skall säga: "intet för än du har stålsatt henne" så hugger han på dig 3 slag och bjud honom då dricka af mässewinet och drick du af det andra winet och då skall du hugga af tin Butälj som han gör sin; så säger han: "det geck lätt för mig men lättare går det för dig til at slåss och ingen är din make". Så rider han och skynda dig dän det mesta du kan.

§ 28. **At fånga räfvar på åtel.**

Göm tre bitar bröd öfver julen, en bit *wörtebröd*, en bit *rågbröd*, en bit *wetebröd*. Lägg det under dit hufwud julenatten och et söm under wänstra hästfoten. Lägg åtlen war du bäst tycker, sätt thesse persedlar på honom, skal tu få se at om thet finnes räfwar i sju kyrkiosocknar omkring, så skal de fram på din åtel.

§ 29. **At sjuta hvart du lyster.**

Gack ut midsommarsmorgon när solen upprinner, men håll dig färdig sjelf aftonen förut, omgås icke med någon människja,

ej heller tala med någon, tag dig en ramsvart katt eller höna, gack om morgon som sagdt är åt skogen, kläd af dig naken, ropa:

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

§ 30. **En konst at bewara sina får at räfwen intet tar dem bort, och at man kan ställa räfwen på wem en behagar.**

Tag *gnideld*, *koskarn*, *krut* och swafwel, gjör sedan upp en eld utanför fårhuset, tag dig en räfrumpa, wefta öfwer fåren med den och kjör den tri gånger öfwer elden och wänd dig i öster eller på wem du will ställa räfwen och säg: 3 gr N. N. Du skall få honom och jag skall klå honom.

§ 31. **At bekomma låsgräs.**

Sök opp et hackspätta bo, när der är ongar uti och sätt en plogg i holet, men bred ett kläde derunder. När hackspätten får höra at ongarne skrika, så tar han ut gräs och håller för holet, och då far ploggen ut.

§ 32. **At giöra sig hård at intet skått tar på en, eij heller något hugg eller stick.**

Tag tig 3 stycken ormar lefwandes, stick en näsduk uti munnen på dem och låt ormen bita deruti, stick dem sedan uti stjerten med en åbruten stämmenål, så kommer der tri bloddroppar uti, tag dem uti en flaska och blanda tri droppar blod utaf en läderlapp som sättes under wänstra wingen, blanda det wäl tilsammans, och när du har det och en silfverkula, så tag och doppa fingret der uti och smörg tig på wänstra tinningen in Diabolis nomen, skall intet ta något skott eller stick på dig.

§ 33. **At en bössa skal wara fri från sielmstycken.**

Skjut en skata, skjär ut senan utur wänstra låret, tag den senan och sjelfwa hjertat och lefwern, smörg bössan wäl dermed

både utan och innan, tag sedan och graf neder skatan uti en dyngestack, så kan skatan nyttjas til fiske med, bara hon blifwer halfruten, lägg henne sedan nära wid en wirke så tar fisken deraf. Sedan bössan är smord, skall der skjutas et lif med henne, deruti skall wara tri sorter hagel 1 af ten, 1 af bly, 1 af jern.

§ 35. Tag bössepipan lägg henne uti en myrestack en torsdagsafton när solen går i skogen, men observera grant hvad klåckan är. Gack sedan dit om morgonen derpå vid samma timma, tag henne derifrån, drag henne ansörs 3 gr. under venstra foten och wänd tig uti nord, tag sedan laddståcken och drag henne med en blånsudd, så at myrorna wäl klämmas sönder, skjut sedan med henne.

§ 35. **At förtrolla en bössa.**

Tag dig en spik som suttit i en likkista, rif bössan inuti dermed i mönningen, så långt du rifver henne måste skjäras bort, så är hon lika bra som den warit förut.

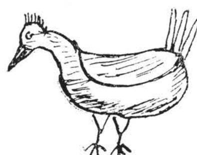
§ 36. Saknas.

§ 37. **Beskrifning på en liten fogel, hans egenskaper, nytta samt utseende.**

Nytta om man hafwer denna fogel i bössan, så kan ingen gjöra henne någon skada.

Då man laddar och lägger en liten bit af fogelen eller des fjäder i förladdningen, om jag sedan får se en fogel sitta på topp eller flyga, eller något fyrfotadjur som jag skjuta vill, lägger till ögat samt tager noga sickte på fogelen eller djuret, låt då bli at skjuta till dess du kommer det så nära at du kan skjuta. Skulle du ej få det första gången, så får du det nog, ty ingen kan taga bort det för dig sedan du har kornat det.

Fogelens utseende, hon är brunacktig, håller sig i stor skog och moras, kjärr och små dycke (?) skog, är aldrig stilla utan flyger af och an på grenar ner vid backen allenast om wåren, är eij större än den så kallade kungsfogelen, dess stjert är wäxter uppför, så at den ständigt står i wädret, så at den är skild från andra foglar för des stjerts skull.

§ 38. **Om du vill at ingen rätt skal bita på dig.**

Om du har en tingssak och du har den aldra största orett, så skall du winna, du skall taga trj kalföra, twenne nüa och en gammal, trj afbrutna synnålar och så skall du gå till dem du har någon sak med och taga trj stickor af hans wedkast en söndagsafton, men akta dig at ingen får se dig, hwarken när du går dit eller sedan; tag äfwen ock trj hufwudhår utaf dem du har någon sak med, gack sedan en torsdagsmorgon och offra det uti en rinnande bäck och säg: i tri nomen diabules är min sak vunnen, och så långt är ifrån mig at jag kan tappa som till at finna 3 hår på ett skalligt hufwud.

§ 39. **En konst att fånga fisk.**

Tag en höna och slackta, sedan du har slaktat hönan tag och gör dig en deg utaf hwetemiöl och såcker samt äfven kan man lägga russin deruti; tag sedan och skiär upp hönan och fyll henne med den omtalta degen, graf henne ner sedan uti en dyngekast, och låt henne ligga till dess hon börjar på till att wäxa nembl. maskar uti henne, tag då hönan som hon är och läg henne på ett ställe i siön som du tycker bäst om, men inte långt ifrån landet; sätt sedan ett nät eller hwad du will för fiskeredskap omkring henne, så skall du få se att fisken kommer dit. Läg så lite matskar dermed, så skall du få så mycken fisk som du någonsin will, men den första fisken som du får, kastas i sjön tillbakars. —

Mariginalanteckning till denna § lyder:

Tag en galgespik, knyt et tåg deruti med en sten, kasta det i sjönn, börjandes vid landet, ro efter behag och tag så stor wånge du will utom fiskeleken och säg: inom denna wång skall du blifwa och eij öfverskrida hwarken för hetta eller köld, dån eller skrämsel till des jag gifver dig lof dertill. In nom. D. P. F. S. S. am. 3 gr. Det skall skje

♃ 5 el. ⊙ om morgonen.

§ 40. **För tandewärk.**

Tag dig peppar Rot, rif den mycket fin på ett rifjern, slå sedan ättika på den refna pepparoten, men det skall du observera

att om du har tandeverk på den wänstra sidan, så skall du lägga pipperroten på den högra armen och så kontra (twertom) och låt henne ligga till dess hon drar upp små blåsor, tag då henne af, så skall då tandwerken wara borta.

§ 41. **Att göra det ingen Räf skall gå på en åtell, då någon wakar derpå.**

Tag dig en hwitlök, sätt den på åtelen och sätt en i gluggen samt några stycken uti i kring, så skall du få se att ingen Räf törs fram, så länge detta är på de förr omskrefne ställen.

§ 42. **Att en hund blir kiär uti sin husbonde och följer honom hwart han vill.**

Tag hinnan efter en hynda sedan hon har walpat, torka den wäl och gif hunden derutaf, så skall han följa dig hwart du går och kan intet skiljas från dig.

§ 43. **Att göra sig osynlig.**

Gack ått skogen och sök up ett korpa bo och passa på när der är ungar uti och medan de äro hwite; tag en onge och häng utanför korpens bo, men bin trå uti foten på ett wisst ställe der du kan få igen honom, men tag nog merke hwar du har lagt tråen för du ser intet honom; och när korpens tid är att de skola vara swarta, så far till boet; och när han får se ungen hänga, så far han bort och skaffar en osynlig sten och sätter i munnen på ungen, på det han intet skall se honom, och när du har den stenen, kan du gå hwart du will utan att någon ser dig.

§ 44. **För tandewärk.**

Se ut dig en räf och tag Tygen ifrån honom samt gräf honom sedan neder, men rör honom intet mer; tag dig en bet af tygena och stek en bet och läg på den tanden som werker, så skall du få se dess underbara werkan om tandewärken wore aldrig så svår.

Som marginalanteckning finnes: tag upp karborrerot om hösten uti october månad på ♁ och läg vid tänderna, så går gickt tandewärk bort.

§ 45. **At stämma blod.**

Denne bloden rinner så ledt
som den mannen går till tinget och vitnar,
wet rätt och vitnar orätt
in nom. D. P. F. S. s. 3 gr.

§ 46. **Att döfwa wärk wid stämder blods sweda.**

Lägg litet mull wid såret och säg: detta sår skall aldrig mer wärka eller swida än denna jord. In nom. D. P. F. S. s. 3 gr.

§ 47. **At stämma blod.**

Jag döfwar din wärk,
Jag stämmer din blod
N. N.
in nom. D. P. F. S. s. 3 gr.

§ 48. **At räfwen ej tager får, lam, gäss.**

Will man fri sina får för räfven, så kringgår man ägorna och uppwänder en sten wid hvarje hörnet uppå ägorna och säg dessa orden ♄ ♃ ☉ morgon:

Så länge denne stenen ligger omwänder,
skall mina får wara frikände
för Gullfota och räf.
Jag skall kläda dig
både nu och i alla mina (dina?) dagar.
Jag skall se dig
förrän du ser mig,
mina ord skall stå ewerdeligen
och din tanke, wilje
förgå, försvinna som en rök;
in nom. D. P. F. S. s. 3 gr på hvart ställe.

§ 49. **At stämma blod.**

Skrif dessa orden med eget blod i fans namn
ax. sax. strax.
på en spån och kasta på elden och säg: aldrig mer skall denna blod rinna så ledt. 3 gr.

§ 50. **At släcka eld.**

Hallebo [illegible]

Eld jag manar dig wid den som alla elementer skapt hafwer, at du skall utgå och mista din kraft. Du skall utgå och försvinna lika som dagg för solens wärme när hon uppgår in nom. D. P. F. S. s. Amen.

§ 51. **At hindra tjufwar i ens gård.**

Wår Herre J. C. god öfverherde då måtte hämma afwund härifrån och wrede.

Hvart will du gå sade Jesus till

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Will du stiäla, mörda, hora etc.
jag manar dig, sade Jesus at du skall det icke göra;
nu bjuder jag dig i dina leder och i dina krafter.
Jag bjuder dig i din ben och i dina fötter.
Jag manar dig i dina armar och händer.
Jag manar dig i ditt hjerta och i ditt hjertas rötter.
Jag manar din tanke och wilja,
ditt sinne och din hog.
Jag manar dig för alt som i dig är och på dig är.
Jag fortis och du fortis.
Du skall det icke göra.
Likaså sänder och jag nu i denna stund
upp öfver dig N. N.
och alla N. N.
mina hjelpare att motstå dig
In nom. D. P. F. S. s. Amen.

§ 52. **Att binda äktenskap.**

Sätt dig på den menniskas säte som hon uppståndet ifrån ♂ ♀ ☿ och ⊙ i fans namn och säg:

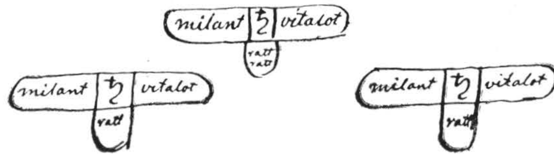
Jag sätter mig i ditt säte N. N.
Jag sofwer i ditt hjerta,

i din mund och i ditt heta hjerteblod.
Du skall wara så kiär i mig
som din moder war åt dig,
då du i lindan låg.
Så kiär warder Du åt mig
som Jungfru Maria åt sin smorde son,
hon honom uptog och på knän satte,
så wände hon honom till sig.
Så wänder och jag dig till mig
I denna dag. Alltifrån denna stund
så länge werlden står
(och?) Guds ord amen
In nom D. P. F. S. s.

§ 53. **At fördrifwa hufwudwärk.**

Låt en oförkränkt piga eller dräng pissa på tröskeln der patienten ligger, uttag så lite ättika och slå på samma ställe och gjör af denna jord en deg, smet den på patientens panna tigandes; eller gjöra en krans af then stora jernört Verbenacka kallad och sätt på patientens hufwud;

eller häng dessa orden med patientens eget blod skrifwit om dess hals tigandes; det stillar straxt werken.

§ 54. **At updraga magens slem.**

För förderfwelig maga tag et grönt färskt ekelöf, men är det torrt eller wisnat, lägg det i watten så blifwer det grönt, lägg det i munnen 3 eller 4 gånger, det uppdrager slemmen och wetskan af menniskians maga.

§§ 55—59. **At fördrifwa fråssan.**

1. Omgorda patientens blotta lif med stora skräppeblad och när de äro torra och wisna, så bint gröna och färska om igen; gör det 1 och 2 dagar på rad in ipso paroxysmo, det förmildrar straxt hetan.

2. Bint angelicæ blad ofvanpå patientens jessa, detta hjelper.

3. Gif febricitanten pollejawattn at dricka och en pollejagren i ull inswept att lukta på, eller lägg den i sängen hos honom under täcket och lakanet, eller ströd Purgolöksblad i sängen innan tertianen griper honom an. Gör det några gånger å rad, så förlåter febern honom.

4. Tag all hans piss, som han gifwer ifrån sig straxt efter paroxysmen och baka en kaka deraf med miöl och gif en hungrig hund at äta, så skall du befinna at sedan du gjort det 3 gånger å rad, så får hunden kållsjukan, men febricitanten blifwer frisk.

5. Skrif desse ord ♃ morgonen innan solen går upp och häng honom om halsen, när sjukan ankommer; men den 9:de morgonen wid samma klockeslag skär det af igen med en knif och kasta det på elden och se dig icke tilbaka, laga och så att hwarken du eller patienten får känna lugten deraf.

Du kolden ny fra norden, kom
3 red i öster,
kom 3 red i vester
och 3 red till den dyrbara flod
som Christus sjelfver i stod,
när han af Johanne sig döpa låt
den s:a Mariæ son,
Christus Guds son,
ryster och christen sitt heliga blod.
Den smorde hell hunden bolde,
Den gjör den hete och kolde;
dock skall jag honom binda,
sade Christus Mariæ son.
Du skall aldrig hwarken rysta eller krysta
man eller qvinna, dräng eller piga,
dotter eller son
eller (den?) dessa orden på sig bär,
eller hos sig bär
i denna stund, i denna dag
i detta sår
och sedan i alla mina (sina?) dagar
in nom. D. P. F. S. s. Amen.

§ 60. **At fördrifwa Tandwärk.**

Skrif dessa orden, hvilka på skrifne böra hängas om halsen

Ergo[1]) es egregia
Pro nobis Sancta Apollonia
funde[2]) preces[3]) ad dominum
ne propter multitudinem criminum
vexamen doloris dentium
nobis semper perpetuum
amen.

O Dens, qvi beatam apolloniam dentibus excusis tandem triumphanticem fecisti: Tribe[4]) mibi ut ejus mortis intercessione[5]) a prœsente[6]) dentium dolore omnem liberarer per eum, qvi venturus est judicare vivas et mortuos per ignem[7]) in nom D. P. F. et S. S. Amen.

§ 61. **För döfhet.**

Tag watten bränt af nybakat rågbröd, gjut i öronen, plär ofta fördrifwa all öronwärk.

Låt huslök, rödlök, bomolja, qwinnomiölk tillsammans i ett glas med ingefärapulver och efter 3 dagar låt deraf i öronen.

§ 62. **När blod rinner gjennom öronen.**

Tag murka, wit rökelse stöt det tillsammans, blanda det flitigt i litet win, skira det genom en innen (linnen?) klut och dryp häraf 2 droppar i örat hvarje gång.

§§ 63—71. **För Lungesot.**

När en menniska hafwer en trång ande, stark hosta, mycken raglande i halsen och under tiden flytande wahr som utspottas, och hans lemmar afmattna med tiden, hans hufwud blifwer tungdt, får mycken hosta, hetsighet och törst, då faller slemmen till lungan; men beginner det at kråsa och ragla i halsen, då faller det till bröstet. Råd häremot:

Anm. [1]) står Ergo, månne pro virgo. [2]) fonde, [3]) præses, [4]) Tribi, [5]) intersessione, [6]) peræsente, [7]) perignem. (G. Djurklou).

1. Lackrissaft eller ock syrupus de prassio i munnen smältet förtärer och utrödjer lungans och bröstets långwarige sjukdomar, som komma af kjöld, hvilka äro svåra at utrota.

2. Diadragachantum frigidum småhuggen, som kjöpes på apotetheqven ofte brukt, och bröstet med ungv. pectorale mornar och aftnar smord, gjör henne lätt brystet at utspotta och förhindrar flödet.

3. Sjud wild meijram med fikon och russin Ruta och honung i win och drick afton och morgon en tid lång ljumt.

4. Tag ett halft stop Renst eller franskt brännewin i en ren glasflaska, gif der i et halft lod *entiun* (?) pulfver, rista glaset der med och låt ståt i 3 timmar, drick så det klara som står ofwan på pulfwret 2 skjedar fulla hwar afton för än du går i säng, så skal du finna dig väl om morgonen.

5. 4 eller 5 droppar tagna af den blanka enebärsoljan med en liten drick warmt win dagligen till sig tagit och derpå fastat 4 el. 5 timmar samt bröstet och nafwelen med denna olja smord är också godt för en ond maga, ränsar den för stoppade magan af all kall slemaktig wätska och orenhet, fördrifver hosta som är kommen af kjöld och gifwer matlust.

6. Sjud *gråbona* och blanda deruti hwitsåcker för honung eller ät ideligen lakris i miölk kokad och drick en tid lång; det förtager slemmen, stillar hostan och ränsar bröstet och lungan.

7. Siud krassefrö i win och honung och drick om morgonen fastandes och om aftonen en längre tid.

8. Bruka aqva Theriacalis en thesked full i en drick win, det rensar hufvudet, bröstet, och de förnämsta lemmar i menniskian som är hjernan, hjertat, lunga, magen, lefwern, mjälten, hemligheten och styrker den; fördrifwer också hwad hälst bråck häller lyte hafwer.

9. Bruka 6 droppar Elixir proprietatis Paracleci (Paralcelsi?), det enerverar alla hetsiga och kalla siukdomar, hufwudets, bröstets, lungans och sträcker födslolemmen, förlänger menniskans lif och gjör henne frisk och sund.

§ 72. **At fri en hare, som kjöres eller jages af hundar.**

Så snart du hörer någon hare drifwas af hund och hwet hundens namn, så säg i detsamma du tager din knif och blottar

den: N. N. (hundens namn) den hare du jagar skall wara fri och oskämder, så länge denna knifven sitter owänder och det säger jag på god tro in nom. D. P. F. S. s. 3 gr. N. B. I detsamma du säger dessa orden, så sätt din knifs udd i en wägg eller färskt trä, så är och blifwer han fri för den gången för skott och död.

§ 73. **At binda en tjuf at han eij kommer från det ställe, han stulit — på finska sättet.**

Tag en menniskjohufwudskalle eller ock ett läggben lönliga en ♃ dag, lägg det i et linnet kläde, tag sedan klädet, som bena äro förwarade uti och lägg på det ställe och det rum, hwars saker du vill förwara och säg:

Jag lägger dig här.
Jag sätter dig här.
Jag binder dig här
och alla dem som komma inom denna ring,
at de ej skola röfwa eller sträfwa,
ta eller stjäla
något från mig
in nom. D. P. F. S. s. Amen.

Det gör lika mycket antingen benen lånas eller ej; bäst är at låna dem på behagelid tid.

§ 74. **At binda ägodelar.**

Jag N. N. binder denna skatt genom Guds kraft och Du som innevånare öfver honom är skall stum och magtlös warda. Jag binder tina tungo, lefver och lungerötter uti treenighetens namn. in nom. D. P. F. S. s. Amen. Sedan 3 gr Pater Noster.

§ 75. **Mot förgjöring av bössa.**

Om man lägger en stor spendel, bäfwergjäld, wittlök och qvecksilfwer i en fjäderpinne och lägger wid svaneskrufwen eller i anslaget, så förgjör ingen henne.

§ 76. **Att weta den persons namn som har stulit.**

Tag en diamant, bindt en trå der uti, häng sedan diamanten uti ett ölglas; så snart den skyldiges namn nämnes, vincklar och ringer han.

§ 77. Tag en ärfde nyckel, ärfde psalmbok, skref deras namn som misstänkte äro och lägg uti Psalmboken; tag sedan nyckeln, sätt den midt i boken väl fast at den ej röres sätt sedan nyckelen, emillan din och den sökandes pekfingers ända, ropa sedan upp deras namn som skrifne äro uti boken; då den sannskyldiges namn nämnes, wrider boken sig.

§ 78. **Slagruta med flaska.**

Slå terpentin i en flaska, som wäl tilkorkas; då den sättes öfwer ägodelar, fraggar hon.

§ 79. **At taga igen elden då man är i skogen.**

Tag jord 3 gr och kasta ansyrs öfwer låsen samt tryck med ringefingern och långfingern, så brinner det; men se dig ej tilbaka under det du trycker.

§ 80. **At weta der bottenfynd finnes.**

Gå på stället antingen en ☽ ⚲ morgon i dagningen då snö är på marken; fins der et hol i snön eller, då snön bortskottadt är, kjälen borta, då är wist bottenfynd under.

ex. Schenberg.

§ 81. **Att efterbörden skall gå för en hustru, då hon har födt barn.**

Hon skall taga en tom Boutelje och blåsa 3 gr, så går den på stunden. Probatum est.

§ 82. **At barnen eij skola få skabb eller utslag.**

Så snart barnet är födt, lägges barnet i spisen naket, då det blifwit taget från modren och innan det lögas.

§ 83. **At eij barn blifwa olåtiga.**

Då barnet födes, bör det wara tyst i rummet, ej talas, så blifwer det ej olåtigt.

§ 84. **Om barn äro olåtiga.**

Piska dem med björkeris som tages på en björk, hwars grenar hänga ofwer wägen, der lik är buret under.

§ 85. **At djur och foglar komma för en i skogen.**

Då man skjuter fogel och djur så at de stupar, skall man röra wid det med mynningen på bössepipan, innan du rör det med händerna; tag sedan några fjädrar under wänstra wingen på djur och 3 stickor af 9 slags bärande trä samt en död människotand, tagen från kyrkjogården, hwarmed bössepipan rökes och lite warmes, så kommer wildt för dig. Rökningen bör skje ♃ : ♄ 3 timmar ☉ nedergång. Tanden åter bäres igen samma afton.

§ 86. **Följande ord läses då byssan ej will döda.**

Min flicka så qweck,
Du är mig så kjeck.
De båd jag dig sänder
Du mig frambär
i skog och i mark
till hull och till hår,
till topp och till tå;
du aldrig mig swika skall
i lif och i död,
i sorg och i nöd
i timmeligt, såvida
Jag kristnader är
N. N. Amen.

§§ 87—90. **Att nyttja vid bottenfynds uptagande.**

1. *Ett ljus som slocknar der bottenfynd finnes.*

På tyska sättet.

Tag swafwel, veirack och wax samt bomull till weka, som göres så kjåck som ens lilfinger.

Dito på swenska.

Tag myrham, aloe, Hårpex eller dubbel Terpentinsolja och wax som bommull till weke.

2. *Flaskan som fraggar sig* der bottenfynd finnes då hon sättes öfver stället. Tag Sangvnis vini Draconis för 12 : | : Sr. mt som wäl tilkorkas.

3. *Följande* skal man hafwa på sig, då man grafwer i Spethigans (?) frö: Tidebast, wändeört eller wänderot, wittlök, ändelöst trä (skyler små växter, som wäxa i barken) som sitter på ekar och flugrun.

§ 91. **At binda wården.**

Jag N. N. binder denna skatten och des upwaktare i det aldraheligaste namnet som wår Herre J. C. bandt alla diaboli i Hälfwetetspinan och det in nom. D. P. F. S. s. Amen.

Luciferd, Bjälsebub och Pluto befaller jag afwika från detta rum och til det rum och ställe, som dem förelagdt är til at pinas och plågas af Fadren, Sonen och then helige andes mäktige hands kraft. Amen.

Mordswärd kan begagnas at man dermed ritar omkring stället och sedan göres et kors twärt öfwer ringen, samt om bottenfynd finnes, skal man sätta swärdet midt uti detsamma innan det löftes utom ringen.

§ 92. **Att wården wid bottenfynds uppgrafvande ej skall förwilla ögonen.**

Tag en wigselring häng = klistra fast wid ögonlocket, så kan inte spöke förvilla ens ögon och förtaga dess syn.

§ 93. **At göra slagruta.**

Skjär dig skjärtorsdagsmorgon innan ⊙ går upp en årsgammal hasle, flugrun, ene eller granetjufva; båra i öfwersta ändan der hon är tjockast et hål, hwaruti lägges silfwer som drar på silfwer, koppar som drar på koppar, Gull som drar på Gull. Sedan smörjes hon i den tjockaste ändan med Ol. Junip: Ol. Succine ana, så drar hon; hvarje gång hon skall brukas, bör den wäl smörjas samt holet jutas fullt af föreskrifna saker samt en sämskader skinlapp med hinda öfwerbindas öppningen på holet.

§ 94. Skjär en årsgammal tjufwa af ask, som står i norr och söder den 24 Junii i ⊙ declinationen, så wisar den då hon smörjes der bottenfynd finnes.

Om man will hafva slagruta, som wisar wattenådrar.

Skjär dig en årsgammal widetjufva och smörg henne Ol. Junip., Ol. Succine aa, — så wisar hon watten. —

Skjär dig en årsgammal tjufwa af ask, som står norr och söder den 24 Junii i ⊙ declinationen så wisar den då hon smörjes der bottenfynd finnes.

§ 95. **At stämma blod.**

Om man tager en pinne af aske den 24 Junii i ⊙ declinationen och lägger på såret, så stannar bloden straxt.

§ 96. **At en häst ej skal äta äfwen om han finge det aldra bästa foder.**

Tag en pinne af asketräd den 24 Junii i ⊙ declinationen och sätt i krubban, så förtärer han ej något.

§ 97. **At binda en tjuf, at han eij kommer från det ställe han stulit.**

Gack på kyrkiogården då et lik jordfästes af prästen; när prästen kastar första mullskoflen på liket, tager man af den mull som uppkastader är ur grafven en hand full och läser för dig skjelf Pater Noster, den andra och tredje skoflen förfares på samma sätt som med den första; sedan strös litet mull omkring det ting och ställe som jag för tjufwahand förwara will, lagandes noga at eij den minsta öpning blifwer på ringen, så blifwer tjufwen ståndandes derinom, til des jag hjelper honom ut.

§§ 98—101. **Hästar som förlora sin störka och mod.**

Tag träcken då den är warm af en häst, som man will taga störkan af (hwars ägare tagit störkan från min häst) och gör henne helt fin och gifwer min häst at äta i malt med lite wittlök och bäfwergjäld.

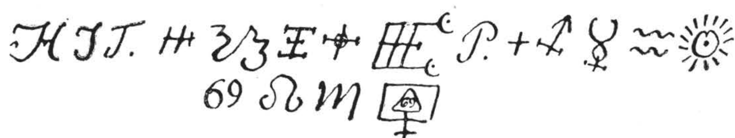
Tag en brödbit och doppa honom i bränwin, låt då en annan häst nosa der uppå med lite wittlök och gif din egen häst, så har den fått den andras störka.

Om man tager tuggan ur munnen på en annan häst som äter och gifwer sin egen, så erhåller den den förres störka och mod.

Då Juldrickat brygges, tages af östen och röres i mjöl samt torkas och gifwes hästen då och då tillika med qvinnomjölk om man så will.

§§ 102—103. **Att en hund icke går bort.**

Tag en brödbit, swett i armholet, i skrefwet, under fötterna, skrif med ditt eget blod, taget ur fingern på wenstra handen

på brödet och gif hunden.

Tag en brödbit och spotta på, följer han dig.

§ 104. **At bota den, som har förgjort ens annans bössa och egen person eller taget bort dess lycka i skogen.**

Då barjord är, sök tillfälle at du får spår efter den misstänkte. Tag up din knif, skjär up jordtorfwan efter fjätet ansyrs, kasta om torfwen afwigt och korssa † och säg:

Så länge denna torfwan ligger ofwänder skall N. N.:s händer och fötter, ögon och mun, lefwer och lungerötter, mage och hjerterötter samt all din handtering med gewär, lycka och förmon wara skjämd och till intet både nu och alltid 3 gr in nom. D. P. F. S. s. Amen. Skjut då på torfwan. N. B. Den misstänkte bör skjelf burit dess egen bössa, då han gjordt fjätet. Nota: skjut först i fjätet, sedan tages upp torfwan; göres först wilcket man hälst wil och bäst är, på det misstänkte ej må begripa saken, som bör ske en ♃ eller ☼ dag.

§ 105. **At tämja stutar.**

Så snart man har lagt oket på och kommer på åkern, så wiskar man hwarje i örat och läser Pater Noster baklänges begynnandes på amen; sedan läses 1:sta på Trons art. och så sättes en synål i rumpändan, så går de som lamb.

§ 106. **Att bota för Qvarka.**

Tag på kyrkiogården ett menniskjoben som är murkit, låna på behagelig tid, lägg det på elden och bränn'et till (aska) ♀, gifwes hästen in på ny och nä med lite wittlök ⊕ —

9 hår under hästens lägg, 9 af rumpan, som klippes sönder, ler up uti ungsmunnen ingifwes uti hafre på Ny och Nä. —

Mårdkött, dyfwelsträck, hvitlök, hepar antimonium; med det förra gifwer *Jan i Snörebo* för qverka, ridas warma, rökas med kära, äfwen fornswamp som wäxer på färsk för.

§ 107. **At kunna bota en häst för qweckdrat.**

Tag (et menniskioben på kyrkogården som är muskit, låna på behagelig tid, lägg det på elden och brännt till aska) samma saker, som för qwarken nämt är, läg der til litet frönsput (frönsput tages om wåren då de leka) det inältas i miöl till en deg, som torkas wäl och ingifwes på Ny och Nä.

§ 108. **At taga bort wårtor, liktornar och Inkar.**

Efterfrågas dens nomen som har wårtorna (och kreaturets som har inkarna) så börjar man sakta för sig:

Du N. N. (så heter den som har wårtorna)
som har wårtor på händer (etc.),
de skola så fort förrutna
som N. N.:s kropp i N. N.
(man bör veta hvilket lik som begrafdes sist i den socknekyrkjan man bor uti)
som är död och begrafdes i söndags.

Detta läses 3 gr. både på Ny och Nä.

§ 109. **God löcka i skogen.**

Om du hafwer någon med dig i skogen, observera då han will kasta sitt vatten, så ställ dig på andra sidan om vägen och laga så, at du kastar ditt sist; eller ock ställ dig i hans spor som han stod då han kastade sitt watten och kasta ditt der han kastar sitt, så får du din löcka igen.

§ 110. **At ingen kan taga bort elden samt förwilla ögat, då man skjuta will.**

Tag ett stycke af en böfvels öx, en bet af en wärga som har stuckit Karl ihjel, silfver af ett ärft ting, häraf göres eldstål och sikte gämte en ring om fast utanpå bössepipan i mynningen.

§ 111. **At bota en hund, som ej kjör bra.**

Tag några stickor på en wäg, som äro afslitna af slädar och drögar wid stenar och gif honom in i bröd på Ny och Nä.

§ 112. Tag hunden och gack i en korswäg en ♃ morgon innan solen går upp, tag upp hundens högra framfot och skjär med en knif ansyrs, som står på backen; tag upp torfwan, skjär ett litet hol mitt uti så stort som ett ägg, lägg där uti 1 brödbit, 3 krutkorn, 3 hagel och låtț hunden skjelf taga brödbiten genom det lilla hålet, som är på torfwan, lägg sedan torfwen som han låg.

§ 113. **När bössan ej vill gå på kreatur.**

Sedan man skutit första skottet, tages hår, fjäder, träck eller blod och lägg i förladdningen, så tar det.

§ 114. Saknas.

§ 115. **Att stärka krut, at det blifver lyckeligt.**

Tag en orm hälst före wårfrudagen, hvilket är bäst eller om wåren, innan han har fått skinnet, torka samt pulfwericera honom och blanda litet i krutet, sedan det är slaget i bössan.

§ 116. **För Kreatur som äro modstulna.**

Tag din knif och skjär Kreaturet ytterst i rumpetången så at det blogar, låt drypa 3 bloddroppar på 3 brödbitar, som gifwes Kreaturet in samt lägges i holet, der skurit är, en hufwudlus och en bårklut samt ombindes med thes egna tagel; derefter gifwes dem ett ägg som är tjäradt tillika med en sill med hufwudet före ner åt halsen.

§ 117. **Om korna äro modstulna.**

När du finner att koen är modstulen, så tag hennes mjölk för dig sjelf; och när du kommer hem, så lägg på spisen en ganska

god brasa och så snart det brinner som bäst, kasta mjölken på elden i 3 hel. namn. Stäng dig så wäl inne i ditt rum, at ej någon kan komma derin; ty om den eller någon annan kommer in, som är utsänd från den som mjölkat koen, tager eller lånar det minsta af ditt antingen det som är i gården eller hälst i rummet den dagen ⊙ går ner, så behåller han sin mjölk och du mister henne. Så snart mjölken kastas på elden, får den, som henne stulit har, stor sweda och smärta i mage och alla lemmar, och så snart hon erhåller något som är eller warit mitt och röker sig dermed, så blifver kon frisk och jag förlorar min mjölk och så contra.

§ 118. **Att hästar blifwa qwecka och muntra.**

Gif dem när de äro emellan 3 och 7 år gamla efterbörden af ett sto, som fölat första gången en hästunge, 3 dagar på Ny 3 dagar i Nä, så blifwa de muntra, raska osh qwecka som leijon.
§ 119. När du skor din häst på framfötterna, så lägg en fjederpenna med qwicksilfver uti under skon och tag en klåckesträng til grimmeskaft, som bör stjelas, så blifwa de muntra och hurtiga.
§ 120. Lägg under skon, när du skor din häst, lite blod af en flädermus samt lite af nämda musens kropp.
§ 121. Tag 3 st. bloddroppar af en wit tupp under halsen vid hufwudet och droppa på hwarje sko innan hon slages, så blir han hurtig at han inte kan stå på fötterna utan dansa.

§ 122. **Att kunna döda ett trä utan att det synes vara skadadt.**

Tag twenne flädermöss som lefwande äro, lägg en wid wigget och en wid hammaren på en yx då skaftet isättes. Så många trä du rör med denna yx, så dö de, men det är bäst at akta sig sjelf at såra sin kropp der med, ty slikt sår har en elak på följd och blifwer Kallbrand.

§ 123. **Att slakte Creatur äta råg om hösten der han är stark och har dyngelukt.**

Bestryk näseborrarne och mulen med god tjära, så äta de öfwersynt råg på alla ställen.

§ 124. **At kor blifva benägna at taga tjur.**

Gif dem in uti salt antingen *harelöpe* som bör tagas de månader då de *gåta* eller ock *lakaklor,* som sitta i hufwudet, eller *enelöpe* (är det mjöl som ryker då enen blommar) som äfven är bra, *laxeskin* stekt på glöder är äfven godt.

§ 125. **At en jungfru skall älska dig.**

Skref en ✳ morgon innan solen uppgår dessa Wittenbergs bokstäfwer

C + D + Y + R + Ü + B + E + D

med hwit tuppablod på din wenstra hand och rör wid samma person dermed först öfwer hjessan, så bröstet och sist på Genetalia och säg: du skall wara så kjär i mig som din moder war i dig, då du i lindan låg.

§. 126. **At gjöra en häst halt.**

Tag en spik på kyrkogården som har settat uti en likkista och sätt den uti sömhålet eller hästens fjät i 3 dagar, så blifwer han halt så länge du will, och till dess du tar spiken up.

§ 127. **At låta en gå dit en will.**

Kryp ansyrs skjärtorsdagsmorgon och bryt af en qvist af en en flugrunn

och säg: där jag lägger dit skall du gå, samt förbliwa der så länge detta är der, och tag av honom tre qwistar [: bättre stickor :] och bed sedan att du får låna af hwem du wil och lägg de 3 stickorna der du lånt hafwer, men glöm icke at swepa trenne gånger stickorna och det du lånat hafwer ansyrs, så kommer han på stället.

§ 128. Saknas.

§ 129. **At sätta löst lif på dem som gjort en skjälmastycke.**

Swättrid en häst, tag sedan lödet som sitter emellan bakbenen och lägg uti kannan och drick eller gif den dricka, den du well, så får han durktlopp.

§ 130. **At låta en gå naken dit en will.**

Tag en hunda- eller katta-skalle och lägg qwickesilfwer deruti beblandadt med tre bloddroppar, som skola tagas af dem, en narra will och ihop sättja alltsammans i en deg, en ♄ dag och lägga på det ställe, dit du honom narra vill.

§ 131. **At få weta wem som stulit det som bortkommet är.**

Tag en ostbit, skjer honom som en terning och rita dessa ord på honom:

H I X + M I X + P I X + T H I M I X + och gif sedan åt den du misstror om stölden. Äter han upp den, är han fri, men icke kontra.

§ 132. Tag ett korphjerta och tag den yttersta fiedern af wänstra wingen och lägg under titt hufwud om natten, får tu se tjufwens skapnad om du wicklar fjädern ihop till en wing; at han skall detsamma hembära igen, så skjär en spån af det der det bortstulna låg och skrif desse karaktärer derpå med hvit tuppablod:

5 ♆ B $^{me}_{ma}$ H S gack åt skogen

och lägg denna spån under en granrot, så får tjufwen ingen ro hwarken natt eller dag, för än han hembär det stulna.

§ 133. Skrif dessa karakterer på en spån som är tagen af en färsk ek, bränn till kol, tag kolen en ♃ dag, lägg dem under en hemqwarn, mal 3 slag med afwig hand (wänstra) afwigt, tag den sedan och lägg dem i en linnenpåse, gack till en bäck som rinner norr och bind honom så att strömmen piskar honom, så får tjufwen ingen ro eller lisa, förr än han återbär det han stulit.

§§ 134—136. **At gå och icke blifwa trött.**

Tag 8 dagar tillförne hos dig *gråbo* och *jernört*, hwilka 8 dagar efter Bartholomei dag uppgrafna är. —

Hwilken som hafwer i handen en *aspekäpp* kan intet blifwa trött. —

Är bra att lägga löfwet (asplöf) i skorna.

§ 137. **At hundar intet bita, så ock ormar.**

Tag hos dig gråbo och jernört, hwilka böra uppgräwas när ⊙ står i *np*, 8 dagar för eller efter Bartholomeidag.

§ 138. **At höns mycket wärpa.**

Gif dem krassa eller hampfrö wäl bemängdt, så wärpa de.

§ 139. **At Probera allehanda slags Säd.**

Tag den 8 Julii några sädeskorn af alla slags säd, stick dem i jorden till d. 20 derpå följande, haf noga akt på den säden som bäst uppväxer, bliwit till nästkommande år.

§ 140. **At fördrifwa wäggelöss.**

Tag oxegalla och lägg uti springorna. Item hästapiss at slå i springorna eller watten, som kräftor äro kokade uti.

§ 141. **At döfwa tandwärk.**

Skrif dessa orden på bröd och låt (den sjuke) äta i 3 mornar *ABGOHN* — *OAASOH* — vargax i then (roragax, varagax t: koragax) menniskjan som måste äta de tre öfwersta orden och sedan de 3 understa fyrkantiga bitarna af bröd och säg *Tibi mulecanis (?)*

argon hagon	vargon sargon	saraga fragon

A B G O : H N O A A S . O H

aliter

A h g o x n e :|: a s o x

§ 142. Saknas.

§ 143. **At gjuta lod och hagel, som aldrig skola slå fast.**

Härda dem uti björnister litet förr än du will hafwa dem i

[illegible] *andrent*

nom. Så slå de ej felet och det är wisst.

§ 144. **Wådeld at släcka.**

Skrif dessa Wittenbergiska ord på en spån af det hus som brinner och kasta gjenom elden

Aron + F ʒ ¥ Dan + F ʒ Ada + F Bel
F B E Rade F B B E Routzt

så slocknar det straxt.

§ 145. **At läsa bort floget på en häst.**

Trullet satt i berget,
hästen fick fluget,
spott i handen,
slå i munnen,
bot i samma stund

in nom D. P. F. S. s.

När du spottar i handen, slå hästen på munnen och gack ansyrs omkring honom 3 gr. så är hästen frisk

§ 146. **God lycka at byta hästar.**

Graf upp den stenen som är vid roten af en myrstack, kallas myrsten, hwilken är grönaktig till utseendet men eij mycket hård, Haf hos dig och stryk din häst med in nom. D. O. F. S. S.

§ 147. **För floget på hästar.**

Rut spänner sin boge emot sin fot,
hon skjuter allt som är honom emot.
Nej sade Herren J. C.
Du skall skjuta i en sjö der ingen ror,
i en skog der ingen bor
och åt en sten där ingen eld uti är.

In nom. D. P. F. S. S. 3 gr.

§ 148. **För torrwärk at döfva.**

Hugg dig en asbepinne emillan den 11 och 12 Julii klåckan 1 om natten, men dervid skall väl aktas att det äfven skier uti första timmen som ⊙ är uti ♌ inträder — borde äfven vara ● ☽ och

personen som det taga skall födder i N P och lägga på stället, så förgår wärken.

§ 149. **För estadiga hästar.**

Slå dem med asketrä som är taget emillan den 11 och 12 Julii kl. 1 om natten uti första timmen som solen i ♌ inträder, så gå de.

§ 150. **At hästar trifwas väl.**

Gif dem af de blodfläckar, som sitta på ett qvinfolks lintyg, helst efter en moder, så trifvas de ganska wäl samt behålla dess huld och styrka.

§ 151. **At fördrifwa möss.**

Tag filespån och blanda i surdeg och gif dem tillika med *valleriana, nyserot*, så förödas de.

§ 152. **At stilla wärk och döfva den i sår.**

Jungfru Maria gångar sig öfwer kyrkiogård
at smörja J. C.—i sår.
Jag signar detta såret med mina tio fingrar
att det skall aldrig mera värka eller swida
än det sår, som står J. Ch— i sida
in nom D. P. F. S. s. 3 gr.

Detta läses, så förgår all wärk och sweda.

§ 153. **At stilla wred.**

Oden rider öfwer Skenneberg.
Han rider sin häst ur wred och i led
in nom D. P. F. S. s. 3 gr läses.

§ 154. **At fånga fisk.**

Tag en bit af en messehake (altarkläde) och ett *hägerben* och bint på nätet, tillika smörjes med hägerister, så går fisken på oförsynt.

§ 155. **At förstöra ens smörlycka.**

Strö litet saccarum album i flöten, så blifwer intet smör af.

§ 156. **At skydda trä mot eld.**

Om man stryker alun på trä, så brinner det ej.

§ 157. **At gjöra hästar modiga.**

Gif en häst äta ett skatehjerta ⚴ i hafra, så blifwa de yra.

§ 158. **At blifwa illslug.**

Stek och ät upp en räfwehjerna och ♡ med krydder tillredt, eller rif det till ⚴ och intag med drick morgon och afton. Skulle det eij hjelpa, så ät Räfwaägg : (testiklarne och djurarna).

§ 159. **At gjöra surt öhl ferst.**

Gör ett bläck af jern glödande, skaf deraf i kärlet hett, så göres det på nytt igen och blifwer bättre än det warit tillförene.

§ 160. Blanda saffrans lag i öhl, så gifwer det god smak samt förändras till sitt förra, om än det wore surt.

§ 161. Tag calcinerad pottaska, som köpes på apotequet eller i köpmansbodar, hwaraf lägges i en kanna öhl en fingerbor.

§ 162. **At fånga räfvar.**

För räfwar matas i kors wägar i skogen med ljusegarn, norsehufwuden och skator samt kråkor, sedan kastas om aftonen ut arseniciun album, räfwekakor. 3 för en räf och 3 för en hwarg; när de död, synes de settja näsan i snön då de löpa bort. Härmed kan man äfwen fånga kråkor, kajor och skator.

§ 163. **At fånga fisk i ryssjor.**

Tag *hägerister* eller *björneister*, *hånong*, *kodyngja* samt hwete och kli, gör kakor deraf, torka dem i ⊙ och läg en eller flere i sänder i Ryssjan, deraf en ganska stor mängd inlöpa. ⊕

§ 164. **At swerta skinn.**

Tag galäple, alun, ungt ekelöf, victriol samt sjud i skarp ättika. Låt lite salt till, läg skinnet deruti ett dyngd, när det kalt blifwit, så blifwer det svart och lent som sammet.

§ 165. **At få god smörlycka.**

När smör intet will blifva af gräddan, så är ofta kjernan ordsaken dertill om hon är sur eller hafwer annan orsak; ty tag hwitlök, swafwel samt hundhår och rök kjernan full, tå utdrifves then onda ångan och blifwer godt smör.

⊕

Röka med annat.

9 st. qwistar af 9 fruktbärande träd tages en ⊙ innan ✵ uppgår, swafvel, hwitlök, valleriana, katteskarn och dufwelsträck. In margine.

§ 166. **När dricka eij will gäsa.**

Will dricka eij gäsa, tå slå uti ett annat kärl, röka thet med *hypericon* och *valeriana*, så gäser det.

§ 167. **Att en skal se ett helt rum fullt af ormar.**

Koka en lefwandes orm med wax at han tor bliwer i en ny lerpotta, gör theraf ett ljus, tänd upp thet, så warda de seendes intet annat än ormar.

§ 168. **Att taga i ett hett jern med händerna.**

Smörj händerna med Träakelse.

§§ 169—170. **Att rita bokstäfwer i kroppen.**

Skrif them i baststugan på kroppen med bläck, skiär så upp huden med en rakeknif, strö kimrök der uti, så löper huden igen af werman.

Tag skiedewatten och örten Cantharides, lätt stå i 24 timmar, skrif därmed på kroppen, der af små blåser upkomma; när the läkas, står arret qwar.

§ 171. **Virginitatem explorare.**

Gif ammoniacum med watten siudit. Corupta mingit. Låt och haregalla i kannan hwilket gör detsamma.

§ 172. **Att en intet skal blifwa frånriden då man är i sällskap.**

Om du äst i sällskap med någon och tu wilt intet att han skall rida från dig, tå bindt ett stycke hwit lök på then häst tu rider på, tå tager han kraften från den andra som är med, att han tröttnar och tin går fort utan minsta skada.

⊕

§ 173. **Att bortwita syrsor och wägglöss.**

När tu will bortwita syrsor eller wägglöss utur thet hus, så laga så att du bringar några uti en fremmandes fagger, så at han förer dem med sig hem och säg sakta:

Jag skall kläda Eder, men N. N. och dess egendom skall föda Eder på behagelig tid in nom. D. P. F. S. S. am. 3 gr., så fly de andra efter och öfwergifwa sitt förra herberge.

§ 174. **Att en ej blifwer oroad då han främmande är på något ställe, där wägglöss äro.**

Så snart eller innan du lägger dig och du förmärker några wäggelöss, så gack hasteliga upp, tag din knif, sett udden i väggen utmed eller öfwer sängen och säg:

Så länge denne knifwen sitter owänder,
skall min kropp och kläder wara oskiämde
så till hull som till hår
och ej af skjägter plågade worde
och det in nom. D. P. F. S. S. 3 gr.

§ 175. **För maran som rider hästar.**

När maran rider hästar i stallet, så häng öfwer dem en *marborste*, en *skata,* ett *brändt baggahorn*, ett uglehuvud samt lite hwitlök.

§ 176. **För wilda kreatur.**

Tag kyrkonyckeln, håll'en i en brinnande bakung, hälla så

söt mjölk öfwer muren, som är kring kyrkogården och låt rinna nyckeln 3 gånger full; häll thenna miölken i kreaturet, så bliver det frist.

§ 177. **För häfta på det wåta.**

Slå ut en stolsfot, häll på mjölk igenom hålet och gif them.

§ 178. **För heta sjukdomar (kreatur?)**

Gif them in färsk *kiära*, så förgår den.

§ 179. **Hwad som bör takas i akt, när en kalf är kalfvad som skall lefwa.**

Tå kalfwar äro nykalfwade, tå tages den swampen bort som sitter i klöfwarna, så falla de ej på Isar.

§ 180. **För svinsjuka.**

Brän aska av en myrstack, slå i söt mjölk och giw swinet, så blifwer det frist.

§ 181. **För fårasjuka.**

Gif them *kära* och *libersticka* samt *malört* in samt bestryk näsan med *kära*. Item sätt en stok med ferst *kjära* bestruken i fårahuset, så äta di däraf efter behag.

§ 182. **Boskapssjuka.**

Kjära en stekt strömming [: liten sill :] och gif dem hel, häl sedan gäst och ferst öhl i dem att de kunna purjeras och blifwa fria från smittan.

Item Brakhwedsbark kokas i öhlet, purgerar ganska brat.

§ 183. **Att få en flicka till sig, om änsköndt hon vore aldrig så långt borta.**

Tag dig 2:ne stycken groder som älska varandra, men det skall skie på wintertalet före wårfrudagen, läg desse uti en ask och båra många små hol på låcket, dock så stora att en myra lät kryper der ijenom, lägg honom en ♃ morgon innan ☼ uprunnit, men skynda dej derifrån och se dej intet tillbaka, samt akta dig att du ej hörer dom skrika, ty då blifwer du alldeles

döf, gack sedan en ♃ morgon vid samma tid och tag honom derifrån, så warder tu finnandes att grodorna äro upätna; tag då benen utur asken, så finner du en *L* och en ♈. Wilken flicka du tycker bäst om så tag den omtalta *L* och stick i hennes kläder, så skall hon komma till dig om än du ginge eller reste alldrig så långt bort; och när du will hafwa henne från dig, så tag den ♈ och rör henne med, så går hon strax sin wäg. NB så snart benen äro tagna ur asken, bör du lägga dem på altaret 3 söndagar. Sedan äro de färdiga att bruka. —

§ 184. Tag dig et äple, skjär ett litet hol oförmärkt deruti, dryp 3 bloddroppar af dit egit blod, tagit på wänstra ringfingeren i 5 3. F nom. uti hålet, sätt ijen ganska wäl så att det intet synes, så skall du få se att hon blifwer så kiär i dig som hennes moder (: din moder) war uti dig, då du i lindan låg.

§ 185. **För flickor at gjöra karar kjära i sig.**

När de hafwa sin ☽ ● flöde, om de gifwa då en mansperson deraf i ♡ eller ♉ Sp, så kan han aldrig läta bli at älska dem. Om du dryper några droppar deraf, innan du druckit det du misstror, så har det ingen makt.

NB. Det kan botas, om man tager 9 droppar blod af ringfingret på dess moder, som är förgjord och gifwer in uti ♈ 3 gr., så blifwer hon slikt fri.

§ 186. **Att släcka soteld.**

Att släcka soteld brukas salt, som kastas i elden, andra swafvel, somlig skjuta, men det bästa sättet är nyligen upgifwit, hwilket ej är swårt eller kostsamt at ärhålla; så snart man förmärker det sotet i skorstenen fattat eld och man bortryckt all weden ur spisen, men qvarlemnar glöderna, tager man 3, 4 och 5 st. i små bitar sönderskurna hwitlökar och strör dem öfwer kålelden, då lågan af sotelden saktar sig och slocknar så fort lökimman i skårstenen hunnit upstiga, hwarwid är likwäl nödigt at iagttaga

det fönster och dörrar på rummet böra hållas tillslutna, på det yttre luften igenom drag från dem icke måtte hindra werkan af denna operation.

§§ 187—189. **At göra krusade hår.**

Tag altich rötter, sönderstött them med bomolja, smörj thermed håren och bind bladen derpå, så blifwa de krusiga.

Ibidem lägg nio Phoupelträs knoppar (poppel) i lut och twätta håret dermed.

Ibidem tag venruthe roth, brän henne tlll ♀, bered deraf en lut och twetta med henne håret.

§§ 190—193. **Om du will hafva stark hårväxt.**

Tag äggegulor så många, du will; sätt dem uti en stålpanna på elden, til dess de brännas; sedan prässas en olja af them, thenna upptages i ett glas och bestrykes på det skalloga stället.
Ibidem smörj det skalluga stället med kalkonister.
Ibidem smörj nämnda ställe med *själfett.*
Ibidem tag et bingbröd, brän det till ♀, stött blanda theriblad salt och björnister och smörj hufwudet thermed.

§§ 194—196. Tag ödlor eller *hafsgrodor*, skjär af them hufwudet och swansen, torka dem i bakugnen, stöt dem till ♀ och blanda thet tilhopa med *ägolja,* bestryk det skalluga stället thermed, så bekommer tu innan kort tid hår thersammastädes.
Ibidem tag *jernört* till aska bränt, med *reticolja* förmengd påstruken är godt för affallande hår. Och när kindbenen härmed bestrykes, wäxer skägget hastigt.
Ibidem tag 3 lefwande grodor, bränd dem i en ung till ♀, temperera det med hånung och bestryk samme ställe ther du will hafwa hår, tå warder the med hast snarliga wäxande i stor myckenhet.

§ 197. **Göra at enom underbara tingen förekomma i sömnen.**

Tag wipeblod, smörj thermed halsåran, tidningarne och ännet och läg tig til sömn, så warder tu i sömnen sälsamma ting kände. Gjör och theslikes med ala Rune [: sömn ört :] mandragora :]

eller then ört (herba pholinatis) at fast sköna och lifliga ting enom i sömnen synas framkomma.

§ 198. **At gjöra en bedrövad människa glad.**

Hwilken af mycken blod beswäras må öppna ådern *salvatella* på hand och fot, at hon ej sorgsen wara må samt äta det gräset *storeknet* med stöt *Pholleja* och *Ruta* på bröd; thet stärker och upfriskar hiertat samt gör honom glad.

§ 199. **At enom om natten drömmer thet honom wederfaras skall.**

Drager thu then ädla stenen *onix* på din hand, så warder thet skeände.

§ 200. **En underbar wapensalfwa.**

Rec. usuœ sive musci conreti cavari acrei de relista adipis humani ana cum 2 mumise sangvinis humani?? unc. 5 olei lini terebintinœ. bol. arm. unc.; alt thetta sönderstöt, bered theraf en salva och behåll henne i ett långt, trångt och tillbundit kärill förwaratt; när nu en är skadad worden och har några mill från tig stad wore, så tag thet wapnit med hwilket skadan begicks, eller ther thet intet kan bekommas, så stryk (tryck) ett stycke träd inni såret thet af bloden warder wått. Smör wapnet eller trädet sedan sec ...... arthem. Ty äljest är thet fara wärdt och läg thet sedan på et rum ther warken för het eller för kalt är, hwaska såret hwar morgon med tin egen urin och bind thet wäl till.

§ 201. **En underbar wapensalva.**

Tag *willsvinsister,* ju gamlare ju bättre, *björnister, gräfsvinsister*, smält thet öfwer en lindrig eld och jut salvatten theruppå, så siunker saltet till boten och thet fete blifwer ståndande uppå. Tag metemaskar i mossa utrensade, brän them i en bakung till ♀, tag theraf ett äggskall fult och så mycket rött pulveriseratt sardell amethist 1 lod, bönemiöl en hasselnöts storlek, måssa af en död männniskoskalle af en ärt storlek och gör alltså ett ungvent; när nu en stuckin, huggen eller slagen warder, så tag

thenne salfwa och smörj thermed henne, på wapen eller wärja eller thet hon blef slagen af, skadan behöfs icke förbindas; tag ett rent kläde, tebind skadan thermed och hålt honom ren, uptag samma vapen, läg det på et förborgat rum, förbind det såsom ett annat sår och sätt therpå i ett rum, ther warken är för warmt eller för kalt, så helnar skadan af sig själf. Will du hweta huru patienten sig förhåller, så skåda wärjan an; hafwer hon röda fläckar, så mår hon inte wäl; will tu göra honom ondt, så stick wärjan i en sopehög eller kast, men wilt tu honom wäl, så drag wärjan genom en frisk eld, gjör henne gjum och icke för het; alltså står en sig, om hon öfwer 20 milars wäg öfwer land stadde wore, när en alle kast wapen med sig hafwer. Wilt du at dett skall snarliga helas, så smörj wapnet 2 gånger hwar dag, men wil tu at thet skall så snart helt warda, tå smörj thet sällan eller war annan dag.

§ 202. Saknas.

§ 203. **Will tu weta om ett sår skall läkas eller en fargalt åter sund warder.**

Tag saftet af *små musöron* eller hednisk *groört,* gif honom thef samma dricka; giver han thet ifrån sig, så dör han, men kan han njutat, så öfwerwinner han thet.

§ 204. *Ibidem.* Tag rutesaft, stryk thet i näsan; nyser han theraf, så står han upp igen, hwar om icke så dör han.

§ 205. **Att en trij dyng sofwa kan.**

Tag *haregalen,* gif enom in i win och när tu will han åter upwakna skal, så gjut honom *winättika* i mun eller tag suggemiölk och lägg henne på hans hemliga ting; eller tag *gallen af en åhl,* blanda then i drycken, gif honom till dricka, så såfwer han 36 timmar; gif honom rosenwatten till att dricka, så waknar han upå.

§ 206. **At en intet kan sofwa.**

Bär en *flädermus* hos dig lönliga eller fånga *groder* för än solen upgå en ⊙ + ♄ + ♃. stick dem *ögonen* ut och låt dem sedan blinda återigen springa ut i watnet. Thesse ögon när man them med *näktergalskött* i en hiortehud påhänges, så fördriwer thet sömnen och gjör waket folk, när man *wita liljor* samla tå ✳ går i ♌ med *lagerbärsaft* them beblandar och sedan them en tid långt i en dyngehög nedergrafwer, så skall theraf matkar wäxa af hwilka när ett ♀ tillrett warder, så sofwer han aldrig och kan ej heller någon sömn komma i hans ögon förrän det han hafwer lagt ifrån sig; hwilken ett korpe eller flädermus hierta bär uppå sig han warder icke sömnig förr än thet hon ifrån sig lägger.

§ 207. **At jag en wid midnattstid på ett ensamt rum icke befrukta.**

Tag watten af menniskoblod disttellerat, bestryk thermed ansiktet, så (warder) tu så behjertat at tu tig icke befruktar, tu må wara stod ellena warest tu will nat eller dag.

§ 208—212. **Tecken på sjukdom till lifwet eller döden.**

Tag *dödnäslan* då hon grön är, läg henne i den krankas watten; willer hon fergen, är thet teken at hon åter frisk och sund warder, men förtorkas hon eller rutnar, så warder hon icke heller helgbrejda. Eller läg en *smaragd* ene mennisko, som af krankhet betagen är, uppå hiertat; dör hon genom thenna sjukdom, tå sprenger hon i stycken; men blifwer hon wid lifwet, så sönderspricker hon ej.

— Tag *fläsk*, gnid thermed then siukas fötter och kasta thet sedan för en hund, äter hunden thet, så blifwer then sjuke sund, hvar om icke dör han.

— Tag ett stycke *bröd*, stryk den sjuka i pannan thermed, kasta för hunden, äter han thet lefwer hon, hwarom icke contra.

— Räkna dagarne från then hon sjuknade och tag en rot up af et slags gräs, hwilket hawer så många blad som dagarne äro och häng thensamma på honom; är then siukdom botelig, så warder

then siuke lustig och glad; hwarom icke contra, så warder han bedröfwad.

— Verbenam si qvis apud se gerit et eloqvitur œgratum, qvo modo wales, si respondetur male obiit.

§ 213. **Uptaga en orm utan skada.**

Hwilken händerna med saften af *verbena* och salwa smörger, han uptager utan all skado ormar i händerna.

§ 214. **Att uppenbara förräderi, som skier under måltiden, med förgift i mat och dryck.**

Sätt en bägare, af klåckemalm eller af tenn gjord, på bordet; är gift förhanden, så förändrar han sig uti åtskilliga färger och liner; och ju mer tu thet åskådar, ju mer han skiftar ferger; sedan tag tig wara att du warken äter eller dricker.

§ 215. **At ormar sitt gift bortsläppa.**

Tag en haslekäpp, wilcken årsgammal är, en ╪ ♃. och giör dermed en ring omkring them, så måste the i kretsen dö och alla ormar undwika tig, när tu bär honom hos tig.

NB. då du tager thenna käp så säg:

Jag tager dig
för tu skall fri mig
och döda alla ormar,
som jag ringar med tig.

In nom. D. P. F. S. s. am.; hon bör skäras af en knif som eij varet uti någon mat.

§ 216. **At binda en orm på marken, då han kräller.**

Så snart tu ser en orm, så säg samma ord på hebraijiska som Gud sielf sade til ormen i paradiset; sedan ligger han så stilla at han ej kan eller tör röra thet minsta af sin kropp.

§ 217. **Att balsamera lik.**

Tag terpentin 2 pund, lignum aloes ett lod, mastiks, näjlikor, galigo, Canelebark, Zitner, muskotter, virak, coleber, anna 2:ne

lod, gummi dragethum 4 lod. Distillera det till olja per retortum secundum artem. När en död kropp thermed balsamerad warder, förutnar han icke så länge werlden står, ej häller swepningen ther uti han swepter är. Will tu thet icke tro, så tag ferst kjött, håll thet i handen mot elden och warm thet wäl, smörj thet 3 eller 4 resor att balsamen drager sig wäl in i köttet, läg thet sedan bort; thet rutnar intet utan blifwer wid sin forriga smak och kan på mång år derefter ätit warda.

§ 218. **Huru man med tång en elak tand borttaga kan.**

Armoniacum med *galenörts fröd* beblandat, när du then elaka tanden thermed smörjer, faller hon utan all sweda och werk.

§ 219. — Tag *hwete* eller *rågmiöl*, *springkornsrot*, gör theraf en liten Deg, läg honom i then ihåliga tanden, när then en liten stund ligat hafwer, faller tanden ut af sig sielf.

§ 220. **Att en intet kan warda sår eller blåslagen.**

Hwilken som then örten *herbam victorialen (pantsareört)* eller *segerört* bär på sig thensamma kan intet warda sargat eller blåslagen.

§ 221. **Att föröka qvinnors miölk.**

När qvinnorna bära i sin barm *lilla pippinälle* gräs, gifwer thet ther efter 6 timmar en öfwerflödig miölk, så att man thet måste återigen borttaga.

§§ 222—223. **Att Jungfru inga stora bröst bekomma.**

Tag thet slags gräset ödeört, cicuta benemd; stött, blanda theruti winättika och lägg therpå brösten.
— Tag galäple af cypresseträd, olon af eketrä, filspån af jern, alun med winättika ana; stöt och koka det tillsammans i galäplewatten, wät en swamp eller en duk theruti och läg warmt på brösten.

§ 224. **Att göra weka och hängande bröst hårda.**

Tag *ene, äggwita, omogna galläplen, mastrik*, virak, ana, stöt och blanda thet med warm winättika, läg thet på brösten öfwer natten och ther så behöfs göra, må tu thet andra eller tredje gången pålägga.

§§ 225—227. **Att förfara ens jungfrus mödom.**

Tag armoniacum, temperera det med källevatten, gif thet en jungfru til at dricka; är hon intet mö, släpper hon straxt sit watten. — Tag roten af *hedera*, brändt henne til ♀ och hålt thet henne för näsan; är hon tå oren, kan hon icke sitt watten behålla. — Tag *gallen af en hare* och gif henne dricka är sak samma.

§ 228. **Prof om en hustru fruktsam är eller ej.**

Tag litet coaqvium leporis, sönderrif thet i warmt watten och gif thet henne på fastande mage in i ett Karebad(?) att dricka; befinner tarmewred och stor inwertes sweda theraf, tå är hon fruktsam; war om icke ofruktsam.

§§ 229—231. **Att förfara när en qwinna ofruktsam är om felet består på mansens eller hustruns sida.**

Man skall taga 2 lerkrukor och slå i then ena mansens och i den andra qvinnans watten och i hwardera krukan kasta lite hwetekli, låtandes det 9 dygn stilla stå förwarat; (är nu felet) på mansens, så finner du några maskar i hans kruka, ex. cacabus Debre(?) supraponii(?) ex. invenitur rana fœtida, cantabra fœtida; men är felet när qvinnan, så finner man i hennes kruka sitt egit *menstrum*.
— Tag bägge deras watten och bestänk dermed ett *luddukeblad;* hwilkens watten snarast intorkar, hos thensamma är felet.
— Tag 5 hwetekorn, 7 stycken bjugkorn, 7 st. böner, läg thet i ett stenkärl och slå therpå thens urin tu pröfwa will, lätt så stå i 7 dyng; begynna the swettas, så är hon(?) ofruktsam men rutna de så är han(?) ofruktsam.

§§ 232—233. **Att weta om en qvinna är med barn eller ej.**

Gif en hustru att dricka jungfruhånung, upblandat med källewatten; är hon icke hafwande, får hon sin månadssjuka, men är hon havande, synes thet intet.
— Hon skall låta sitt watten i en kopparkittel och lägga theruti öfwer natten en synål; är hon hafwande så warder hon full med röda fläckar; hwarom icke så warder hon antingen swart, råstig eller grönlätt.

§§ 234—237. **At en qwinna hafwandes warder.**

Att hwilken qwinna fierde dagen efter sin rening $^1/_2$ pund *salwiesaft* med lite salt endricka och sig derpå straxt lägger sine man när, hon warder hafwande utan all twifwel.
— När man binder frödet af *hästsyran* (gulskräppofrö) på then ofruktsamma qwinnans wänstra arm, så warder hon fruktsam.
— Tag *matricem* och *inelfworna* af en *hara,* torka och stöt thet till ♀, micera thet med win och gif hustrun till at dricka, förrätta sedan thin kiärlekswerk med henne; när tiden fullkomnad är, warder hon med ett qwinnkön hafwande; men will tu hon skall föda en son, tå bruka *testiculis leporis,* och förrätta som sagt är.
— *Månemiölk* indruckin är och god; *haremagar* eller *bockens hemliga ting* ingifna efter hustruns renselse hielper.

§§ 238—241. **Will du hweta om en hafwande hustru går med pilte- eller flickebarn.**

Tå uphemta hedera med roten och läg thet på hennes hufwud owetterligen; går hon med ett piltebarn, tå nämner hon en manspersons namn, hwarom icke contra.
— När en hustru stor mage wunnit på den högra sidan och högra brösten hafwa mer miölk än det wenstra, är theslikes röd under ansiktet, är thet wisst en son, men är thet en dotter, tå är hon gemerligen blek under ögonen, dånögt, wänstra sidan står mycket mer swullen, wänstra bröstet upswäller; när man slår mjölk på hennes watten, flyter hon ofwanpå.
— När man hennes miölk eller en bloddroppa af thet högra bröstet eller sidan låter i kallt källewatten eller i hennes eget wat-

ten, faller thet till botten, tå är thet en son; flyter thet ofwanuppå, så är thet en dotter.

— Tag then hafwandes qwinnans miölk, slå henne på en spegel, sätt henne i solen; är miölken intet kringfluten så är hon hafwandes med ett piltebarn, men är mjölken fluten till sidorna så är thet en flicka.

§ 242. **At förnimma om barnet är friskt och sundt i moderlifwet eller eij.**

När qwinnobrösten gifwa mycken miölk från sig, är det tekken att barnet är svagt; men när brösten hårda äro, gifwa litet miölk från sig, betyder det at barnet i moderlifwet är friskt och sundt.

§ 243. **Ett underligt secretum för havande qwinnor.**

Hwilken qwinna går på hafwande fot, åt henne låt en *malachiten* (det är en liten blå eller fiolbrun sten såsom en nagel eller skiert horn) i guld eller silfwer infattad, och häng honom henne på kroppen; ther barnet i moderlifwet ligger, så leker barnet dermed i moderlifwet och hafwer kraft och styrka af honom; men när hon föda skall, tå måste tu taga stenen af henne eller föder hon intet; och när barnet är till födslen skickad och wändt hafwer, tå bindt straxt stenen på högra knäet eller öfwer knädet på tjokka låret, låtandes gjordegumman gifwa straxt akt på barnet, underhålla med händerna, ty barnet på stunden följer stenen efter och warder födt till werlden; sedan häng samma stenen på barnet så snart det twagit är, så är thet säkert för swåra krankheter och andra sjukdomar och tager till och förmeras.

§ 244. **Att weta hur mång barn en qwinna föda skall.**

När qwinnan sitt förstfödda barn födt till werden, skall hon beskåda nafwelsträngen på det stället hon hänger i hop med barnets kropp; är nafwelsträngen ther sammastädes icke knaggliger eller skrunkliger, så får samma hustru eij barn mer, män är han skryncklíger så bekommer hon efter des utwisande så många barn som samma skrynklor äro. Står dessa skrynklor widt från hwarandra, så warder ej heller barn så snart följande efter warandra, utan måste hustrun 3 eller 4 år längre förtöfwa, efter som

samma bemälta skrynklor så länge från hwarandra eller närmare komma tillsammans, för än hon åter hafwande warder. Men stå the nära tillsammans, tå warder hon åter ijen snart hafwande.

§ 245. **Confortativum ad membrum virile.**

Rec. thet *wita af ägg* wäl brända äro, torr *bäfwergjäl,* ferst *smör, gaglio, satyricon, hermodactyle, cijndell, valeriana, injefär, marubi, dufwenmynta, Sperwe hiertat,* som i litet *får* eller *getemjölk* kokad är, ana ℥üj *Poracis* drachma, ett *nusis muscati, piperis långi, anisi,* hjortbrunst ℥ij, detté allt med watten eller bränwin inposterat; beréd theraf piller, af hwilka tag en i sänder som wäger gr. 1. och lät smälta i munnen under tungan.

§ 246. **Ut homo semper evuncus sit.**

När en hos sig bär *syrefrö,* hwilket af en pilt som ännu intet qwinfolk kjändt hafwer församladt är, så kan han aldrig någon tid sin säd från sig och är för denskull ganska nyttig att bruka för *pollutione.*

§ 247. **När en mandsperson af en ond qwinna förgjord är.**

Tag en gåspenna eller en ihålig hasselnöt, gjut theruti *qwicksilfwer,* tillsätt hålet wäl med wax; lägg thet sedan under örngottet eller tröskelen, så warder tu hulpen; eller smörj hela kroppen med *korpegalla* eller *oleo sesaminis,* så warder tu frälst.
— Läg en död menniskotand och berök thermed tig, så warder tu hulpen.

§ 248. Saknas.

§ 249. **För truldom, kiärlek och impotentia.**

Tag *ruta* eller *murata* och *winruta* ana 1 qwintin och 1 qwintin *Teriach,* sönderhacka bladen, missera tillsammans med Teriach, låt thet stekas i en hwitlök och gif honom alltsammans in.

§ 250. **Manhet (capacité) igen att förwärfwa.**

Tag *hjortebrunst, muskotter, hell saffran, långpeppar* ana 1 qwintin eller såsom ett muskott lomt (?). Sjud thet i ferdedelen så mycket *win* som hårdkokade ägg; thetta drickes warmt in om morgonen på nökter mage 2:ne timmar för måltiden.

§ 251. **För trollskott,**

såsom när en menniska har fått slag, är krympling worden, thertill med är honom itrollad aska, hår, swinborst, tråd och andra sådana sällsamma ting, antingen i fot eller annorstädes i kroppen; huru det utan särdeles ypning på huden bortkomma må. Rec. Ekelöf, chelidonia, azoth, pulveriserade *coraller* och ther hwar och en persedle efter sin ordning utöfwer samma centrum bundit warda, draga det samma trollskott innan 24 timmar ut, hwilket man sedan finner bredewid liggande.

§ 252. **När en eljest intet när sin hustru skaffa kan.**

Tå tag *ringelblomma,* sjud them wäl, blanda thet wäl med *Iungfruhånung* och drick theraf.

§ 253. **En underbar konst för stämma.**

Tag en död *menniskoarm* eller *skenben,* uppfyll thetsamma med menniskans *träck,* som du kurera will och tillsät det wäl med wax eller tillbind det på det flitigaste; kasta thet uti watten, så warder du underbarlig werkan förnimmande, ty så länge detta döda benet blifwer i wattnet liggande, så länge warder och patienten sina naturliga feces behållandes, men så snart tu det åter upptager, tå warder han på nytt hårlifwad.

§ 254. **Att gå och icke tröttna.**

Rec. Desmana 3 gr., *ambra, wit liljeolja, oleum denphorbeo, wax* ana så mycket behöfwes, tillred theraf salva och smörj tig thermed. Thet är och godt at man *4 pepparkorn, näjlikor* eller *kanelbark* hafwer i munnen.

§ 255. **När en häst inte vill stå stilla binden.**

När du förmärker at en häst inte will stå stilla bunden med betsel eller grimma, så bestryk den med *swinträck,* så låter han wäl bli att slita.

§ 256. **När en häst intet will låta sig sko.**

Tag en liten *klåssesten,* lägg honom uti örat och med handen hålla örat till, så skall han stå stilla och blifwer än tåligare, när en sten lägges i hwartdera örat.

§ 257. **Att en häst icke lätteligen trött warder.**

När man enom häst af the stora ulftänder på halsen hänger, löper han wäl, uptröttnar ej heller så lätteligen. The djur som lastas med äple färdslen (?) warda gemenligen wanmäktige, att de föga längre komma; icke så mycket för bördans tyngd skull som fast mer för hans mäktiga lukt; the samma hästar styrkes med lite bröd.

§ 258. **Hästhandlares bedrägerier.**

Albertus magnus säger att the hästskor, som af *böfwels swärd* smidde warda, göra snälla och hurtige hästar. Thertill med att the ostyrige och obändige, wanartige och wille hästar skola warda sedige och behändige gjorde, *när munstycket i betslen hos samma slags jern smidda äro.* Pläga och theslikes thesse hästskiötare beställa sig *sporrakringlor* af jernkädjor, i hwilka ogerningsmän uphängde warda, ther med the lätteligen the istadiga och sömniga hästar förmå komma utur rummet. Många hålla ock före, när the af en sådan kjädja eller böfwels swärd (bödwels swärd) en *fingering* sig beställa, then samma i lika måtto och kraftighet sammankröka, eller på en ♄ : + emellan 11 och 12 middagstid smida låta och honom sedan på sin finger bära, ther the i all sin wandell och handt-thering samt handel skola god lycka och lyckeligt spel hafva.

§ 259. **Will tu at konn skall få en kalf som antingen han eller hona är.**

Skall thet warda en stutkalf, tå bind then tiden tjuren löper med konn then wänstra hans testiculum; men will tu hafva en ko, tå bindt om then högra.

§ 260. **Att fröder icke utsuga mjölken.**

Tag wangssmörja i en potta, sätt henne i fähuset, så komma inga fröor eller groder in, och thernäst ther wore aldrig så många, så fly the bort för lukten.

§§ 261—263. **När fä förgjort är.**

Mizaldus gifwer tillkiänna hwad man göra skall, att warken menniskor eller fä i ett hus kunna förtrollade warda, nembl. tag

up midsommars afton trenne slags örter, *alyssus, Johannesgräs* och *molij* hängas i huset, the skola kunna förwara menniskor samt fä för alt trulpak med theras truldom; äfwen *ulfwehuwud* på dörrarne slagne gör det samma.

Somlige taga orant (catanaa), lätte blomster, *åbrod, geteruta, rödlök, hwitlök*, binda tillsammans under syllen, hwaröfver fähuset måste gå, twetta ther till med miölke kiärlen rena med bonus Henricus att miölken icke heller någon skada bekomma kan. — *Libersticka* är ock koerna ganska tiänligt för mjölken skull, när man gifwer them iblan fodret eller gifver henne uti bröd. — *Jordhumle* (serpillum) och *witlök* i bröd inbakad om morgonen en skifwa eller twå efter som fädet är mycket till, af samma bröd skurna och på then ena sidan i salt, på then andra wäl i asko gnode, sedan stekta och således sät en liten beta i sänder; förelagt är thes lijkest mäkta godt, när mjölken beröfwad är. Eljest skrifwa medici, när fädet förtrollat är eller af giftige djur är, gifwes *oxetungeört*. Jag hafwer wäl ofta sedt att folk på walborgsmässoafton twagit sine koer med *matram* och sagt sedan at trolkäringar them theras mjölk icke kan fråntaga. Men the hafwa först kokat thenna ört i urin och så med thensamma twagit sina koer. — *Johannisgräs* uphängdt i fähuset förtager truldom, samt nedgrafwet under tröskelen. — En krans af *Hedera Terästri* giord och uphängd i fähuset, så skola inga trulpackor förtaga miölken.

§ 264. **Att förnimma hwad lamb till färgen et får går med.**

Bese fåret i munnen, är tungan swart, så är lambet swart; men är hon hwit, så är lambet hwitt; men är hon broki, så blir lammet theslikes.

§ 265. **Att en get miölkar wäl.**

Gif henne salt för födseln til at äta, så miölkar hon wäl.

§ 266. **Att en hund intet skäller på en.**

Den som bär en oberedd *hudlapp* på sig af *sjöhund* (cane carcharie), then samma förjagar alla hundar.

§ 267. **At göra en hynda odräktig.**

Tag 9 pepparkorn och gif henne det om morgonen in hwarefter annan med ost eller något annat, förr än hon någon hund burit, så warder hon aldrig dräktig.

§ 268. **At samla räfwar på et wist rum.**

Låt flå *skinnet* af en katta, bestryk henne med hånung, stick och besprängd thermed brände *grode unge* ♀, bindt sedan skinnet på en stång, släpa henne efter tig på jorden til thes tu kommer på thet rum som räfwar skola samlas, tå följa the sedan samma spor efter till de komma dit.

§ 269. **Huru man räfwar (sedan the samlats) om halsen komma kan.**

Rec: Nuses vinaceas, thet är *ufwaram, sarmenta ingvibus asini fuerunt,* dufwokorn, *arsenicum album* och *colloqvinta ana,* pulverisera och blanda thet tilsammans, tag thet samma pulver, ther til med och tilred theraf små kakor; sedan tag *hästedyngia* och gör små högar themmeligen stycke från hwarandra in till det ställe du förmodar räfwarne — tå tu förrättar detta, så smörj skosulorna förut med *swinafläsk* för elden samt kasta små stycken af swinlefwer, öfwersmord med hånung här och ther — therefter stek en katta, läg the små kakorna wid dyngan och släpa så kattan efter tig från dyngehögen till then andra, så kommer räfwarne på spåret; får han en kaka först i sig, sedan blir han wäl liggande.

§ 270. **At samla många harar på et ställe.**

Tag hermodoctiler [: realgar :] eng. *nejliker, bolmört, miserera* det med hareblod och insy thet med hwarannat i ett harskinn, så församla sig alla harar sammastädes ther intill, som theromkring wistas.

§ 271. **Att wargar enom ingen skada göra kan.**

När man ser fjäten efter wargen för än man honom sielf warse blifwer, att han sedan enom icke skada göra kan. Twert-

om ther wargen får se någon för än then andre honom, så är fara werdt, så framt menniskan icke hafwer hos sig den yttersta stumpen aw wargarumpan.

§ 272. **Att ey något wildjur tig någon skada göra kan.**

Tag *leijonister*, smörj tin hela kropp ther med, så måste tu fritt säkert gå ehwart tu will utan willdjurs skadande; så snart de känna lukten, undfly the. Therföre om en björn eller warg möter dig, så wik icke från honom, på det han må tjenna lukten af istret.

§ 273. **Att förfara om en jakt blir lökkelig.**

När en jägare utfar på jakt och råkar först en hare, åkerhöna eller annan sådan en fruktsam djur, som af jorden och grönhet sin föda hafwer, samt ett swinkreatur, ther är eij godt tecken; men träffar man något annat djur eller fogel, som lefwer af as såsom warg, korp, räf och sådant mera slikt, tå är thet godt märke.

§§ 274—276. **Att fördrifwa mullwadar.**

Gräf en djup grop i jorden, sätt en temmeligen djup *glaserad kruka* ther ned, som i botten är wid och öfwantill trång, kasta en *röd krabba* i krukan; när nu thenna döda krabban begynner at lukta, kryper han efter henne, faller ner i krukan och kan sedan sig intet uphälpa utan warder då död.
— Tå en mullwad skiuter högar, så gör ett stort hål i samma hål som han uppskutit högen, gack då dit, gör *din träck och urin* i samma hål samt tiltäpp det wäl med gjord, så flyr han trädan ⊕.
— Tag en *sill, som är rökad*, graf ner der mullwaden har sin gång i jorden samt bestryk med *arsenicum album;* när han ther af äter, dör han. ⊕

§ 277. **Fördrifwa myror.**

Tag *swafwel* eller *honung* och strö det i hålen på myrstacken ther the wistas, så fly the.
— Tag *wargbönor* eller *olljodräg*, sönderstött och smörg thermed trän, så warda the för myr oskadde.
— *Aska* kunna the eij heller lida, hwarför komma the tig till

honungen, tå strör man aska omkring honom, sedan låta the thet wäl bestå.

§ 278. — The frukta och swåra för *flädermushjerta*, ty lägger tu hjertat af läderlappen thit, tå fly the alldeles ther ifrån. Äfwen så litet kunna de fördraga *wipans* och *uglans* hierta.
— *hvit klita* är och theres fiende; dosta och hwitlök tillsammans skurit och ställ uppå myrstacken, fördrifwer them äfwen såväl.

§§ 279--280. **Fånga loppor.**

Tag en hwit ylleduk, bestryk honom med åsnemiölk och läg i sängen, så fastna alla lopperna derpå.
— *Ruta* med watten kokad och ther med sängkammaren bestänkt dödar alla loppor som werldsen (wersen) lyder:

Cocta facit ruta de pulicibus loca ruta.

§ 281. **At fördrifwa gräsloppor af örter.**

Strö skorstenens sot här och der på dem, äfwen och är det godt att strö aska på dem.

⊕

§ 282. **För lös på kläder och hufwud.**

Hufwudet med *alunwatten* och *saltlake* twagit dör både lös och gnetter; eller och hvilken som bär ett *dödeben* i kläderna, han blir fri från lös. *Camphert* borttager theslikes lös, är dessutom godt mot *truldom*.

§ 283. **Att åtskilja en gås från en gåse.**

En gåse hafwer högre ben än gåsan; när man tager gåsen wid nakken tå skriker han, men thet gör icke gåsan.

§ 284. **Att fånga änner.**

Tag tormentilla och korn, siud i kokt(?) win och kasta för foglarne; när the theraf äta, blifwa de druckne, och förmå ej flyga. Sedan kan du taga dem.

§ 285. Saknas.

§ 286. **Att en höna wärper.**

Gif them att äta *hareperlor* med wåt kli, så wärpa de — gif en ung höna, när hon begynner att wärpa en lakelefwer, tå warder hon en god warpehöna.

§ 287. **Att en kläcker till färgen åtskillige slags kycklingar.**

Måla äggen med åtskilliga slags ferger, och på så mångahanda sätt som tu will hafwa them, smörj them med *bomolja* och när de warda torre, så läg dem under hönan.

§ 288. **Att en höna framkläcker sina kyrklingar, the ther årligen sin ferg förwandla.**

Läg henne på ett ägg som på ǂ ♃ werptes, så warder kycklingar ther af sin ferg årligen förvandlande; the ägg som werpes i ● the blifwa icke allenast tienliga till allehanda spis utan ganska nyttiga till att lägga under höns, men the ther i ☽ werpes icke så.

§ 289. **Att en hane icke gal nattetid.**

När man enom tupp främsta eller yttersta delen af tungan afskiär, så galer han ej nattetid.

§ 290. **Att färga dufwor gröna.**

Tag *giäddegallen* och bestryk dufäggen med, när de kläckas warda de gröna.

§ 291. **Att göra hwita starar.**

Bestryk äggen med bomolja, så blifwa de hwita.

§ 292. **Att bi bittida swärma.**

Walbersmessedag gif binen att äta 3 eller 4 resor fåramjölk, så swärma de bittida.

§§ 293—294. **En kostelig bisalwa att bien af sig sjelfva komma och flyga i biståcken.**

Tag *söt* eller *renst win* så mycket tu will. Ibidem *gammal miöd*, *fårepungerot*, läg ther ibland sönderstöt *ruta* och en hand

salvia, som torkad är i solen och sönderstöt är, *såcker, kanelbark, långpeppar, pos och pilasti* ♀; hwad tu icke hafwer thet finner tu på apotheqwet och äljest andra lustiga blomster flera, koka det tillsammans och när thet smält är, så lät thet samma i et glas eller en glaserad kruka, sätt henne i solen och rör e som oftast kring, sedan bestryk ståcken thermed både utan och innan. —

Smörja till biståcken: Tag *Camperth, mirram, säfwenbom* och *melissa,* rör honung uti godt hwetemjöl att det warder tjockt, sedan skaf bemälte 4 saker theruti och bestryk biståcken thermed innan.

§ 295. **Att weta när bi welja swärma.**

Lysna om aftonen wid pass klåckan 8 och 9 utanför biståcken wid hålet, theslikes när de straxt efter pingesdagen fördrifwa wattu bien thet the etjest först om Jacobi tid pläga giöra och the samma krypa hopetals utanför hålet, viljandes intet från ståcken, då är det wist att ståcken är full med bi och wisserligen swärmande warder.

§ 296. **Att fördrifwa mygg.**

Rök din kammare med wipefiäder, tå fördrifwer tu dermed mygg och flugor.

§ 297. **Att fånga fisk i rysja.**

Tag *hägerfötter* och skrält — — — — *verningsrot*; allt detta torkas till ♀ och med *malört* sammanblandat, läg mettemaskar hwilka en fingers tjockt sammanknippade äro theslikes med i rysjan, så bekommer tu mycken fisk. Läg äfwen *huslök* i rysjan.

§ 298. **Att fånga åhl i rysjan.**

När *hampan* begynner att blifwa mogen, tå upskiär den och läg i rysjan jemte ärterefwer, efter thetta går åhl gerna.

§ 299. **Att fånga fisk med händerna.**

Tag hägerester och bestryk händerna med, så kan du taga fisk.

§ 300. **Att fånga fisk af allehanda slag på djupt watten.**

Tag Lagerolja, bolmfrö, bränwin och håning samt gammal

ost; sedan du detta sammanblandat hafwer, tå bred deraf små kakor; thessa kastas i djupt watten, så simmer fisken up.

§ 301. **Att finna wattenådror till brunnar.**

Gräf en grop en aln bred, 3 alnar djup; lägg en torr swamp i henne 2 eller 3 timmar inemot midnattstiden eller bäst middagstiden och betäck honom med grön rör eller andra veka örter; warder swampen wåt, tå är der watten för handen; men warder han torr som förut, tå är ther intet watten.

§ 302. **Göra wälsmakande frukt.**

Klyf ett trä mitt i tu på bägge sidorna på kjernan och läg ther utinnan hwad slags *wälsmakande rot* tu will, bindt åt det trädet fast tillsammans igen och bestryk sprickan med *nötedyngan* och *ler* ganska väl, så läks såret och frukten blir wälsmakande alldeles som roten war.

§ 303. **Att inga matskar göra träden skada eller dess frukt.**

När ett träd i Gögemånad (februarii) planterat warder eller och för Mars, i thet samma trädet wäxer inga matskar.

Eller tag *virac,* stöt till ♀ och strö thet emellan barken och bålen, så kunna matskarne intet göra samma frukt någon skada.

§ 304. **Att göra sur frukt söt.**

Båra i ett surt träd nedanför i bålen, dock så att hålet icke går igenom bålen utan allenast inpå kiärnan, fyll samma hål med *honung* och slå så holet igen med en *hagtornsträ* plugg, så warder frukten söt. Eller lägg *swinedynga* vid roten och ikring.

§ 305. **Göra röda äplen.**

När du will ympa, så doppa qvisten i *gäddeblod,* så warder frukten röd.

§ 306. **Att en nys ympad telning af foglar och djur ej skadade warda.**

För getter och bockar så bestryk telningen med deras träck och urin. Och för harar med des träck samt nykter sput; för foglar häng hwitlök i trädet, så kunna foglarna göra intet någon skada för des lukt skull.

§ 307. **Att göra lin mjukt som silke.**

Läg linet uti ett kjärl på skafwen *twål, alun* och siktad *aska* tillsammans, strö det alltid i kärlet theruppå och låt så siuda i vatten 12 timmar eller länger, twetta det rent, häng det i solen, torka det och hägla det sedan.

§ 308. **Att göda åkern utan dynga.**

Tag tin säd, blöt henne ett dygn i tjockt dyngewatten, så henne sedan i den ogödda åkern, så wäxer hon så snart åkren med den bästa dyngan wore göd.

§ 309. **Att kjöt warder snarligen kokat.**

När man kastar salt under grytan warutinnan köttet kokas, så warder det med hast ganska mört.

§ 310. **Att göra kosteligat lim, thermed man i hastighet så wäl grönt som tort trä med hast sammanlimma kan.**

Tag *lim*, rikta det till med warmt watten, gjut sedan watten rent af och tillred det widare med brännevin såsom thet wara skall och knåda thet wäl, sedan fastlimma bräderna som ofwan förmält är.

§ 311. **Att gjöra ståhl wekt.**

Bestryk thet med *ler,* tag *mercurium sublimatum album* och bindt honom theröfwer, sedan låt en stund blifwa i glöden.

§§ 312—13. — Tag *attick*, brän henne till ♀ i en ny kruka och gör jernet eller stålet glödande hett och kasta theruti, så warder thet wekt och smidigt som bly.
— Tag *oleum Tartari, Salmiack* och watten lika mycket, gör thet till en olja och lägg sedan jernet theruti ett dygn, så warder thet wekt.

§ 314. **Att man jern, stål, koppar eller andra metaller grawa eller sticka kan.**

Tag salmiack och stött winsten lika mycket, sätt det på en god eld i en stark degel, läg metallet deruti att sjudas en god

stund, så warder thet af thenne betning miukare. Will tu thet återigen (hårdt) warda, så gör thet öfwer elden glödande helt, tag thet ut och kasta thet i kalt watten, så warder det hård; ju mindre thet öfwer elden glödes, ju blötare warder det.

§ 315. **Att smälta jern.**

Tag *chalsem Tartari*(?) Calalcani(?) lika mycket, inwik thet uti kopes (piss?) att thet warder som en tiokk gröt, låt torka det uti solen eller wid elden, gjör jernet glödande och utsläck thet sedan, så warder thet smältande som silwer.

§ 316. **Göra jern och stål ganska hårdt.**

Tag wild *gjordäplesaft, rättigesaft, rutesaft*, temperera det tillsammans, läska till wapen ther utinnan, så warda the hårda.

§ 317. **Att med kniff och swärd skära som bly.**

Tag godt *ståhl,* som wäl rent är, sedan tag *metemaskar* och distilera them, tag thetsamma watten och *Rättice saft* lika mycket, blanda thet tillsammans och utsläck stålet ther i 4 à 5 gånger sedan thet glödande hett warit hafwer och lätt sedan af samma stål smida dig knifwar och swärd, så kan du skiära i jern som bly.

§ 318. **Att göra elfenben mjukt.**

Tag och koka elfenben uti watten med *alun* i det minsta 6 timmar, så warder thet wekt som wax.

§ 319. **Att göra horn mjukt.**

Tag af den örten, som kallas på latin *manubium album, opisaft, garbens saft, Rettice saft* och *stark ättika,* blanda det väl tillsammans, lägg sedan hornet ther uti, till täpt i 7 dagar i färsk *hästedyngia,* sedan är hornett miukt.

§ 320. **Att gjuta horn i formar.**

Tag *wideaska* och osläckter kalk, tilred theraf en stark lut, i hwilken lägges filspånor af horn, lät thet wäl med hwarannan

sinda så warder thet som ett tiockt mos, hwad ferg tu sedan therpå hafwa will then rif och lätt theruti.

§§ 321—322. **Att göra glas miukt.**

När tu ett glas låtit stå i distillirat *menniskoblodwatten*, så warder thet miukt, att tu thet efter din wilja höja kan.

— läg ett glas i 6 timmar i stark *winättika,* eller tag *libersticka* så mycket tu will och salt; stött thet i en mortare tillsammans, pressa saften genom ett kläde och siud glaset theruti — eller tag *libersticka watten* och läg *salmiak* ther uti p. r. och sedan glaset.

§ 323. **Att göra glas blött som deg.**

Tag *hästhofwar* med alt thet som i them är, skier dem sönder det minsta du kan, sedan distillera them i en alembick öfwer en lindrig eld, och thet som utdryper förwaras wäl uti ett glaserat kiärl, detta lät wäl warmt wara, sedan doppa saltet i samma watten 6 resor, så warder det mjukt som en deg.

§ 324. **Glas att sönderskiära.**

Gör ett jern ther med man hästhofwar rensar glödande, gör glaset wåt med *nyckter spott* och rör ther innantill allestädes med detta jern, så kan man det skiära.

§ 325. **Att sammanlimma söndrigt glas.**

Tag gammal fernissa, limma thermed och foga glasstycken tillsammans att de icke falla ifrån warandra, lät them sedan torkas i solen eller bakom ugnen, sedan skrapa och skaf fernissan utanuppå väl af med en knif, så hålla de fast tillsammans att de hwarken af watten eller annan ting warken lossna eller sönderslipper utan i het och warmt watten.

§§ 326—337. **Ett undetbarligt skapt watten af många ansenliga krafter och dygder.**

Tag *wictriolum romanum* 1 ♯, *lutrad saltpetter* 6 lod, *sinober* 3 lod, eller tag *victriolum romanum,* saltpetter, warthera 1 ♯, alun 4 lod, distillera det tillsammans i en kolf. Eller tag *vic-*

triolum romanum, saltpetter hwarthera 1 ♯, *sinober* 4 lod och 1 lod *aurum pigmentum.*

Thetta wattens kraft och dygder.

1:o. Smälter thet på timmen qvicksilfwer.
2:o. Gjör thet gull så wekt att man thet med penna skrifwa kan.
3:o. Smälter thet zinober och andra metaller.
4:o. Ätter sig igenom jern.
5:o. När en lägger thet på hästehuden, så faller håret af och wäxer wit hår i stället.
6:o. Detta watten med gement watten blandat och hufwudet thermed twagit gifwer thet hären sådan färg som thet förgyllt wore.
7:o. Bortfräter allt rutit och giftigt köt utav gamla sår och skador.
8:o. Försmälter pimpsten.
9:o. Uttager all skrift af papper och pergament.
10:o. Spansk gröna med hwit ren kalk theruti suden warder therav Laasur af alimaniser(?)
11:o. Lägger man filspånor theruti af jern och bränd jord, så warder deraf cinnober.

§ 338. **Ett ädelt lim,**

brukeligt till att infästa allehanda ädla stenar i guldringar och till många andra saker tieneligit, såsom til att göra sköna bildwerk likasom the af marmorsten woro, knifskaft och fatt, såsom the af elfenben woro.

Tag *fiskelim,* prässat igenom ett lindet kläde 4 lod, *mastick* 2 lod, *Lacca* 1 lod, sönderstötta *tegelstenar* 1 lod, *G. Lacca* 6 lod. Låt fiskelimmet i en glaserad lerkruka och sätt henne på eldén, slå thertill mastick Lacca och tegelpulvret, blanda det tillsammans wäl och wad som hänger tillsammans, thet behåll, thermed kan tu sedan limma wad tu will.

§ 339. **Att bekomma grodsten.**

Först skall man släppa grodan uti en fogelbur, betäcka buren med rödt eller purpurfärgadt kläde och altså ställa honom i några dagar i hett solskien, så warder grodan änteligen för stor

wanmäktighet skull stenen utspyendes och måste fågelburen sålunda wara ställd att, när stenen nedfaller, then hon icke uppäta må. Somliga lägga grodan i en kruka, som är full med håll och sätta henne uti en myrestack, så förtära myrorna grodan till dess bara stenen är qvar. Då man lägger en sådan sten för en groda och hon far efter och will sluka honom up, så är thet en rätt cecrapodina et contra. Gif detta giftiga diur ej tillfälle härtill, ty de unna icke menniskan denna läkedom mot theras förgift.

§ 340. **Att bekomma en ormsten.**

Tag en wattenorm, bindt honom i stierten uti ett trä, häng och sätt ett kjärl med watten therunder några dagar eller timmar, therefter har han utspyt stenen från sig i kärlet, hwilken sten tager till sig sedan det watten som är i kjärlet. Binder du denna sten enom wattusigtigom uppå buken, warder han förlossad från sin sjukdom.

§ 341. **Att finna myrsten.**

När man myrorna förekasta en *harekropp* att han en lång tid therefter thersammastädes finnas skall. Eller tag ett ägg utan skal och lägg i myrstacken och låt thet ligga intill den 9 dagen på samma, skall man samma sten mitt uti myrstacken finna.

§ 342. **Att finna swalesten.**

Stick ögonen ut på en *swala*, som ligger ännu i sitt bo och bindt om hennes hals en silkesända, 3 dagar therefter gack åter till hennes näste, så warder du finnandes 3 stenar: en *hwit*, en *swart* och en *röd*.

§ 343. **Att få en god linlycka.**

Då någon annan har tagit up dess *lin*, så gack dit och tag dig en kjerwe ♃ et ☉ och säg:

Efter denna stund skall N. N. aldrig få något lin
och jag tager nu din linlycka
både på tågor och frö

och alt det som dertill hörer;
mitt skall wäxa
och ditt förvisna
och det uti Nomen P. F. S. s. amen 3 gr.

§ 344. **Att döfwa wärk.**

In Nomine dei Patris Filii & Spir Sancti amen.
Jag signar dig för köld,
Jag signar dig för hetta,
Jag signar dig för otålighet.
In nom. D. P. F. S. s. amen 3 gr.

§ 345. **För ormhugg på folk.**

Tungan som slänger,
etter som biter,
men jag hwet hwem, som bita skall;
orm hugg,
men gud bad
och gaf endera
all hans makt,
och det in Nom. D. P. F. S. s. amen 3 gr.

§ 346. **För wred.**

J. C. red sig utföre berget det branta,
Hans hästefötter woro slanta.
J. C. Han steg af,
satte blode mot blode,
led mot led,
satt i stånd som förra wred.

§ 347. **Att häst eller annat kreatur icke må trå, när man kjöpt det eller det fått.**

Gif det att äta en brödbit som du 3 gr. en ♃ i ♉ + □ + ♌ + ♍ + ♎ + ♐ då ☉ går upp släppt genom wenstra sjortarmen; då du handlar, haf den på dig och då handeln är gjord, gif det kreaturet att äta.

Eller wiska det i örat 3 gr dessa ord:

Intet skall du skall du wänta,
och intet skall du trängta,
för (än?) gården är uppbränder,
N. N. upphängder,
här wattnet röder
och diken breder.

Läs på god tro F. w. 3 gr samt gif det derpå 9 saltkorn 3 gr.

§ 348. **Att ingen skall kunna förgjöra en häst, då man rider eller kjör honom.**

Innan du far af din gård, gack fram till hästens hufwud, tag honom om trummen och sedan å läggen med din wänstra hand och tag en brödbit i den högra, och läs till de orden: utan fräls oss ifrån ondo. Gif då hästen beten tillika med lite hwitlök, bedsla upp hästen, men spotta 3 gr på betslen nnan du lägg er dem i munnen på hästen och säg:

Intet skall du tröttna,
Intet skall du swettna,
så länge jag kjör (rider) dig.
De onda äro resta förut,
dit will inte jag,
men dit jag will
det will du.

Och det in nom. D. P. F. S. s. amen.

§ 349. **Att förekomma det ingen kan förgöra ens häst.**

Låt insömma uti grimman en ⊙ godt *bäfwergäll, hwitlök, olsten, lagerbär, tibast* och *wenderot*, samt låt båra et litet hål i stallen mitt för hästens näsa och lägg deruti desse saker, gjör dig en fyrkantig pinne och slå i hålet efter, men akta at det eij sönderklämmes.

§ 350. **Att en häst eller annat kreatur eij hoppar då det kommet i dina händer.**

Då du kommer hem eller om du första gången släpper det kreatur du har köpt, så tag af det den tyg, som du fick på det, då det köptes, kasta det på marken och lägg lite hö derpå och låt det äta och säg:

Så länge du är i min hand,
skall all stängsel vara himmleshög för dig.
Nytta skall du göra mig,
men sjelf skall du föda dig
inom hank och stör.
In nom. D. P. F. et Sp. s. amen 3 gr.

§ 351. **At gjuta ett lod, som går säkert på det djur man vill skjuta och kan ej af någon hindras.**

Gjut dig lod om ♃ ex. ⊙ och läg deruti ett ljung- eller wetekorn som är gånget helt igenom en qwarn. N. B. det bör vara ett korn i hwarje lod.

§ 352. **At sättja neder flickor.**

Tag dig en färsk *lindepinne* och skjär [: skrif :] hennes namn derpå, och sätt honom under en jordfast sten norr om gården der hon bor och säg:

Så länge skall du warda ogift,
till dess jag tager dig upp igen.
I alla mina dagar skall jag se dig (ogift),
för än du ser mig ogift (gift?),
mitt talord och förord skola stå fast och oryggliga
samt alltid och ewerdeliga framgå,
och tit skall både nu och på denna stund
och till dess jag lofvar tig
på detta ställe stå.
Jag skall binda till hand och till fot,
till tand och till tunga,
till lefwer och till lunga,
till hog och till wilje
och alla tina hjerterötter,
fast under mina fötter.

I. H. T.[n] F: S. d:n =g. D. S. os. os. eller in nom. D. P. F. S, s. amen 3 gr.

Läs Fader wår 3 gr. ⊕

§ 353. **At bevara sin bössa så att ingen skämmer henne.**

Låt henne full med tin egen urin, qwinnomiölk + samt tag hår på 3 ställen (hufwud w. armhålan och membrun) af tin kropp samt ett ägg; läg det der uti wäl tilltäpt med en *ekeplugg*, tilltäpp fängehålet väl på bössan. Tag dig sedan wed (stickor) af 9 slags fruktbärande träd, giör dig deraf en eld, som är tagen en ♃ på ●, lägg bössan deruti så att hon blifwer warm, så creverar det och straxt derpå kastas hon varsamt i kalt watten och skuras ganska väl och då hon är torr, så drag 3 hwitlöksklöfwar igenom henne 3 gr.

N. B. detta bör skje en ♃, men akta dig att du ej skjuter till måls, ty då har du gjort detta för inte.

§ 354. **För fallande soten.**

Gif honom ett räfwahjerta att äta på ● och ○ så faller han aldrig. — Gif honom att dricka mjölk af ett sto, så hjelper det.

§ 355. **Att bota ens kreatur, som äro förgjorda af någon trollkäring, hwilken hafwer all tit yste.**

Du skall hugga eller skjära dig + ♃ om morgonen för än ⊙ går upp Rund (runn), gjör af henne ett (△) trekantigt ystekar och mitt uti sättes ett inbundet kors ⊕ och skjär eller skrif dessa orden på botten deruti på första hörnet *Per ipsum,* på det andra *cum ipsum* och på det tredje *Inipsum omaria* innan solen går upp, så miölka alla dina kreatur, kor, får och getter, både små och stora, sedan stäng dig väl inne. Ysta då af miölken en liten ost i omskrefne ystekar, tag sedan osten, sätt honom på god glöd eld och säg på god tro F. w. 3 gr, lät då osten stekas och brännas sakteligen så länge der fins något qwar. Under detta kommer konan till din dörr och will in samt föregiwer att hon will låna något, lät denna hwarken komma in eller låna något, ty då är hon fri från sin sweda och du förlorar ditt yste och hon har det som förut.

§ 356. **Om bössan och min lycka förgjord och borttagen är.**

Lägg din bössa under din säng, som du ligger stadigt uti och der som du plägar hafwa umgänge med din hustru, stadigt då ej du brukar henne, så kan du wara säker på at du får igen din lycka, samt kan behålla henne samt fri från all förgjörelse. Detta är ett så säkert medel mot förskämda skytt och bössa att det aldrig slår felet, utan då han går åt skogen kan han wara säker på att skjuta efter skjälig åstundan.

§ 357. **Att koka kött mört.**

Läg uti en klut någon *senap*, tag sedan kluten, som senapen är uti och lägg i grytan, så kokar det på kort tid lent.

§ 358. **Att koka ärter lena.**

Tag senap och lägg i grytan, så koka de strax lena.

§ 359. **Rätta tiden att så korn.**

Eriksmessodag som är uti maj månad; för bjugg sås helst om mornarne.

§ 360. **TABELL**

at utwälja de bästa dagar uti.

G: godt. M: medelmåttigt. O: ondt.

	♈	♉	□	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓
Att wandra och resa	G	G	O	G	O	O	G	G	M	G	M	M
Att kjöpa cch sälja	M	G	G	O	G	G	G	O	G	O	M	G
Börja fullända äktenskap	O	G	G	O	O	G	M	O	M	O	G	G
Bygga hus........	O	G	M	O	G	G	O	O	M	M	G	O
At flytta hus...........	O	G	M	O	G	M	M	O	M	O	G	G
Draga på nya kläder........	G	O	O	G	O	M	G	O	M	G	O	M
Att gjöra bröllop	O	G	M	O	M	O	G	O	G	O	G	M
Skjära ett sår	O	G	M	O	M	G	G	O	G	M	G	M
Sända ett bud	G	O	G	G	O	G	G	O	M	M	O	M
Arbeta uti eld..............	G	O	M	O	G	M	O	M	G	O	O	M
Att jaga	M	M	O	G	G	M	M	G	O	M	G	O
Att fiska eller laga till fiskedon..........................	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	G

§ 361.

Att en bössa blifver lyckelig

Tag bössan, lössa ifrån pipan. Tag en kyl som är genomstungit och dödade(?) ♃ ati 69 + ♌ + ♒ + ♉ + ♎ + ♑ + 3 ne ss stora swarta grodor i [symbol] + namn, lägg sedan kylen på altaret 3 ☉ under mässan. Rita sedan dessa Wittenbergska bokstäfver på pipan wid (och) omkring swanskrufven samt på anslaget

[symbols] + Zedada + Zedada + BBE

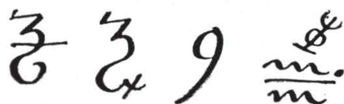
[symbols] + Tag sedan blod af en swart tupps kam samt ister på högra sidan jemte dess wenstra testikel och penis, smörj här med pipan der dessa caracterer äro ritade 3 qr i ♌ på ● 3 qr på [symbol] och 3 qr ♃4 sedan kan du vara säker att bössan är god

NB. Kan du lämna något af bloden, istret, testikeln och penis så lägg tillika med kylen uti ett för dolt ställe på bössan att ingen kan det få se eller taga det bort, ty då är det skjämt.

Tillägg:

At ingen skall kunna skjämma bössan.

Skrif eller rita nedanstående caracterer på bösseståcken, slackta så en hwit tupp, stryk blodet i reworna och låt för elden intorkas wäl; tag sedan taskstenen och inskjär i bösseståcken wäl at det ej synes, bäst är at allt skjer under pipan wid krutkammaren eller uti bösslådan.

Ett säkert sympatie för fråssan.

Skrif nedanstående 9 rader på brö och låt den sjuke äta en rad eller skrifwa på fastande mage så länge det räcker:

Kaladaria	♄
Kaladari	♒
Kaladar	♓
Kalada	♋
Kalad	♌
Kala	kiör bot
Kal	♏
Ka	het med den varma
K	uu.

Att kunna fri sin hatt.

Så skall man taga taskorna af en katt och deruti öses litet gryn och 3 bloddroppar samt ärterne som äro i hjernan och däraf litet bröd, som är lemnat och stått på bordet Julenatten, som göres uti små kakor eller som små hagel och det lägges uti hattekullen i mällan swetteduken och hattekullen eller mitt i kullen gnides det på indre sidan af svetteduken.

Att kunna förgöra en bössa.

Så skall man taga kattehår och röka dermed innan och utanpå. —

Så skall man taga en liten speta af en likkista uti ståcken. —

Så skall man taga med den långa fingeren af högra handen uti rumpan och stryka byssan uti mynningen och uti siktet så och på eldstålet och säga:

Så omöjligt skall thet vara för tig
att fälla lif
som för Judam och Pilatum
träda uti paradis
med de 12 apostlar.

Att kunna behålla des kraft hos sina hagel och kulor.

Så skall man leta sig ut af de små röda och blå etterkrypare som kallas *lägoner(?)* döden och tillika 3 tagelmaskar och litet af Alstrirot och swagel, som då kan stötas tilsammans och stopas uti hagelen.

Förgöra och bota en bössa.

Om man skjuter en katt, blifwer bössan skjämd; men smörj henne med dess blod, så är hon bra igen.

Att wella en hund som kör.

Man skall gå 3 gånger öfwer slaget baklänges.

Att symsticka en häst.

Tag ett sym som är nytt, tag det och sätt det uti hästens fjät der intet sym är före; du måste sielf taga upp symmet som är satt i jorden, eljest är och blifver hästen halt för alltid. NB. noga märke bör sättas der det sättes i jorden.

At fri kålen för mask.

Tag dig en säck och gå till en stor myrstack och fyll säcken med myror, strö allt öfver kålen och innan få dagar är kålen fri och ren från mask.

Att ej någon biswärm flyger bort sedan han är instäckad.

Då du sätter kupan på sitt säte, så tag upp en torf och kasta om och säg:

Så länge denna torfwen ligger owänder
skall den biswärm vara fri kjänder
och blifwa still
in nom D. P. Fil. et .S. amen.

Sedan sätt en knif och en barnmössa på kupans ända och lät sitta i 3 dagar.

Att sätta bort tandwärk.

Tag en nyer liten spik, peta tanden så at blod är på spiken, gack till en dörr, som går afwigt uppemot solen, skrif följande ord men ej lyft förr än alt är skrifwit och mitt uti ritningen slå spiken 3 slag i 3 nom.

Makkabalus

Signationer

♈	väduren	=	mars.
♉	oxen	=	april.
□	tvillingarne	=	maj.
♋	kräftan	=	junii.
♌	lejonet	=	julii.
♍	jungfrun	=	augusti.
♎	wågen	=	september.
♏	skorpion	=	oktober.
♂	skiytten	=	november.
♑	stenbåcken	=	december.
♒	vattuman	=	januari.
♓	fiskarne	=	februari.
●	nymånad.		
🌕	nö.		
♄	saturnus	=	lördag för allt arbete på lördag eller *abba don.*
♃	jupiter	=	torsdag.
♂	mars	=	fredag.
☿	mercurius	=	onsdag.
☉☀	solen	=	söndag.
☽☾	luna	=	måndag.
o⟶			torsdag.

Signationer.

andrart

adonay

Ell.

Rade

Aran

Routzt

abbadon (hems til alla nergrafna Matter)

Bel

ada

Kleng 9. classen

Dan

mefistophile uti 5 classen befallnings kraft

Vader.

egiptier

Salamadria

Croft

Dubrant

grabio

Dråf

julius

tienst färdig warait

bytes om vid binningen

Jehova eller A och O

den som binder djär

mollor

fedo

fedo vesalid

pilo

judius

stöd

tuball

dregant

Signationer.

♀ mulver

♡ hierta

l krok

Y tjufwa

∇ aqua

Sn Spiritus

⊕ probatum est

□

△

☌ sammankomst

☍ gient emot stående

Skjärtorsdag

Långfredag

℥j 1 uns

ʒj 1 drachma

Signationer.

. Tisdag , S. brukas denna dag.
för alt Lördags arbete eller Abbadon
Fredag som brukas denna dag.
Torsdag do
andrakt.
Adonaj.
Ell.
BE Rade
aran
BBE Routzt.
Abbodon herret. nergrafna Skatter
Bel
ada
Kling g. Clasen
Dan

Mefistophile uti 5 Classen
befallnings kraft

våder
egiptier.
Salemadria
craft
Dubrant

grubio
Dråf.
Julius
tjenstfärdig Warait
bytes om vid benninga
Jehova eller A och O.
den som binder djur
nollor
fedo
fedo vesalid
Pilo
Judius
Våd
Tuball
dregant.
aleph a א
Beth bh. ב
Gimel gh ג. daleth ד dh
~~daleth~~ He h ה
vau v ו
Saijn s ז
Heth h. ח
Theth t ט
jod j י
coph ch. כ
lamed l ל
mem m. מ
nun n נ
Samech s ס
Aijn (spir). ע
Pe (ph) פ
Zade (tz). צ
Koph k ק
resch r ר
Sin s שׂ
Schin sch שׁ
Thau th. ת

REGISTER

(Siffrorna angifva pagina).

Inledning V—XVI.

And, at fånga änner 87.
andar, at framställa osynliga — 20.
— at kunna få — tjena sig 19.
ansigte, att få wackert 15.
arrestera, att ingen skall kunna — 17.

Barn, att förnimma om — är friskt i moderlifvet 80.
— at weta hur många — en qwinna föda skall 80.
barnskjerfwen 21.
bedrägeri, hästhandlares 83.
bedröfwad, at göra — glad 73.
bettet, onda 31.
bi, då — swärma 29, 88 (2 st.), 89, 103.
blod, at stämma 22, 47 (2 st., 57.
boskapssjuka 70.
bottenfynd, at weta der det finnes — 54.
— wid uptagande 55.
bränvin, för dem som ej få — 31.
— supare, för 29.
bröst, at jungfrur inga stora — bekomma 77.
— at göra weka och hängande — hårda 78.
bössa, at bota en —, som är skjämd 39.
— at — ej dödar 23, 55, 60, 100.
— at — ej kan förgöras 4, 43, 53, 99, 102.
— at — tager det som skutes åt 29, 101.
— at förtrolla — 9, 23, 44, 102 103.
— at piska den, som förgjort — 39.

Dagar, tabell at utwälja de bästa — 100.
djur, att binda — i skogen 12.
— at kunna ställa fram — ur skogen 12.
— at narra till sig — 26.
djurfångst 4.
dricka, när — ej will gäsa 68.
drucken, at aldrig blifwa — 18.
drömma, at — thet honom wederfaras skall 73.
dufvor, at färga — gröna 88.
döfhet, för 52.

Efterbörden, att få — att gå för en hustru 54.
elden, at ingen kan taga — vid jakt 24, 60.
— at taga igen — 24, 54.
— bästa dagar att arbeta i — 35.
elfenben, at göra — mjukt 92.
evuncus ut homo semper fiat 81.
Fallandesoten, för 99.
fargalt, at — åter sund warder 74.
fisk, at fånga med händerna 8, 89.
— d:o krok 8, 36.
— d:o nät 8.
— d:o i ryssjor 67, 89.
fiskelycka, at behålla 18, 45.
floget, at läsa bort 65.
fogel, at hålla på stället 3.
— beskrifning på en liten — 44.
fogellek, at behålla 7, 11.
frukt, at göra wälsmakande 90 (2 st.).
fruktsam, prof om en hustru är — 78.
fråssan, 36, 40, 50, 102.
frånriden, at ej blifwa 69.
fröder, at — ej utsuga mjölken 83.
fårasjuka 70.
förgjord, att förekomma blifwa— och bot 28, 81, 83 (fä), 97 (häst), 99 (fä).
förgift, at uppenbara i mat och dryck 76.

Get, at den mjölkar wäl 84.
gikt, medel mot — 5, 37.
glas, at göra — mjukt 93.
— at sönderskära 93.
— at sammanlimma söndrigt — 93.
gulsot, mot 39.
gunst, at komma uti 18.
grodsten, at bekomma 93.
gräsloppor, at fördrifwa 87.
gå, at låta en — dit en will 62.
gås, at åtskilja en gås från en gåsa 87.
göda, at — åkern utan dynga 91.
gök, at — intet skal taga höns 30.

Hafvande, at blifwa 25, 79.
— at en jungfru inte blir — 10 (se älskog).
— at weta en qwinna är — 79.
— at weta om en — hustru går med pilte- eller flickebarn 79.
— för — ett underligt secretum 80.
hagel, at gjuta — som skola aldrig slå fast 64.
— at kunna behålla dess kraft 103.
handel med kreatur 31.
hane, at en — ej gal nattetid 88.
harfwen hos kor 26.
hatt, at kunna fri sin — 102.
hett jern, at taga med händerna 68.
hoppa, at häst ej kan — 29.
horn, at göra — mjukt 92.
— at gjuta — i formar 92.
hosta, mot 6.
hufvudwärk, at fördrifwa 49.
hund, at en — inte skäller på en 84.
— at — blir kiär i sin husbonde 46, 58.
— at — blir bra at kjöra i skogarne 12, 60 (2 st.).
hus, bästa dagar at bygga — 35, 100.
hustru, at kunna få hwem man will till — 11 (se älskog).
håll och styng, mot 6.
hår, at göra krusade — 72.
hårwäxt, at befrämja 4, 72.
hård, at göra sig — mot skott 43.
häfta, för — på det torra 70.
hästar, at — blifwa qwecka 43.
— at — ej äta 57.
— at — ej hoppa 97.
— at — ej will sko sig 82.
— at — ej wilja stå stilla 82.
— at göra — modiga 67.
— at sätta kraft i — 13.
— at symsticka — 103.
— för estadiga — 66.
hästbyte, 65.
hästlycka, 13.
hälta, at göra häst halt 28, 62.
händer, at bekomma hwita — 6.

Illslug, at blifwa 67.
inkar, at taga bort 25, 59.

Jaga, bästa dagar at — 35, 100.
jaktlycka, 4, 7, 23, 42, 55, 59, 86.
jern, at smälta 92.
— at göra — ganska hårdt 92.
— at med knif och swärd skära — som bly 92.

Kalf, at få en — som antingen är hane eller hona 83.
kalf, hwad som bör takas i akt 70.
kjött, at — snarligen warder kokadt 91, 100.
klädlöss, at fördrifwa 12.
korn, rätta tiden att så — 100.
kort, god lycka i —spel 13.
kreatur, för wilda — 69.
kroppen, att rita bokstäfwer på — 68.
krut, at stärka 60.
kvarhålla, at en människa ej förmår röra hand eller fot 17.
kyckling, at en kläcker till färgen åtskillige slags — 88.

Lamb, at förnimma färgen på ett — et får går med 84.
lik, at balsamera 76.
liktorn, at taga bort 25, 59.
lim, at göra kosteligt 91.
— et ädelt 94.
lin, at göra mjukt som silke 91.
linlycka, at få god — 95.
linorm eller witee orm, at fånga 14.
lod, at gjuta — som går säkert 98.
longesot, at bortdrifwa 6, 31, 52.
loppor, at fånga 87.
lotterispel, at winna på — 13, 25.
lycka, at hafwa god — 18.
låsgräs, at bekomma 43.
löss, för 87.
löst lif, att sätta på den som gjör skjälmstycke 40, 62.

Magens slem, at updraga 50.
magtstulna kreatur 28.
manhet, at förwärfwa 81, 82.
maran, för — som rider hästar 69.
mask, at fri kålen för — 103.
— at — ej göra träd och dess frukter skada 90.
— då råg uppätes af — 27.
— at wita bort — 33.
metaller, at man grafwa eller sticka kan 91.
minne, at få godt 5.
missfall, för 25.
miölk, at föröka qwinnors — 77.
modstulna kreatur 60 (2 st.).
mullsorken, för 29, 86.
mygg, at fördrifwa 89.
myror, at fördrifwa 86.
myrsten, at finna 95.
möss, at fördrifwa 66.

Nageln på kreatur 32.
naken, at låta en gå 63.
näseblod, at stämma 6.

Odrägtig, at göra en hynda — 85.
ofruktsam, at förfara när en qwinna är — 78.
olåtiga, at barn ej blifwa — 54.
— om barn äro — 54.
onda bettet, för 31.
ormar, at binda 76.
— at de ej bita 64, 76.
— at en skall se et helt rum fullt af — 68.
— at — sitt gift bortsläppa 76.
ormhugg på folk 96.
ormsten, at fånga 24, 95.
osynlig, at göra sig — 9, 16, 39, 46.
ovän, att skjuta ihjel — om han wore aldrig så långt borta 12.

Pängar, at de aldrig tryta 17.

Qwarka, at bota 59.
qweckdrat (qvickdrag), att bota 22, 59.
qwälas, om en qwinna qwäls med barn 23.

Resa, bästa dagar at — 36.
rosen, emot — 17.
rotter, at fördrifwa 33.
räfwar, at får, lam och gäss ej tagas af — 29, 43, 47.
— at — ej gå på åtell 46.
— at fånga 42, 67, 85.
rätt, at ingen — skall bita på dig 16, 45.
röst, at bekomma god — 6.

Signationer 105—108.
sjukdomar, mot 54.
sjuka kreatur 25.
skabb, mot — 54.
skinn, at swerta 68.
slagruta, 54, 56, 57.
slagtkreatur, at — äta råg med dyngelukt 61.
smörlycka, at få god — 68.
— at förstöra — 68.
sofwa, at en trij dyng — kan 74.
— at en intet kan — 75.
soteld, at släcka 71.
starar, at göra hwita — 88.
stark, at blifwa 41.
strid, at winna 3, 15.
styrka, hästar som förlora — 57.
stål, at gjöra — wekt 91.
stämma, en underbar konst för — 82.
swalsten, at bekomma 18, 95.
svartkonsten 18.
svinlycka 30.
svinsjuka 70.
syn, at wänna 15.
syrsor, at bortwita 69.
sårslagen, at en intet kan vara — 77.
sår, at läka.
säd, at probera 64.
sälja, bästa dagar at — 36, 100.
sömn, at underbara ting förekomma i — 72.

Tand, at med tång borttaga elak — 77.
tannewärk, mot 7, 45, 46, 51, 64, 104.
telning, at en — ej skadas af foglar och djur 90.
terning, god lycka med — 13.
tjuf, at hemställa 13, 16, 20, 27, 29, 57.
— at få rätt på — 38, 53, 54, 63.
— at hindra — 48.
— at slå ögat ut på en — 9.
tjufnad 8, 22, 26, 28, 41.
tjur, at ko blir benägen till — 62.
torrwärk, at stilla — 32, 65.
trollkäring, at weta hwem som är — 18.
trollskott 82.
trå, at kreatur ej — 30, 96.
trött, at ej bli — 63, 82.
— häst, at ej bli — 23, 83.
trä, at kunna döda utan at det synes skadadt 61.
— at skydda mot eld 67.

Wandra, bästa dagar at — 36, 100.
wantrefnad, at göra — at säden ej wäxer 30.
30.
wapensalwa, en underbar 73.
wargar, at — enom ingen skada göra kan 85.
watten, ett underbart skapt — 93.
wattenådror, at finna 90.
wexa, at säd och lin — 30.
wisdom, för 7, 14.
wred, att stilla — 16, 96.
wådeld, at släcka — 65.
wården, at binda — 56.
— at — ej förwillar ögonen 56.
wältan, at läsa bort — 32.
wärk, at döfwa — 17, 47, 66, 96.
wärpa, at en höna — 88.

Ägodelar, at binda 53.
— at weta på hwad rum — äro stående 10.
— då man grafwer efter — 35.
älskog, at icke befrukta 75.
— at blifwa älskad 15.
— at bekomma flickor till män 5, 70.
— at bekomma jungfruvänskap 7, 11, 62, 98.

älskog, at en jungfru drager af dig dina kläder 11.
— at en qwinna säger allt thet hon hafwer bedrifwit 9.
— qwinfolks konst at göra 15, 71.
— profwa om en jungfru är mö 17, 69, 78.

äpplen, göra röda — 90.
ärter, at koka lena — 100.

öfwerfall, mot 28.
ögonwärk, för 15.
öhl, at gjöra surt — ferst 67.
öronen, då blod rinner gjenom — 52.
ört, en mycket nöttig — 14.

RÄTTELSER:

I inledningen å sid. IX under Riksarkivet står sid. *I*, skall vara sid. *V*.
„ „ å „ XI „ Landsmålsarkivet i Uppsala står noten sid. *IX*; skall vara sid. *XIII*.
Sid. 32 står: at läsa bort vä*tt*an; bör vara vä*lt*an.
„ 40 „ *i*ör fråssan; bör vara *f*ör
„ 44 „ § 35 2 ggr; den första bör vara § 34
„ 51 „ 10:e raden uppifrån: mi*b*i; bör vara mi*h*i
„ 93 „ första ordet: si*n*da; bör vara si*u*da
„ 93 „ 5:e raden uppifrån: *h*öja: bör vara *b*öja
